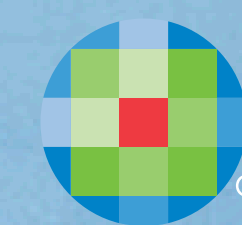
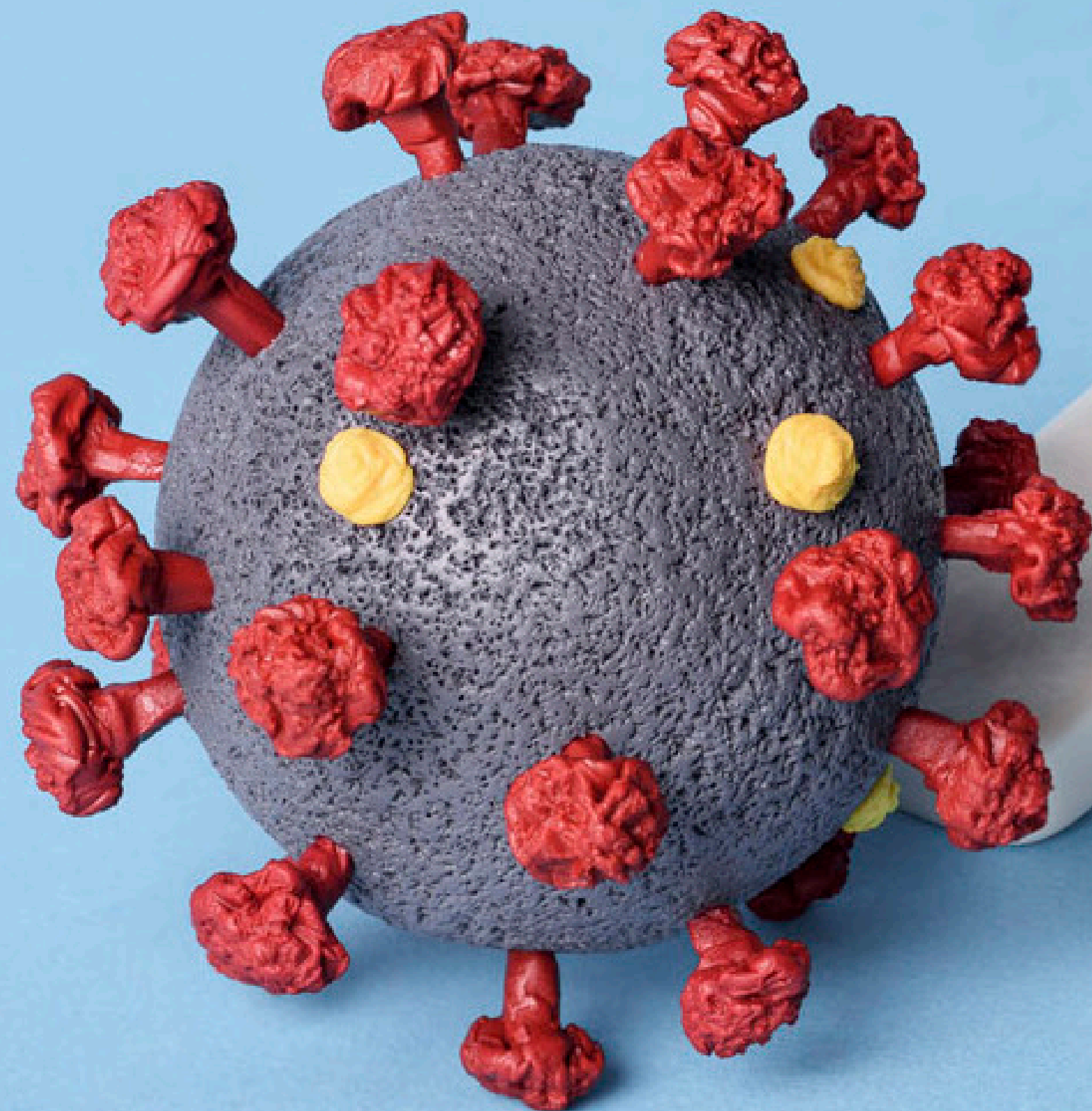

Koronawirus a branża księgowo-podatkowa

Elżbieta

Piotrowska-Albin

Dyrektor Działu Badań i Analiz
oraz Zespół realizacji badania
Wolters Kluwer Polska

👉 Serdecznie zapraszamy do zapoznania się z wynikami badań pt. *LEXOMETR Prawno-Gospodarczy. Koronawirus a branża księgowo-podatkowa*.

Publikując raport **9 czerwca**, pragniemy uświetnić **Dzień Księgowego**. Z zebranych danych wynika, że to Państwo jesteście pierwszą linią wsparcia dla przedsiębiorców w czasach epidemii, oferując różnorodną pomoc w trudnym wyborze rozwiązań proponowanych w Tarczy antykryzysowej.

W działaniach całej branży jak w soczewce skupia się wiedza o funkcjonowaniu innych firm, a w tym szczególnym czasie – o ich kondycji i możliwości wykorzystania pomocy państwa.

👉 Dziękujemy za to, że udział w badaniu wzięło tak wiele osób – dzięki Waszym odpowiedziom dysponujemy większą liczbą danych, w których każdy jak w lustrze może się przejrzeć i porównać swój stan z innymi.

Dobre wieści z badań? W najbliższym czasie 98% firm nie przewiduje zawieszenia działalności ani upadłości. A jak będzie dalej? Może ponownie wrócimy do Państwa z pytaniami o przyszłość.

W tym szczególnym dniu życzymy wszystkim Księgowym dużo zdrowia, cierpliwości i jasnych, stabilnych przepisów prawa.

Zapraszamy do lektury raportu.

Cel badania

- ↘ **Ocena stanu kondycji branży księgowo-rachunkowej w dobie koronawirusa oraz ocena rozwiązań zaproponowanych przez państwo w Tarczy antykryzysowej.**

Metoda badawcza:

Badanie zostało przeprowadzone w dniach 12-27 maja 2020 r. metodą ankiety internetowej – Computer Assisted Web Interview (CAWI). Rekrutacja do badania odbyła się poprzez strony internetowe i social media. Raport powstał na bazie 194 pełnych kwestionariuszy.

Części raportu:

1. Metryczka
2. Ocena rozwiązań Tarczy antykryzysowej
3. Ocena kondycji biznesowej firmy w perspektywie II kwartału i roku
4. Potrzeby, problemy, ryzyka, szanse
5. Działania podejmowane przez biura i kancelarie w okresie izolacji po ogłoszeniu stanu epidemii
6. Ocena kondycji psychicznej
7. Komentarze eksperckie do raportu
8. Zakończenie

Badania i raport zostały przygotowane i opracowane przez zespół specjalistów z Wolters Kluwer Polska.

Komentarze do raportu przygotowali:

Bożena Wilk, Skarbnik Zarządu Głównego Stowarzyszenia Księgowych w Polsce, biegły rewident

Leszek Lewandowicz, Sekretarz Zarządu Głównego Stowarzyszenia Księgowych w Polsce, doradca podatkowy

Piotr Witek, Prezes Regionalnej Rady Polskiej Izby Biegłych Rewidentów w Gdańsku

Jerzy Martini, Przewodniczący Grupy VAT Rady Podatkowej Konfederacji Lewiatan

Monika Nowecka, Partner, wiceprezes zarządu, Mazars Polska

Roman Namysłowski, Doradca podatkowy, partner zarządzający w CRIDO

Arkadiusz Łagowski, Doradca podatkowy, partner w Kancelarii Martini i Wspólnicy, ekspert Rady Podatkowej Konfederacji Lewiatan

Magdalena Stankiewicz, Redaktor Naczelna LEX Księgowość

Iwona Kaczorowska, Redaktor Naczelna "Przeglądu Podatkowego"

„Rynek usług księgowych w Polsce jest trudny do skategoryzowania, ponieważ mamy biura rachunkowe zajmujące się prowadzeniem ksiąg rachunkowych, rozliczeniami podatkowymi oraz kadrowo-płacowymi, ale mamy też bardzo duży segment podmiotów typu Centra Usług Wspólnych (SSC) czy outsourcing.

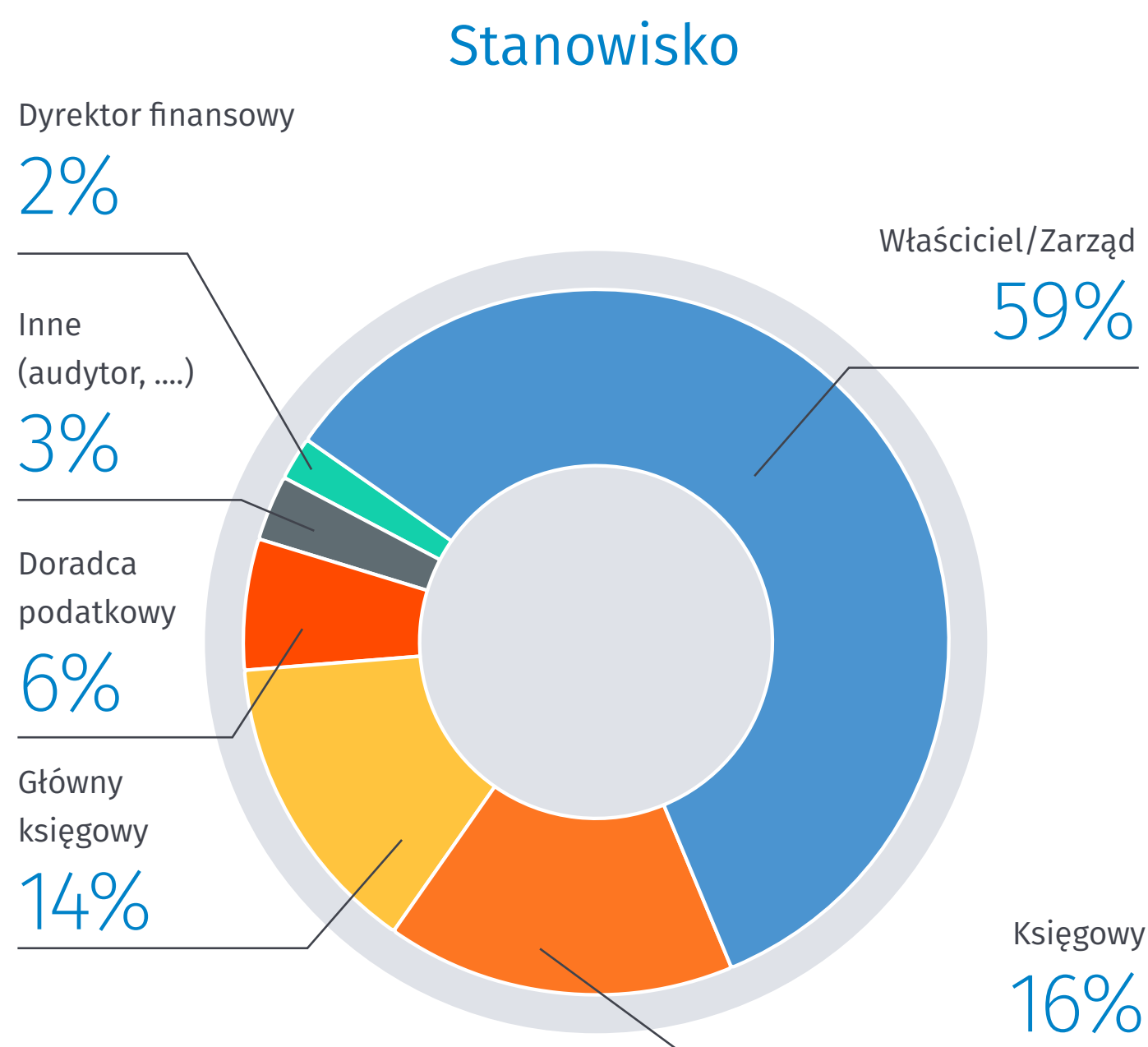
Jeśli ograniczymy się tylko do tej pierwszej grupy, to wśród nich znajdziemy specjalistów księgowych, biegłych rewidentów czy doradców podatkowych.

Klientami tej grupy są przeważnie mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa (...)

Statystycznie każde z tych biur średnio obsługuje ponad 50 firm, jednak duże biura rachunkowe mogą obsługiwać setki firm i zatrudniać kilkadziesiąt osób”.

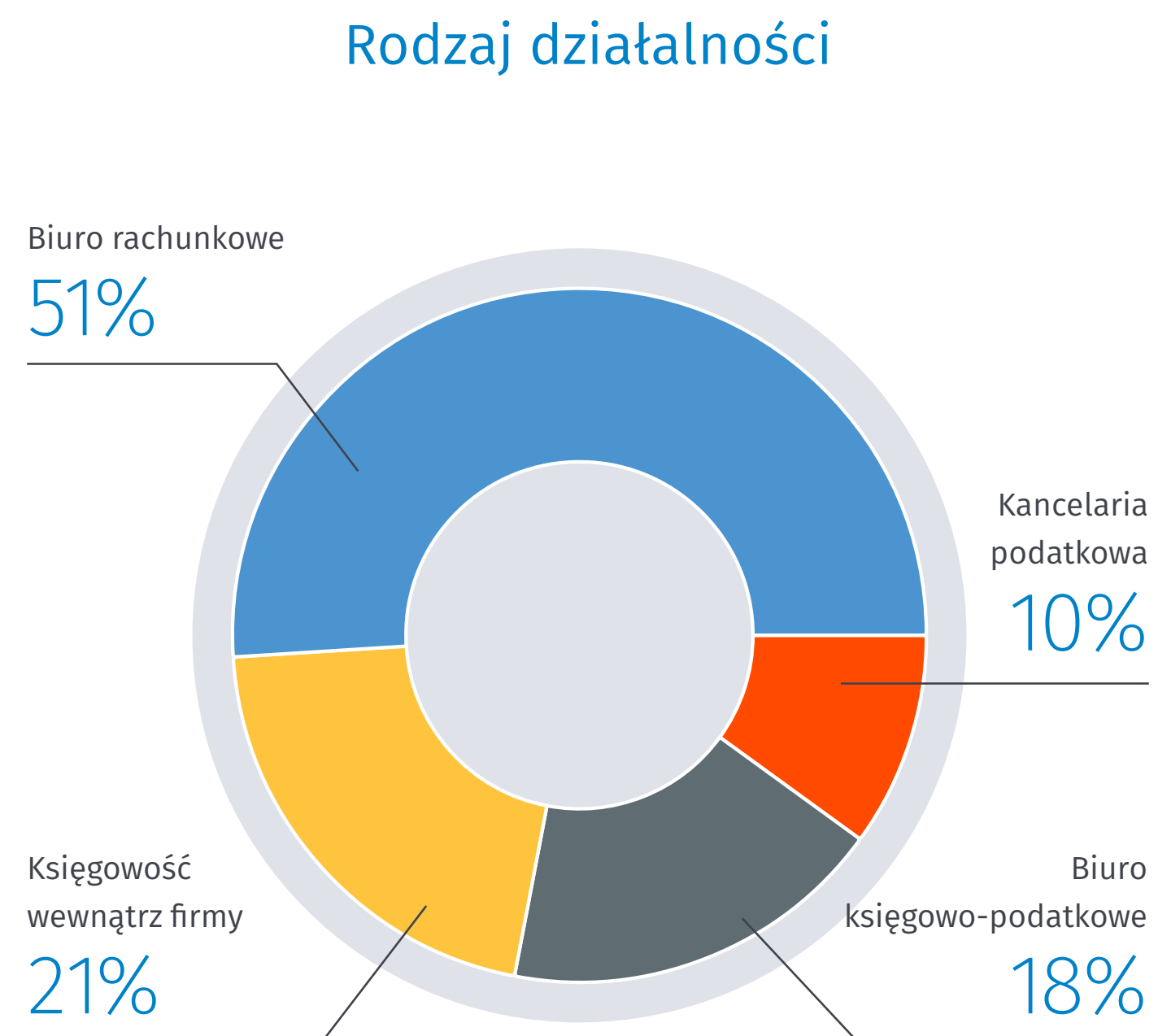
(więcej w Komentarzu Moniki Noweckiej w części „Komentarze ekspertów”)

1. Stanowisko i rodzaj działalności

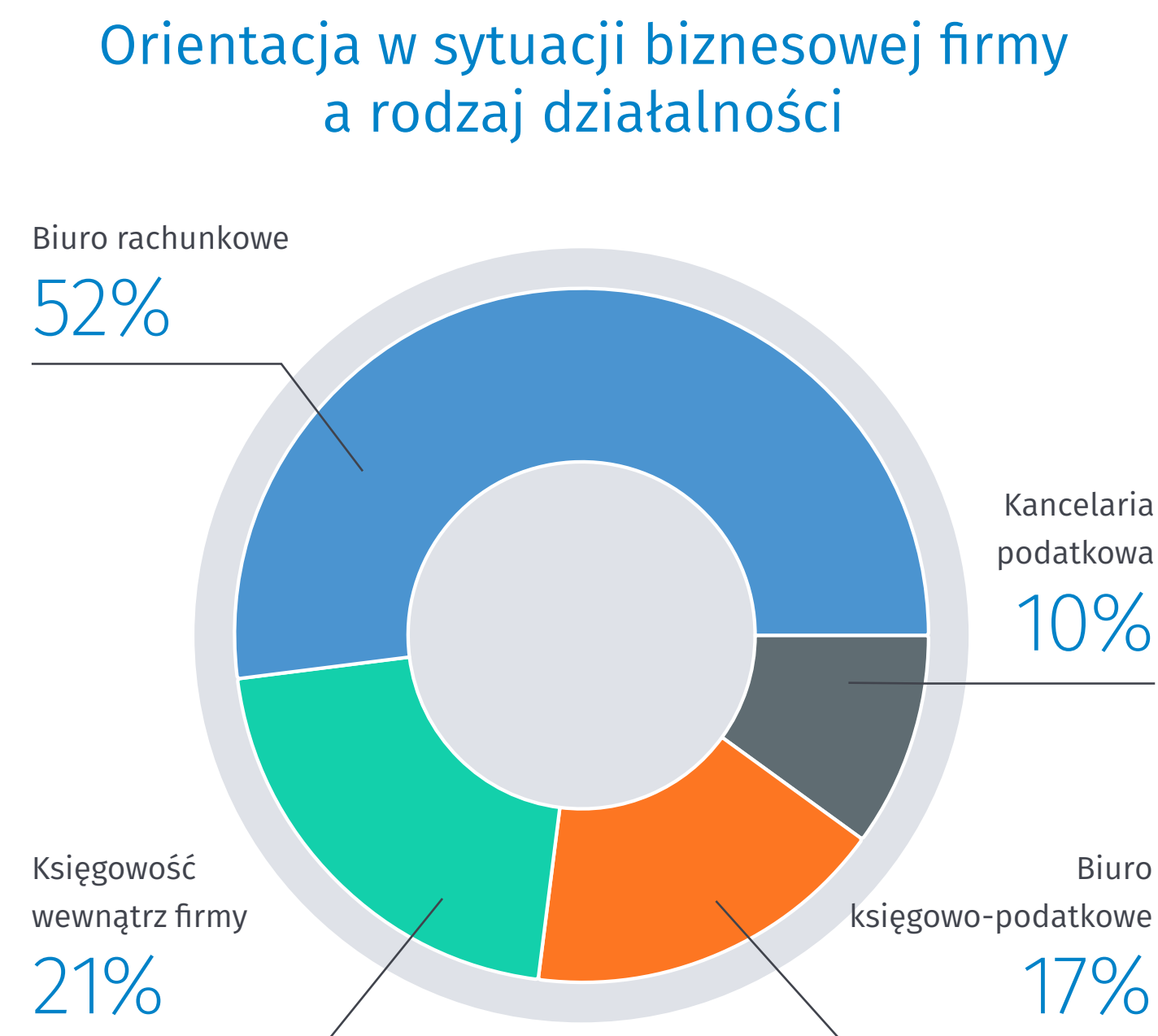
➤ Przedstawionym danym z badania warto się przyjrzeć w kontekście porównania kondycji własnej firmy spowodowanej epidemią COVID-19 z danymi udzielonymi przez reprezentantów branży księgowo-podatkowej i wydziałów księgowych w firmach.

➤ **75%** badanych, to osoby na stanowiskach zarządczych i decyzyjnych - odpowiednio właściciele, członkowie Zarządu (**59%**), dyrektorzy finansowi (**2%**), główne księgowo (**14%**) - dobrze zorientowane w sytuacji własnej firmy, jak też sytuacji innych firm, obsługiwanych przez te podmioty. Znakomitą wiedzę na temat sytuacji rynkowej firm mają również księgowo (**15%**) i doradcy podatkowi (**2%**).

➤ **79%** respondentów stanowili przedstawiciele biur rachunkowych, księgowo-podatkowych oraz kancelarii podatkowych i audytorskich.

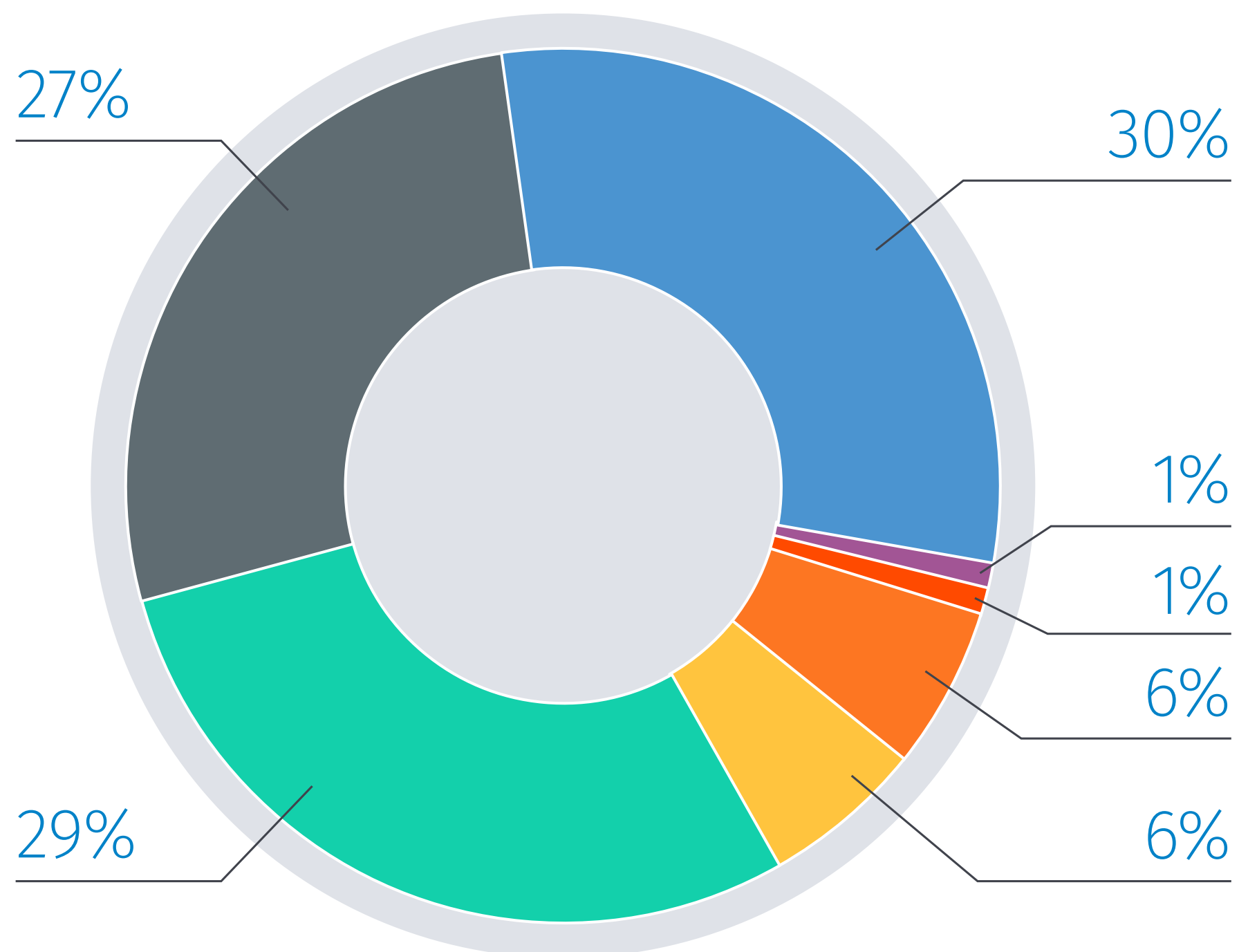
➤ **21%** respondentów reprezentowało działy księgowe szerokiego spektrum firm. Ze względu na niski odsetek przedstawicieli wszystkich firm w badaniu, nie możemy odpowiedzi udzielanych przez tę grupę traktować jako reprezentatywnych dla wszystkich firm w Polsce, ale jako wskazania do analiz eksperckich oraz w połączeniu z pozostałymi odpowiedziami, dotyczącymi branży.

➤ Aż **92%** wszystkich respondentów zadeklarowało, że zna sytuację biznesową własnej firmy, w tym **93%** spośród biur i kancelarii księgowo-podatkowych i **90%** spośród osób z działów księgowych. Czyli odpowiedzi dotyczące kondycji firm oraz oceny tarczy antykryzysowej są wiarygodne i mogą być porównywalne z sytuacją innych firm z tej branży na rynku.

2. Struktura wielkościowa biur i kancelarii

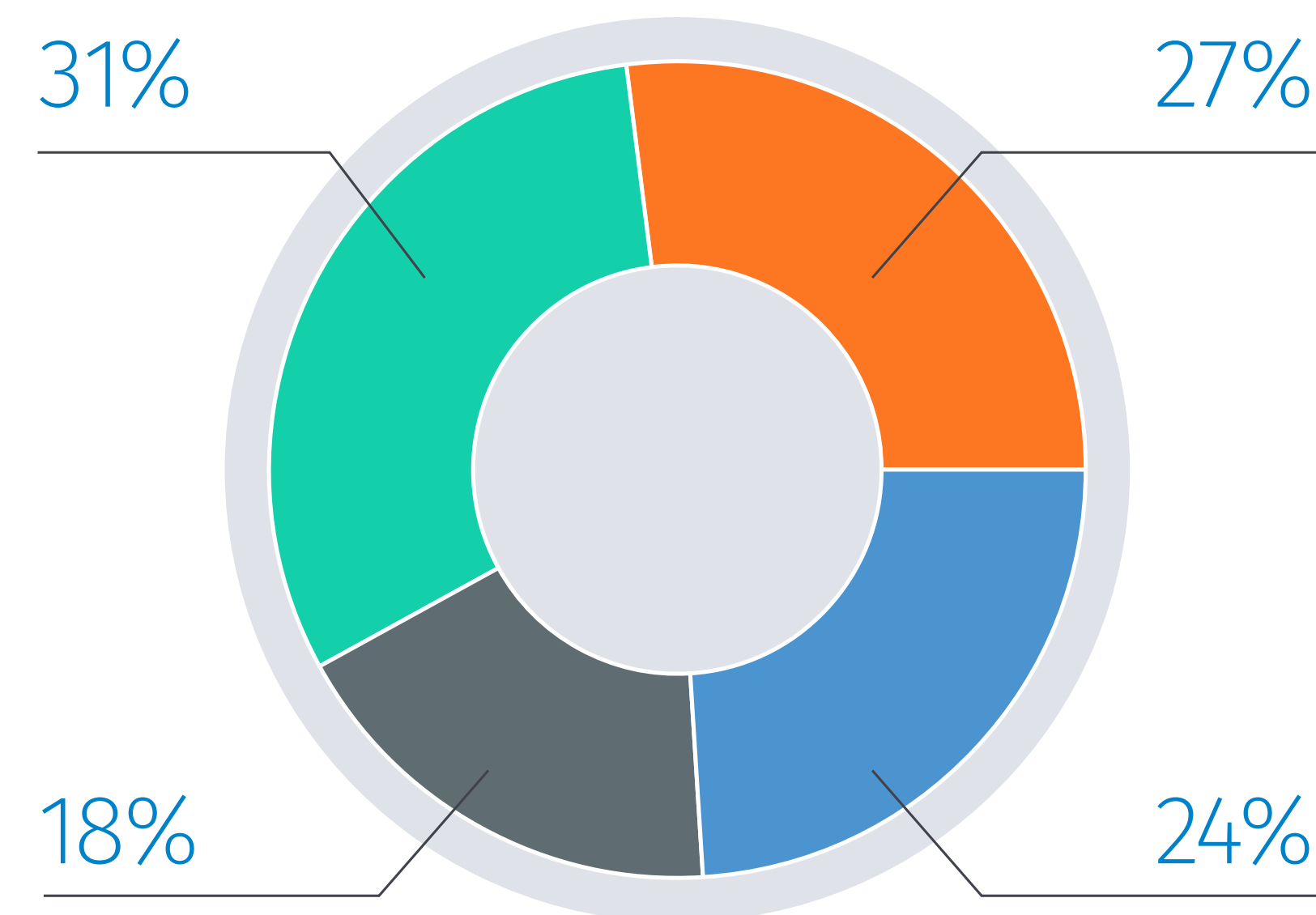
Wielkość biur i kancelarii – liczba osób zatrudnionych

1	30%	4-9	29%	20-49	6%	100 i więcej	1%
2-3	27%	10-19	6%	50-79	1%		

87% badanych reprezentuje małe firmy, których na rynku jest najwięcej i ze względu na liczbę zatrudnionych kwalifikują się do mikroprzedsiębiorstw.

Ilu klientów obsługuje Pani/Pana firma?

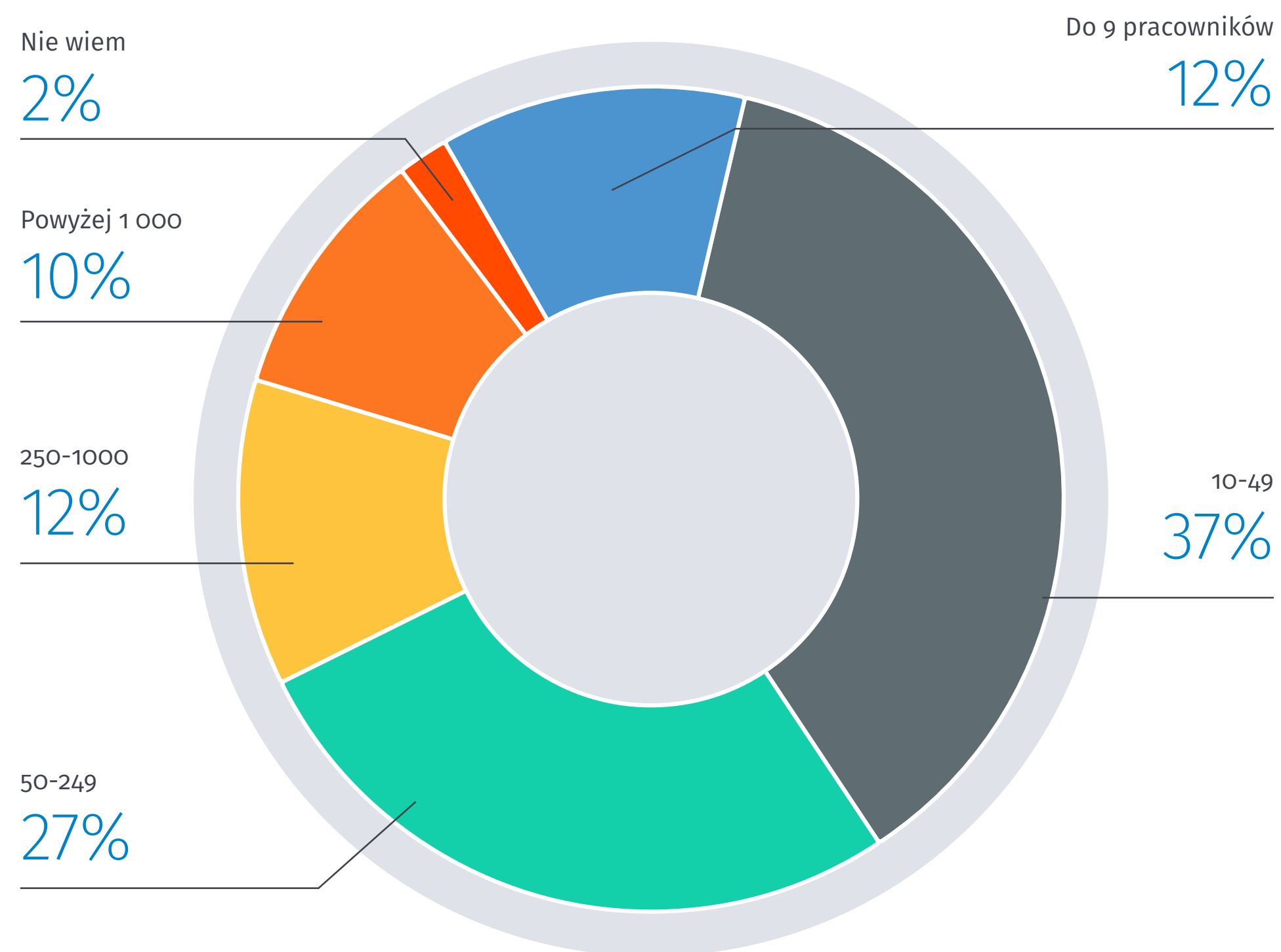

Do 25 klientów	24%	51-100 klientów	31%
25-50 klientów	18%	Powyżej 100 klientów	27%

59% badanych reprezentuje biura i kancelarie obsługujące ponad 50 klientów.

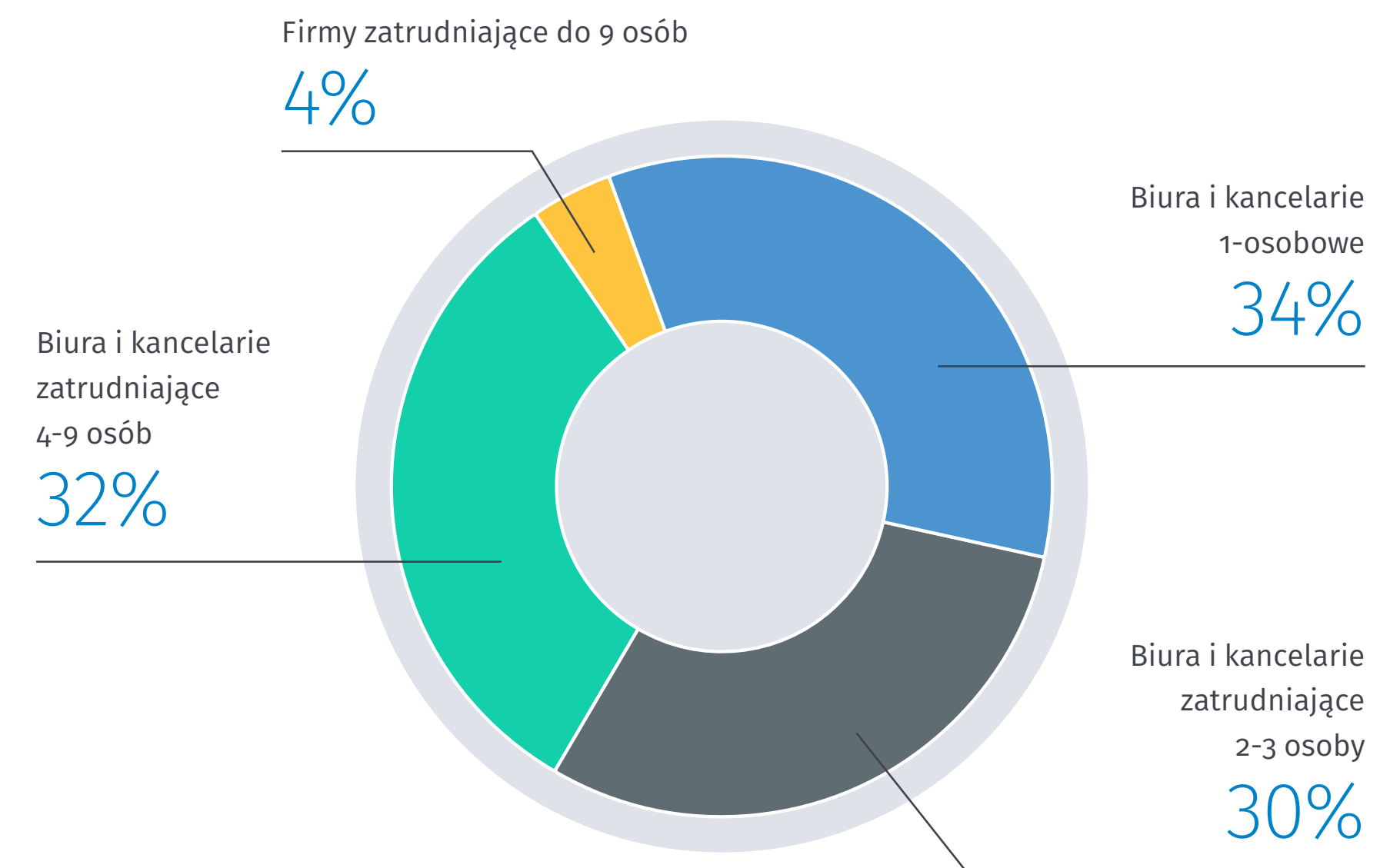
3. Struktura wielkościowa firm

Wielkość firm niebędących biurami i kancelariami
– liczba osób zatrudnionych

📌 W ankiecie udział wzięło niewiele osób z firm i instytucji spoza branży księgowo-podatkowej - przede wszystkim przedstawiciele MŚP. Jest zauważalna nadreprezentacja dużych firm, a niewielki odsetek mikro firm, które jednak bardzo często outsourcują usługi księgowe do biur księgowo-rachunkowych, a ich opinię mamy w badaniu.

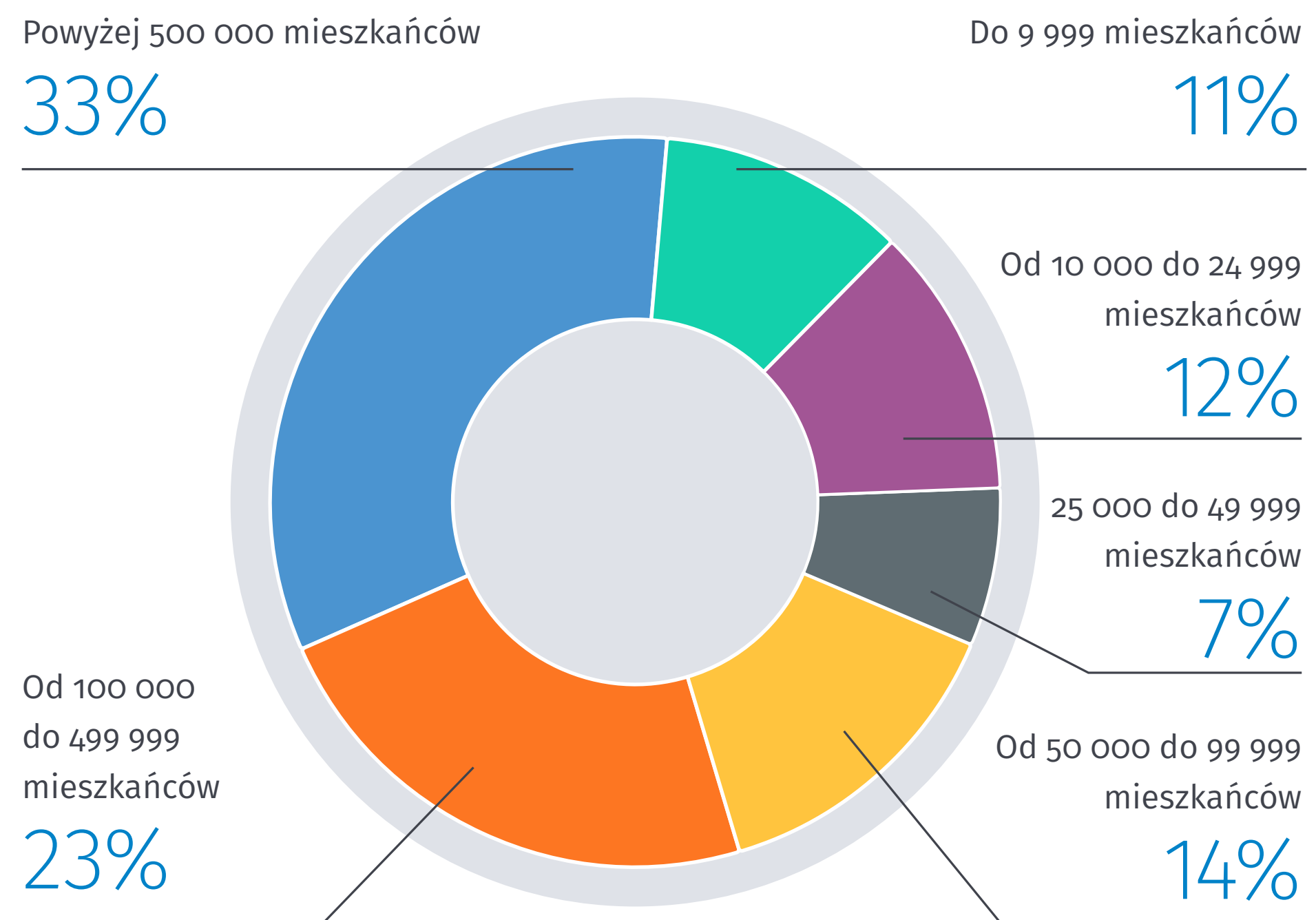
Wielkość badanych podmiotów
zatrudniających do 9 pracowników

📌 Sprawdziliśmy więc jak dużo małych firm reprezentujących zarówno biura i kancelarie księgowo-podatkowe jak też inne firmy wzięło udział w badaniu. Okazało się, że łącznie małych firm jest **71%**. Jednak w większości są to firmy o wyspecjalizowanej wiedzy księgowo-podatkowej. Interesujące więc będzie, jak te wyspecjalizowane firmy oceniają Tarczę antykrzysową.

4. Wielkość miejscowości i historia istnienia firmy

Wielkość miejscowości (liczba mieszkańców),
w której ma siedzibę firma:

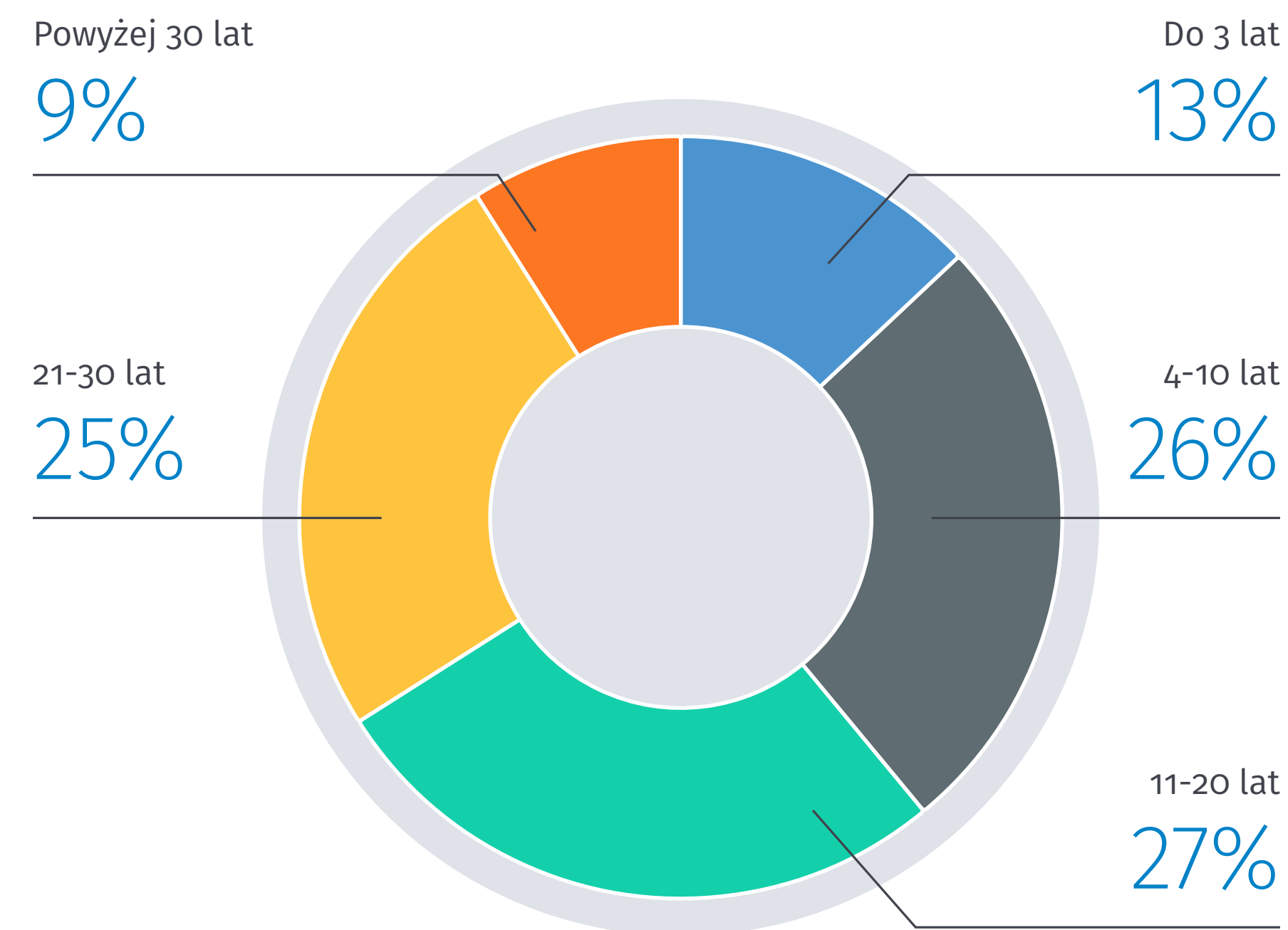

30% firm ma siedzibę w małych miastach i wsiach

37% firm ma siedzibę w średnich miastach

56% firm ma siedzibę w dużym mieście

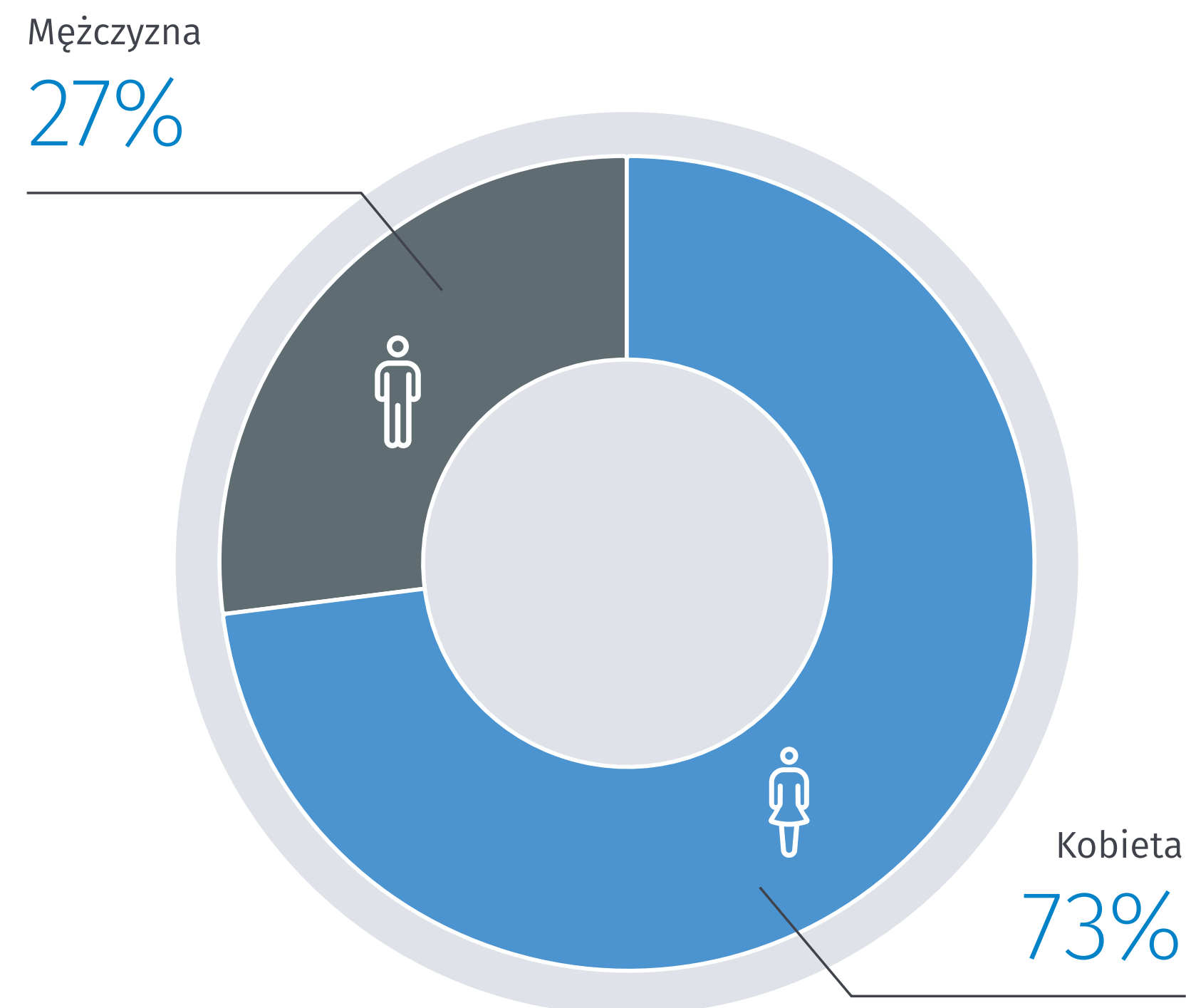
Jak długo firma istnieje na rynku?

61% respondentów reprezentuje firmy dojrzałe istniejące na rynku powyżej 11 lat

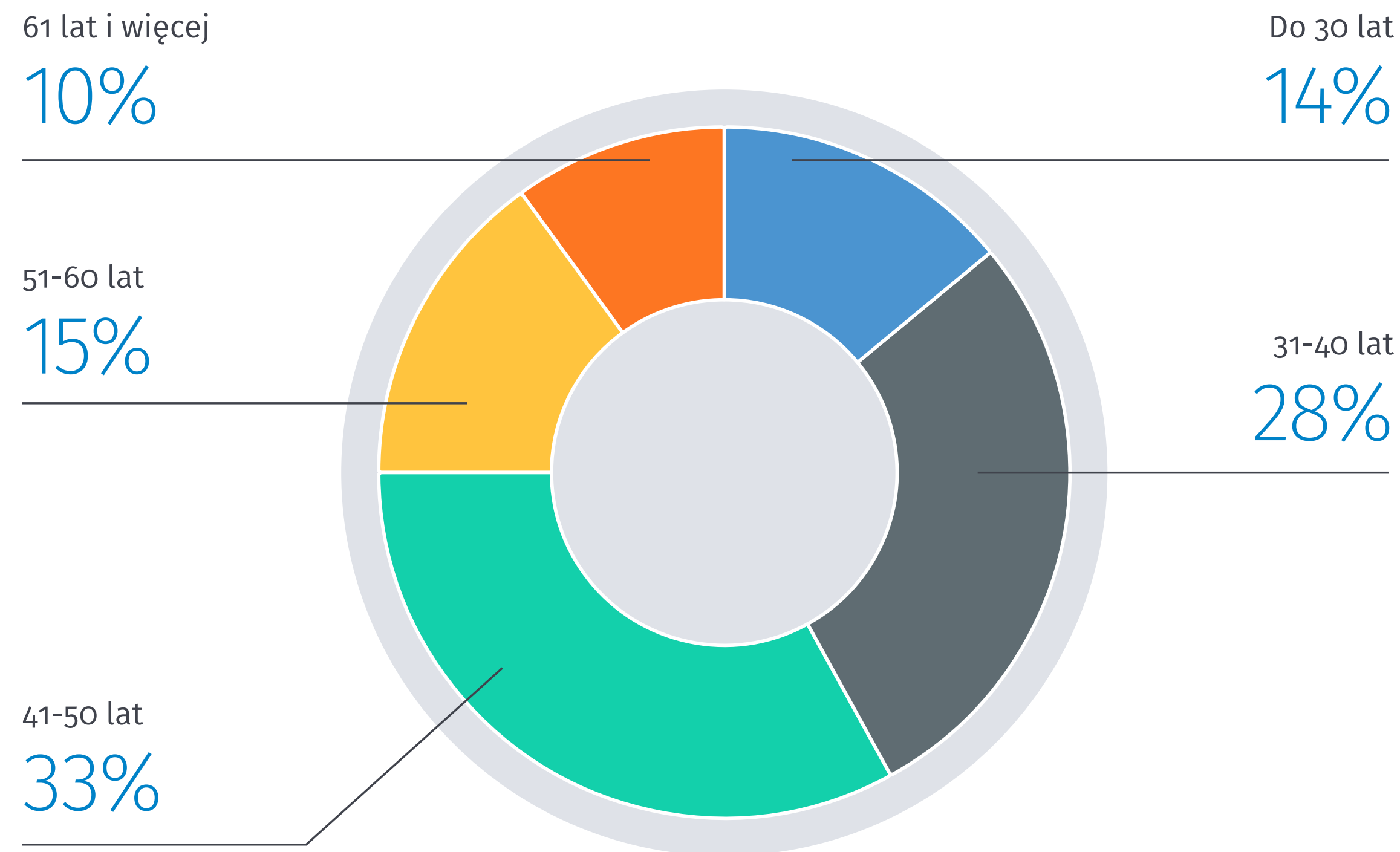
5. Dane demograficzne

Płeć

☑ Zgodnie ze strukturą zatrudnienia w księgowości, także w tym badaniu większość respondentów stanowią kobiety (**73%**).

Wiek

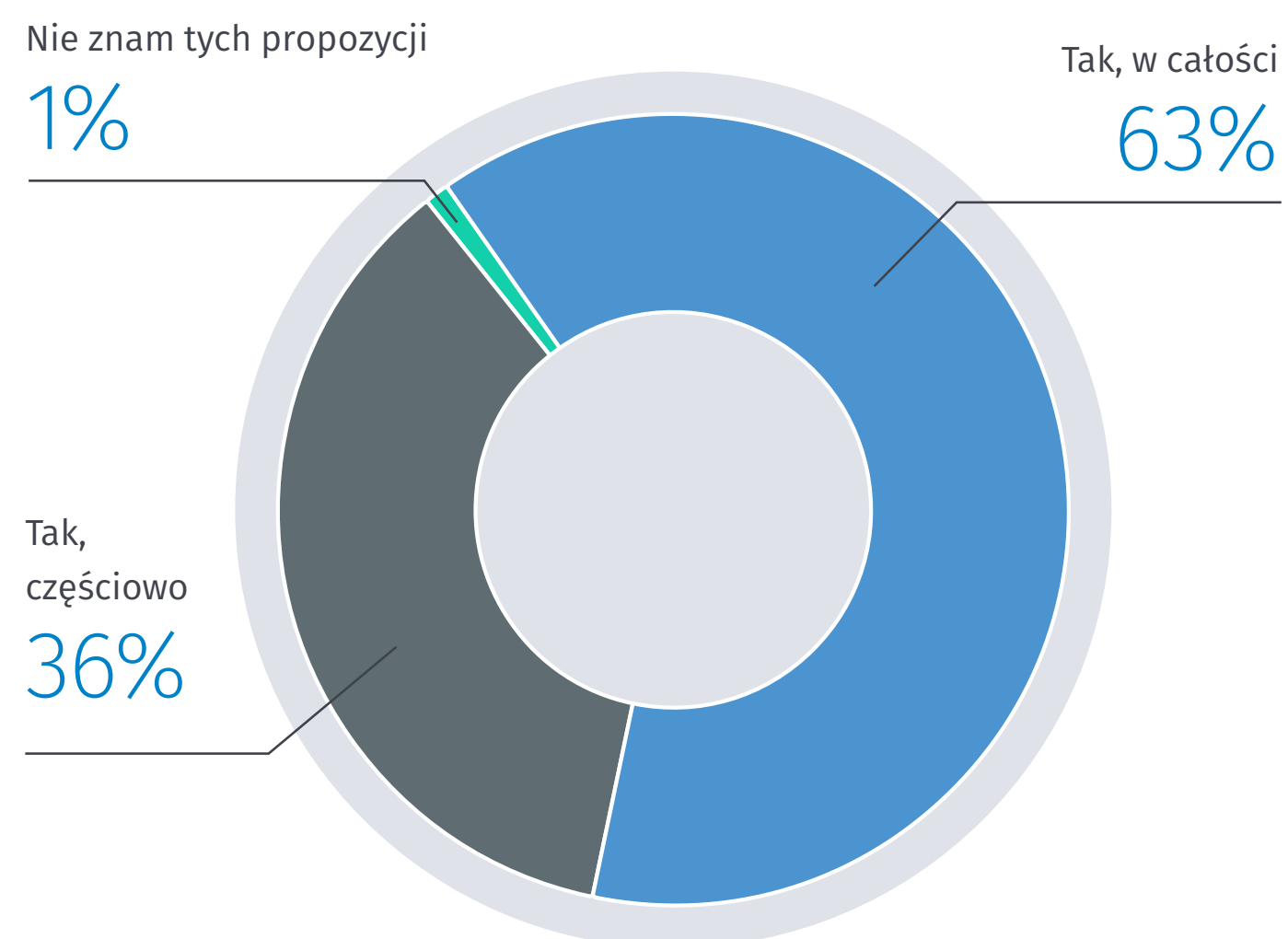

- ☑ Warto zauważyć, że prawie **40%** respondentek stanowiły kobiety w wieku do 40 lat, które najczęściej muszą pogodzić obowiązek opiekuńczy i zdalną pracą, co znalazło potem odzwierciedlenie we wskazywanych problemach.
- ☑ Ciekawe jest również to, że ponadto **10%** respondentek jest w wieku emerytalnym, a w dalszym ciągu pracuje. Dla tej grupy też często praca zdalna była większym wyzwaniem niż dla młodszych osób.

Ocena rozwiązań Tarczy antykryzysowej

6. Ocena Tarczy antykryzysowej

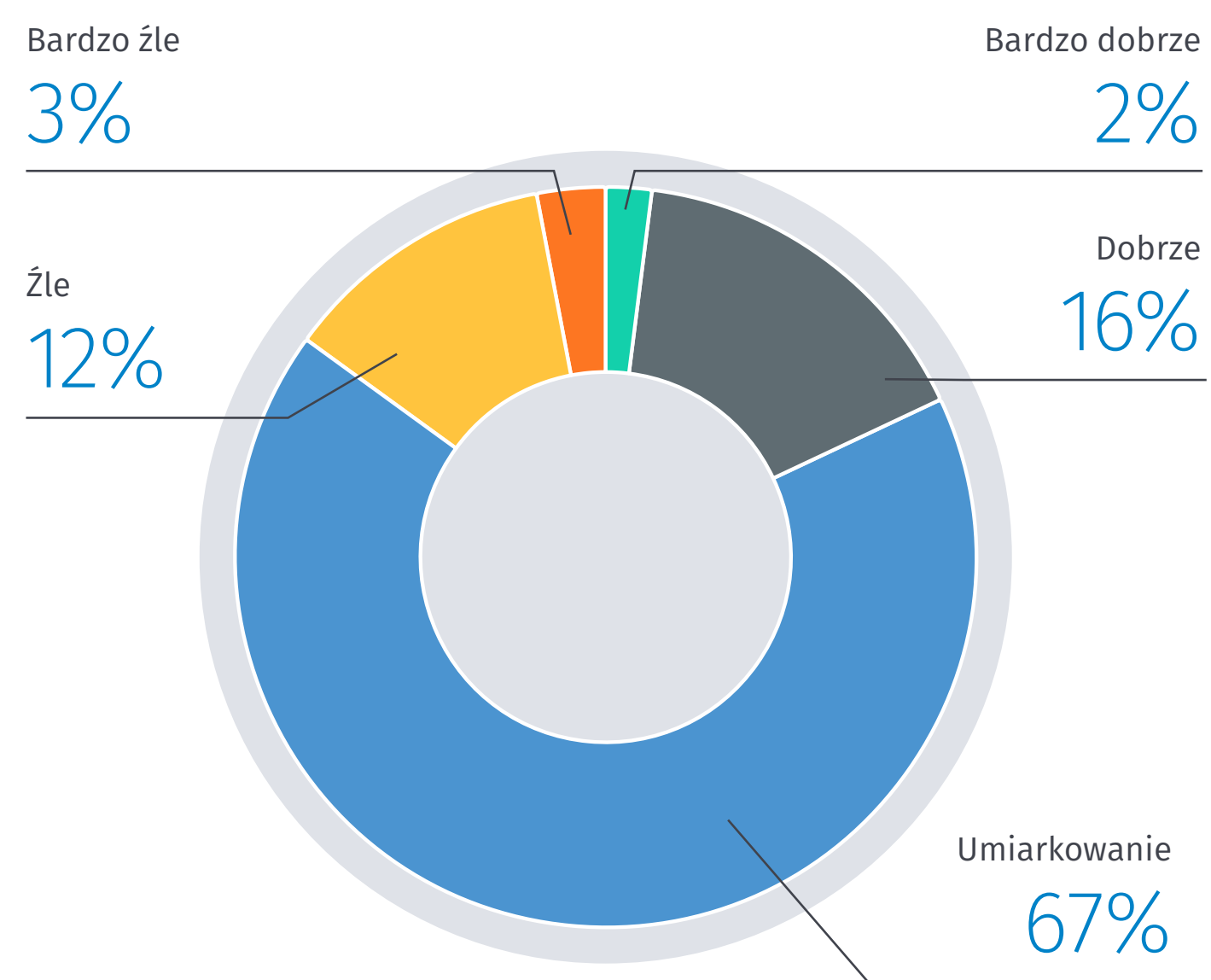
Czy zapoznana/zapoznał się Pani/Pan z propozycjami zawartymi w Tarczy antykryzysowej?

📌 **99%** respondentów zapoznana się z propozycjami Tarczy antykryzysowej

Jak Pani/Pan ocenia propozycje zawarte w Tarczy antykryzysowej?

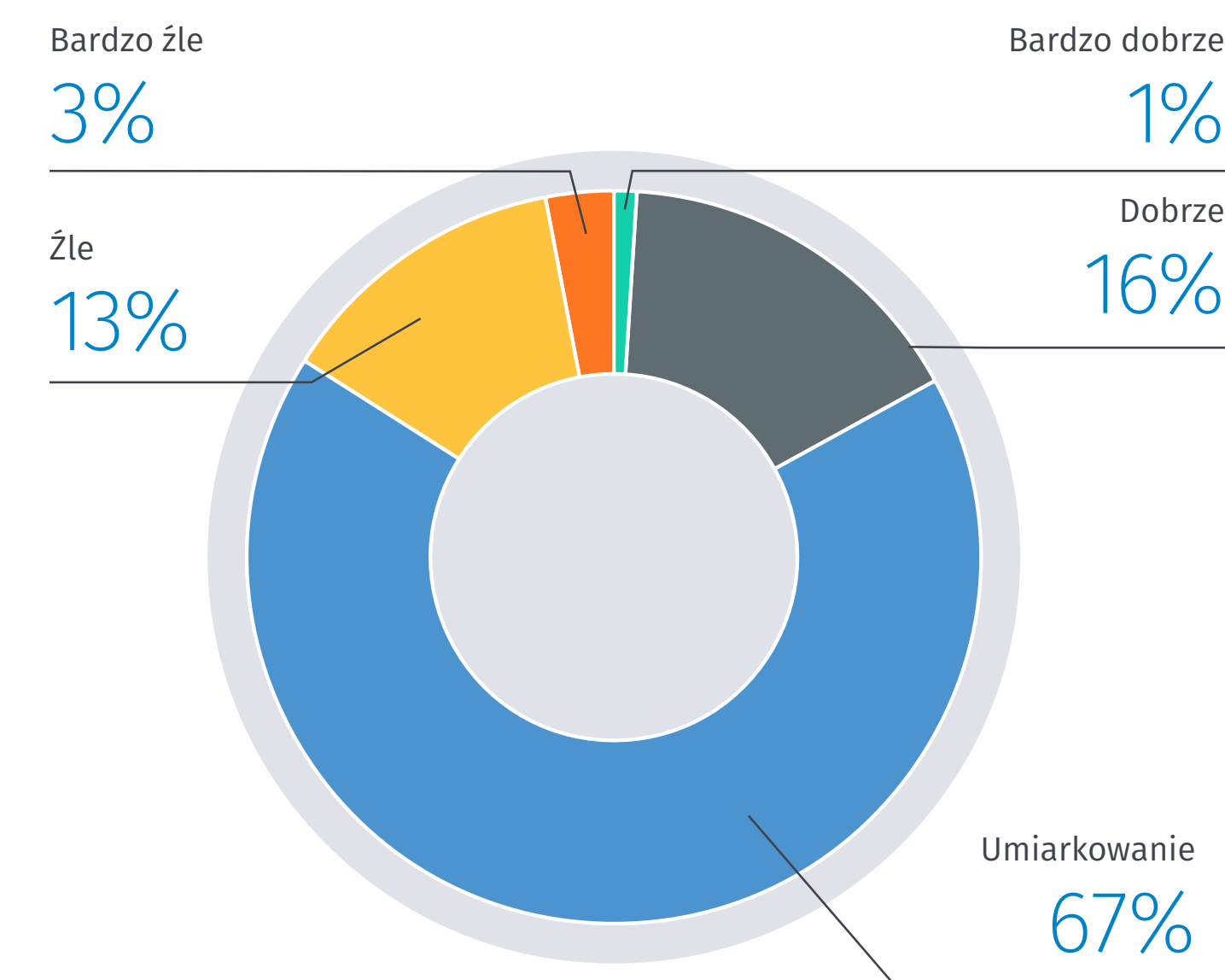
Wszyscy respondenci

📌 Znacząca większość respondentów (**68%**), oceniła propozycje Tarczy antykryzysowej średnio. Zwolenników (**18%**) i krytyków (**15%**) było mniej więcej tyle samo, z lekką dominacją tych pierwszych.

Jak Pani/Pan ocenia propozycje zawarte w Tarczy antykryzysowej?

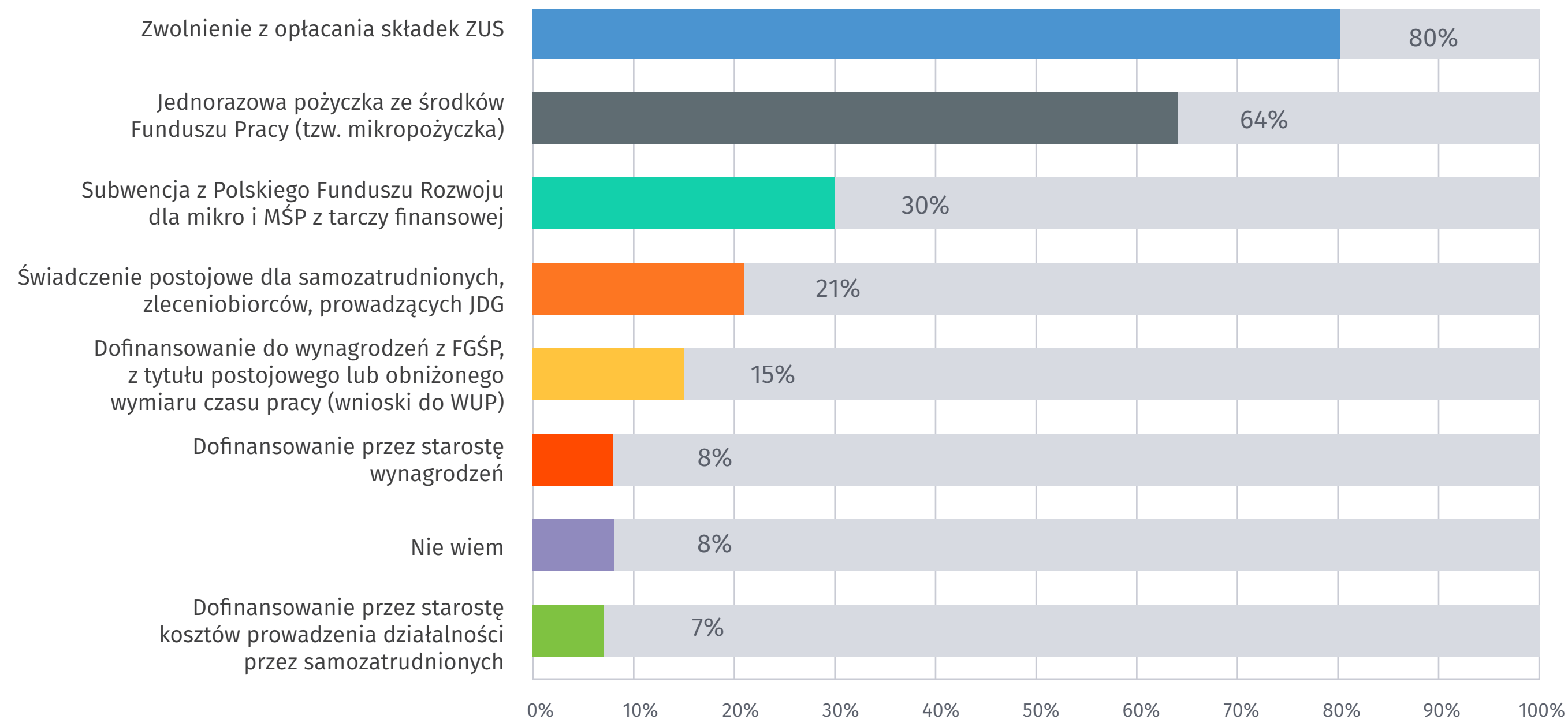
Reprezentanci biur i kancelarii

📌 Podobna tendencja występowała w grupie respondentów reprezentujących biura i kancelarie.

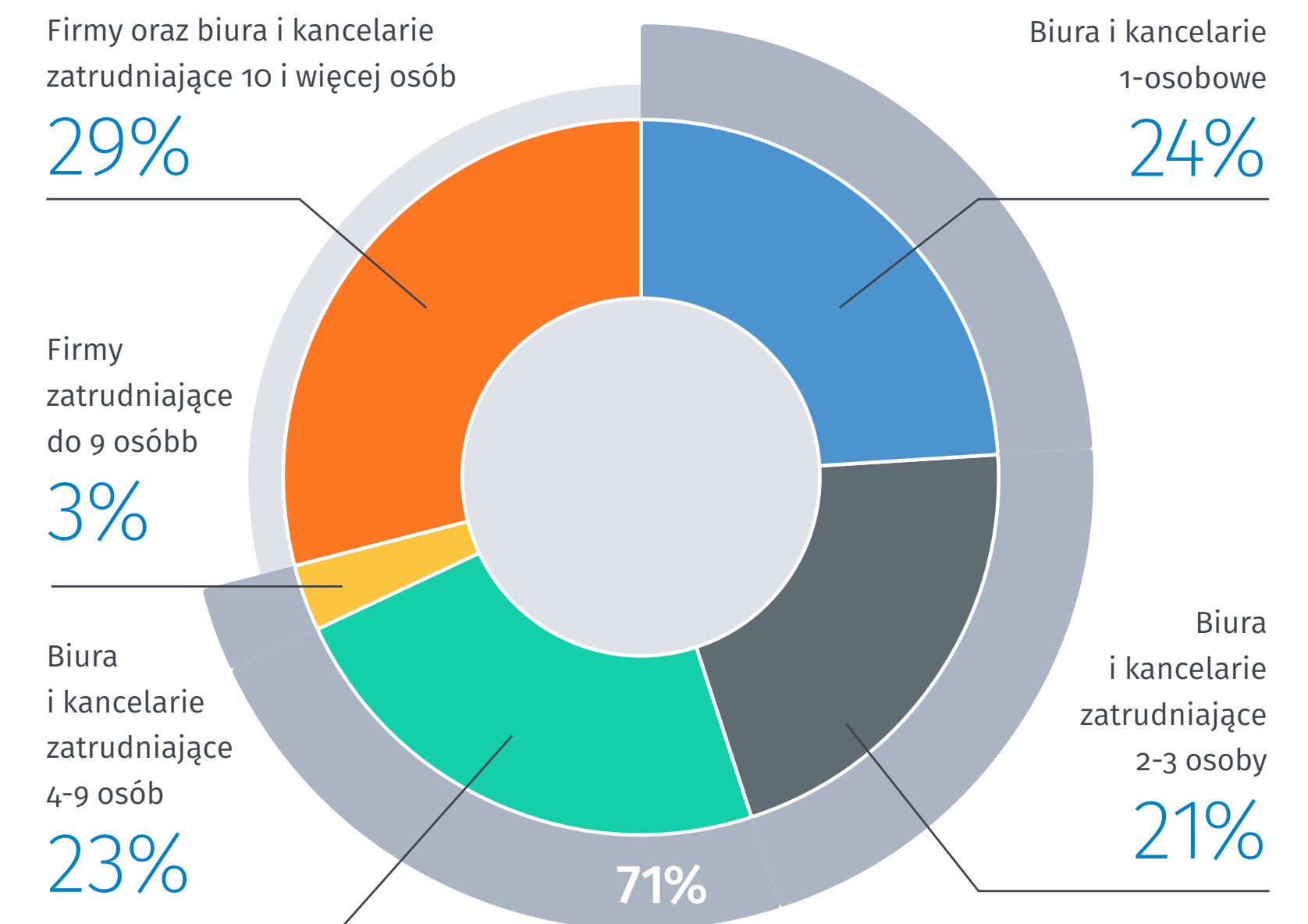
7. Z jakich rozwiązań dla pracodawców i firm, wprowadzonych przez Tarczę antykryzysową, korzystają firmy?

Ujęcie dla wszystkich kancelarii, biur i firm łącznie

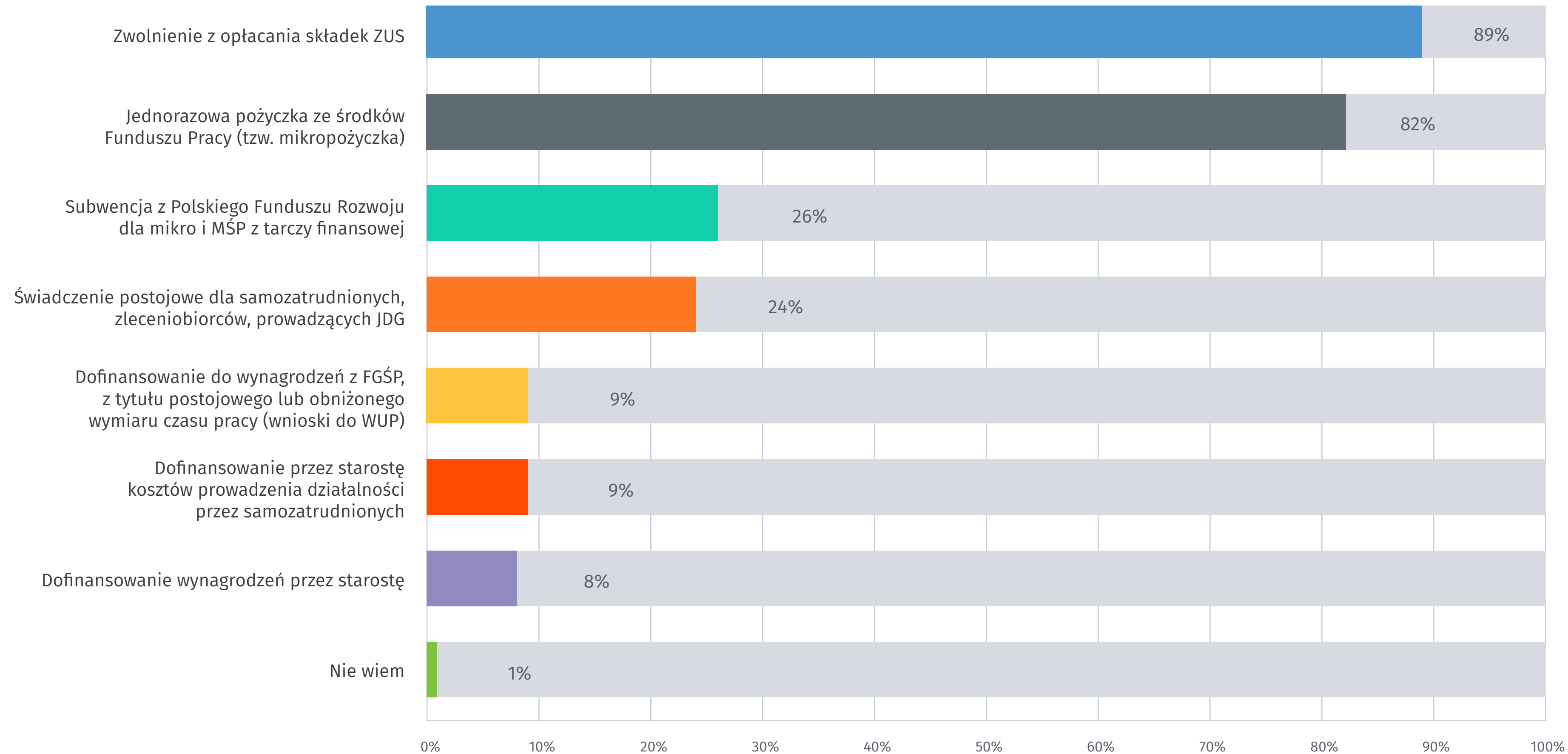
📌 Największym zainteresowaniem w tej grupie odbiorców cieszą się rozwiązania wprowadzone na poziomie ogólnopaństwowym. W mniejszym stopniu wykorzystywane są środki przygotowane przez starostów, mimo że w badaniu przedstawiciele małych firm, w których najczęściej jest osób samozatrudnionych, stanowią **71%**.

Struktura wielkości kancelarii, biur i firm

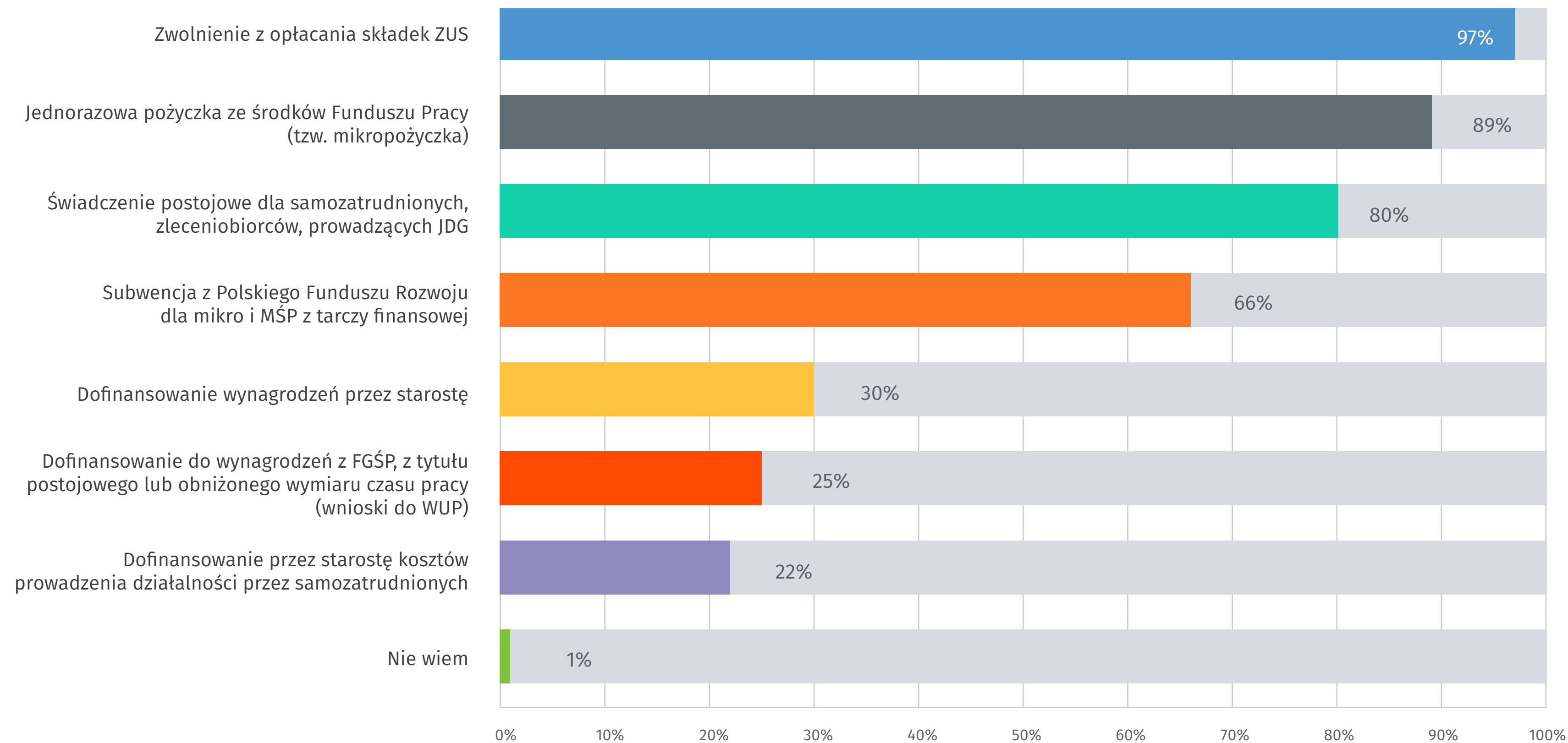
📌 Największą popularnością wśród firm cieszyło się zwolnienie z opłacania składek ZUS, z którego skorzystało **80%** badanych. Firmy sięgały również chętnie po tzw. mikropożyczkę z Funduszu Pracy na pokrycie bieżących kosztów prowadzenia działalności (**64%**) oraz już w zdecydowanie mniejszym zakresie po subwencję z Polskiego Funduszu Rozwoju dla mikro i MŚP (**30%**). Przedsiębiorcy najrzadziej korzystali z rozwiązań związanych z dofinansowaniami do wynagrodzeń pracowników oraz świadczeniami postojowymi. Należy jednak pamiętać, iż respondenci naszego badania to w **71%** firmy zatrudniające do 9 pracowników, co z pewnością miało wpływ na sięganie w pierwszej kolejności po zwolnienia ze składek ZUS i mikropożyczki.

8. Z jakich rozwiązań dla pracodawców i firm, wprowadzonych przez Tarczę antykryzysową korzystają mikroprzedsiębiorstwa?

👉 Mikroprzedsiębiorcy korzystają ze zwolnień z opłacania składek ZUS i jednorazowej pożyczki ze środków Funduszu Pracy częściej niż przeciętnie badani. Badani z tej grupy rzadziej korzystali z dofinansowania do wynagrodzeń z tytułu postojowego, a trochę częściej niż ogół respondentów korzystali z dofinansowania dla samozatrudnionych.

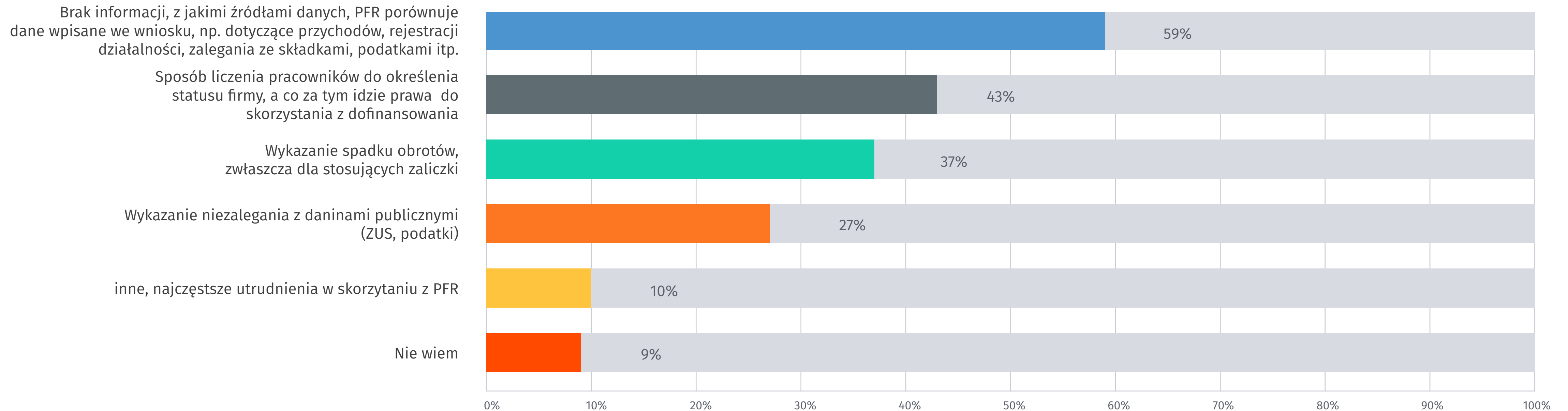
9. Z jakich rozwiązań dla pracodawców i firm, wprowadzonych przez Tarczę antykryzysową, najczęściej korzystają Klienci biur i kancelarii rachunkowo-księgowo-podatkowych?

Podobne do wyborów rozwiązań Tarczy antykryzysowej przez mikroprzedsiębiorstwa oraz biura i kancelarie są preferencje klientów biur i kancelarii. Tu również najpopularniejszą formą wsparcia jest zwolnienie ze składek ZUS (**97%**) oraz mikropożyczka z Funduszu Pracy (**89%**), ale na trzecim miejscu znajdują się świadczenie postojowe dla samozatrudnionych, zleceniobiorców, prowadzących JDG (**80%**). Klienci biur rachunkowych i kancelarii podatkowych znacznie częściej korzystają również z subwencji z PFR (**66%**).

Prawie wszyscy respondenci potrafili wymienić z jakiej pomocy w zakresie rozwiązań dla pracodawców korzystają ich klienci.

10. Co Pani/Pana zdaniem najbardziej utrudnia skorzystanie z subwencji z Polskiego Funduszu Rozwoju dla mikro i MŚP z Tarczy finansowej?

W ramach tarczy finansowej PFR o wsparcie mogą ubiegać się firmy, które odnotowały spadek obrotów o co najmniej **25%** w dowolnym miesiącu po 1 lutego 2020 r. w porównaniu do poprzedniego miesiąca lub analogicznego miesiąca w 2019 r. w związku z trwającą epidemią koronawirusa. Jednak aby uzyskać taką subwencję, trzeba spełnić szereg warunków. Niestety zarówno kryteria, jak i sposób weryfikacji złożonych wniosków budzi wiele wątpliwości.

Aż **59%** badanych brakuje informacji, z jakimi źródłami danych PFR porównuje dane wpisane we wniosku, np. dotyczące przychodów, rejestracji działalności, zalegania ze składkami, podatkami itp. Duży problem stanowi również prawidłowe określenie liczby pracowników w celu właściwego zakwalifikowania firmy do sektora mikro lub MŚP (zwraca na to uwagę **42%** badanych) oraz obliczenie spadku obrotów (**37%** badanych).

Przedsiębiorcy zwracają również uwagę na niejasne regulacje określające warunki uzyskania subwencji oraz ich częste zmiany, a także na problemy związane z uzyskaniem subwencji np. przez podmioty niebędące podatnikami VAT czy rozliczające się metodą kasową.

„Progi zatrudnienia i obrotów, żaden z moich klientów nie zakwalifikował się do subwencji - albo było za dużo pracowników, a za małe obroty, albo za duże obroty, a za mało pracowników (główna przyczyna)”.

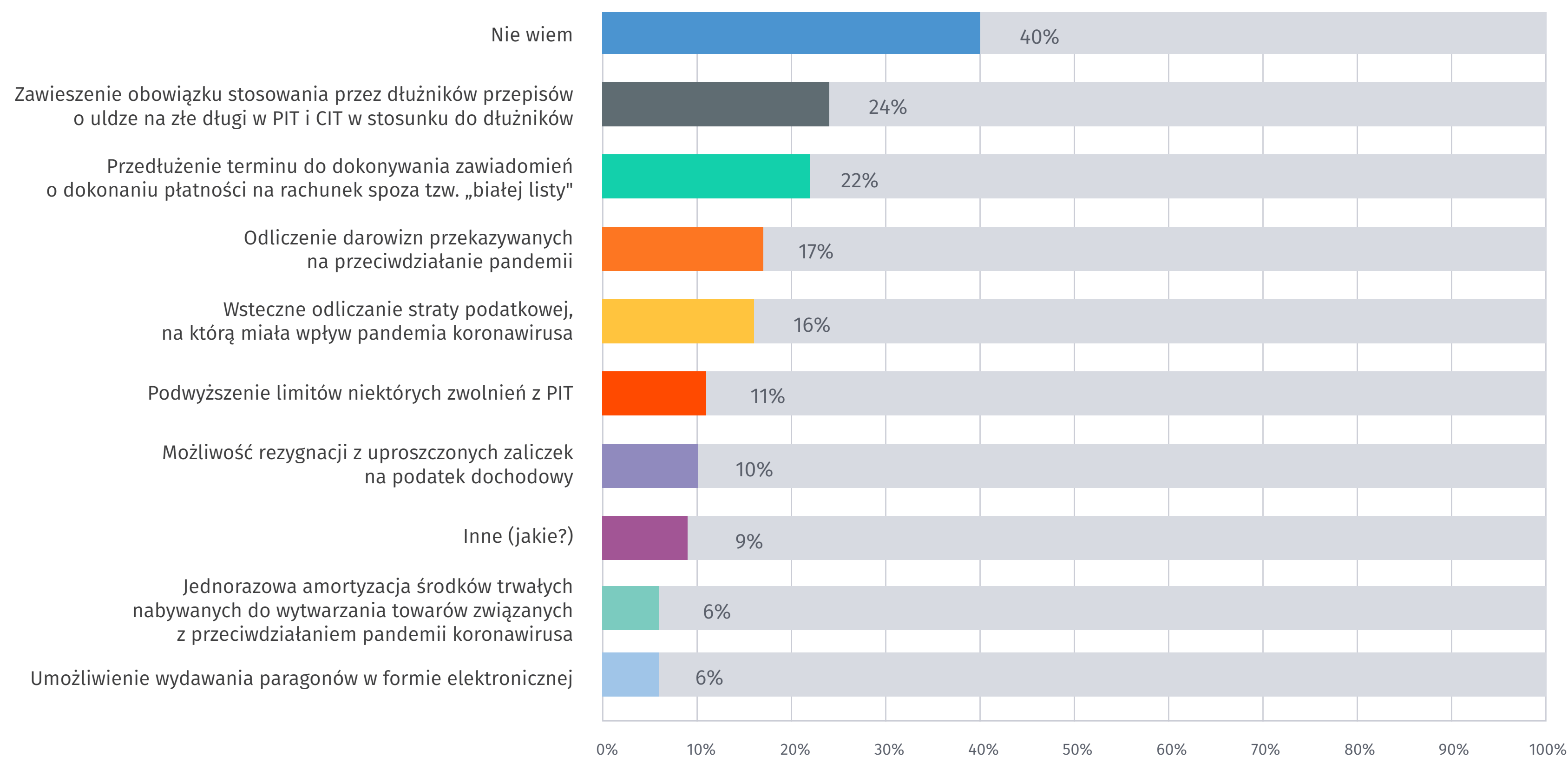
„Zamiennie stosowane określeń zbiorów danych (przychody, obroty netto), nieostre normy, nierówne traktowanie przedsiębiorców i podatników, duże pole do interpretacji niektórych zapisów”.

„Początkowo myślałem, że ustalenie czy mikro, czy MŚP to formalność, ale jednak doradcy z PFR zasiali niepewność. Chodzi o progi finansowe. Czy przekroczenie obrotów a nieprzekroczenie sumy bilansowej przy zatrudnieniu na etacie 8 pracowników kwalifikuje do MŚP czy do mikro? Dostałem dwie sprzeczne odpowiedzi. A jest to kluczowe dla ustalenia wielkości subwencji i ewentualnej odpowiedzialności karnej za złe zakwalifikowanie firmy”.

Co Pani/Pana zdaniem najbardziej utrudnia skorzystanie z subwencji z Polskiego Funduszu Rozwoju dla mikro i MŚP z Tarczy finansowej?

„Brak informacji o sposobie dokumentowania przychodów przez osoby niebędące podatnikami VAT, brak możliwości wskazania spadku obrotów w przypadku osób świadczących stałe umowy o obsługę - firmy będące w trudnej sytuacji zalegają z płatnościami, a przedsiębiorca musi wykazać kwoty należne, choć nie otrzymane (art. 14 ust. 1 ustawy o PIT), w deklaracji VAT-7 nie wykazuje się przychodów uzyskanych za granicą, a wykazuje się zaliczki, które ze swojej istoty nie są faktycznym przychodem, gdyż mogą w przyszłości być zwrócone, do PFR trudno się dodzwonić, a zgłaszane problemy wywołują zdziwienie, bo osoby układające regulamin nie miały wiedzy o istotnych zagadnieniach związanych z działalnością gospodarczą, regulaminy zmieniają się co kilka dni i przedsiębiorcy mają obawy uznania, że ich oświadczenia nie są zgodne z tym regulaminem”.

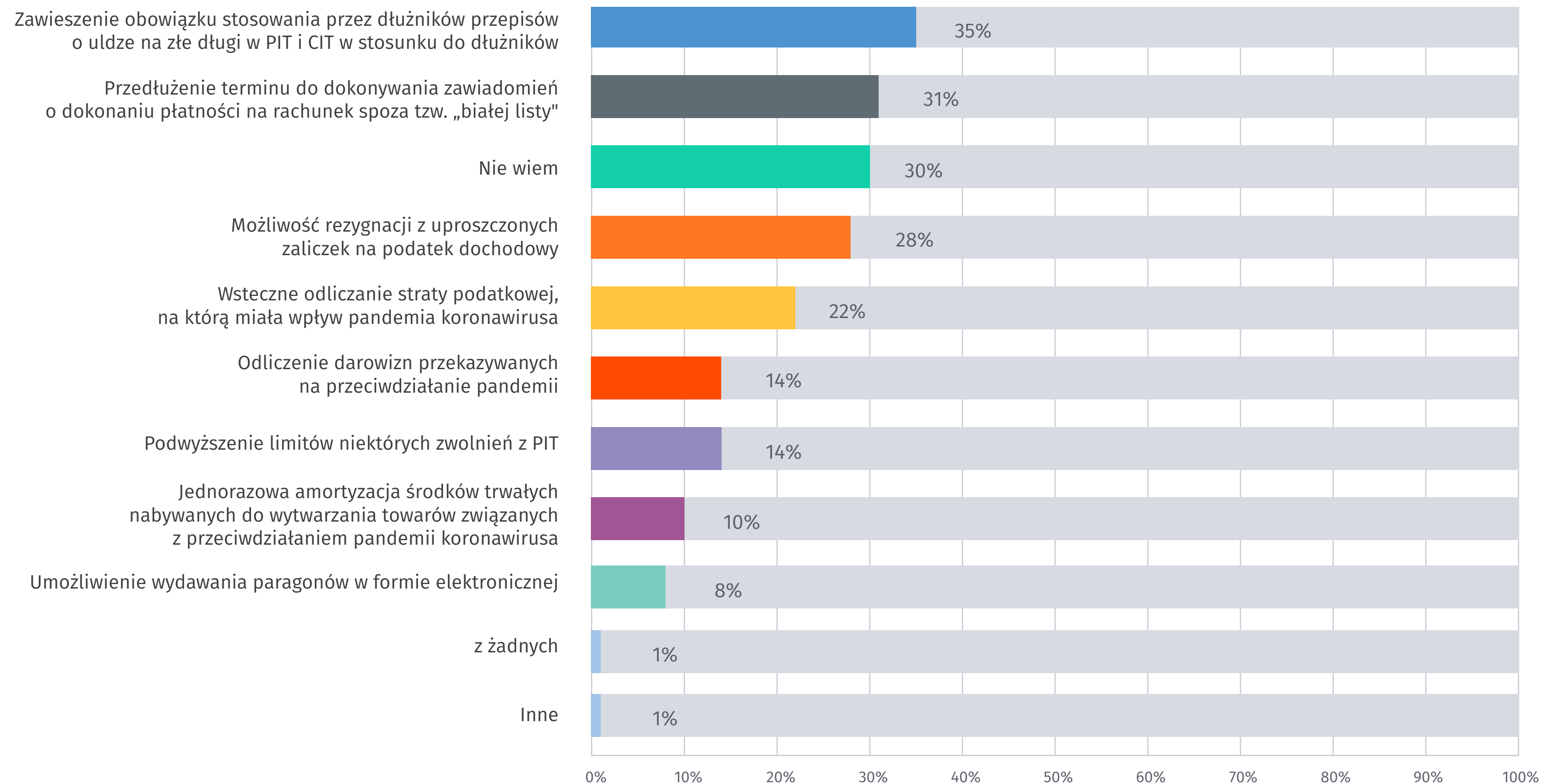
11. Z których zmian w przepisach podatkowych wprowadzonych przez Tarczę antykryzysową zamierzacie skorzystać w firmie?

⤵ Aż **40%** respondentów zadeklarowało, że nie wie, z których zmian w zakresie podatków firma skorzysta. I jest to najwyższy wskaźnik. To zaskakujące wskazanie, biorąc pod uwagę, że aż **61%** to właściciele i zarządzający, a **85%** to osoby z wyższych szczebli finansowego zarządzania firmami.

⤵ **9%** zadeklarowało, że z żadnych z wymienionych form pomocy nie skorzysta.

12. Z których zmian w przepisach podatkowych wprowadzonych przez Tarczę antykryzysową najczęściej korzystają Klienci Państwa firmy?

➡ Najwięcej, bo aż **35%** klientów biur rachunkowych i kancelarii skorzystało z opcji zawieszenia restrykcji związanej ze złymi długami w podatkach dochodowych. Przedsiębiorcy mają świadomość trudności z uzyskaniem zapłaty za swoje faktury - ich kontrahenci również mają problemy finansowe i nie regulują swoich płatności.

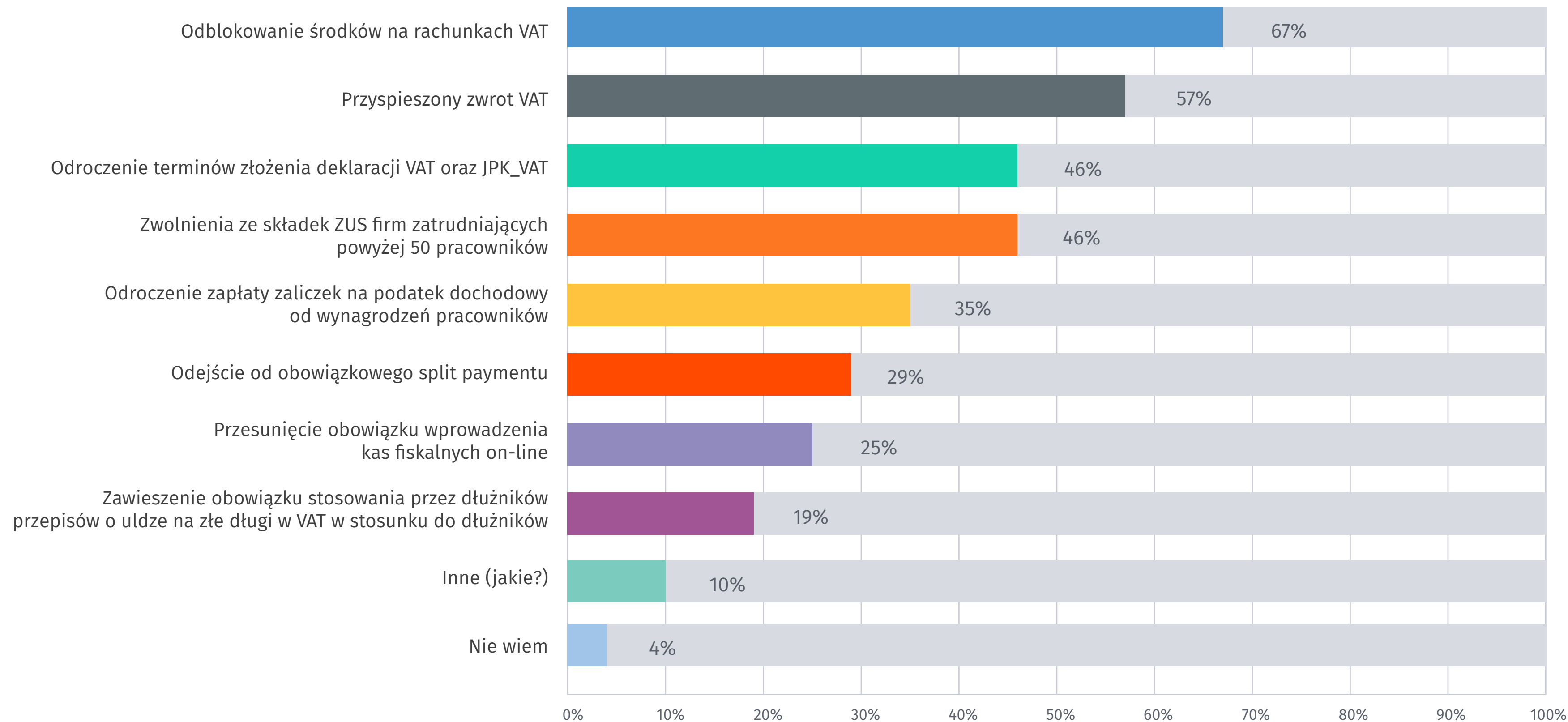
Firmy korzystają także z przedłużenia terminu do dokonywania zawiadomień o dokonaniu płatności na rachunek spoza tzw. „białej listy” (**31%**). Przepisy dotyczące przekazywania środków na rachunki znajdujące się na białej liście Ministerstwa Finansów są bowiem traktowane przez większość przedsiębiorców jako nadmiernie represyjne i niezajdujące realnych podstaw.

➡ Ponad **22%** wskazań dotyczy wstecznego odliczania straty podatkowej wywołanej pandemią COVID-19. Łagodzi ono nieco utratę dochodów - a co najważniejsze jest gwarantowane ustawowo, nie zależy od uznania administracji.

➡ Okazało się jednak, że aż **30%** badanych nie wie z jakich rozwiązań skorzystali klienci ich firmy.

(więcej w Komentarzu Iwony Kaczorowskiej w części „Komentarze ekspertów”)

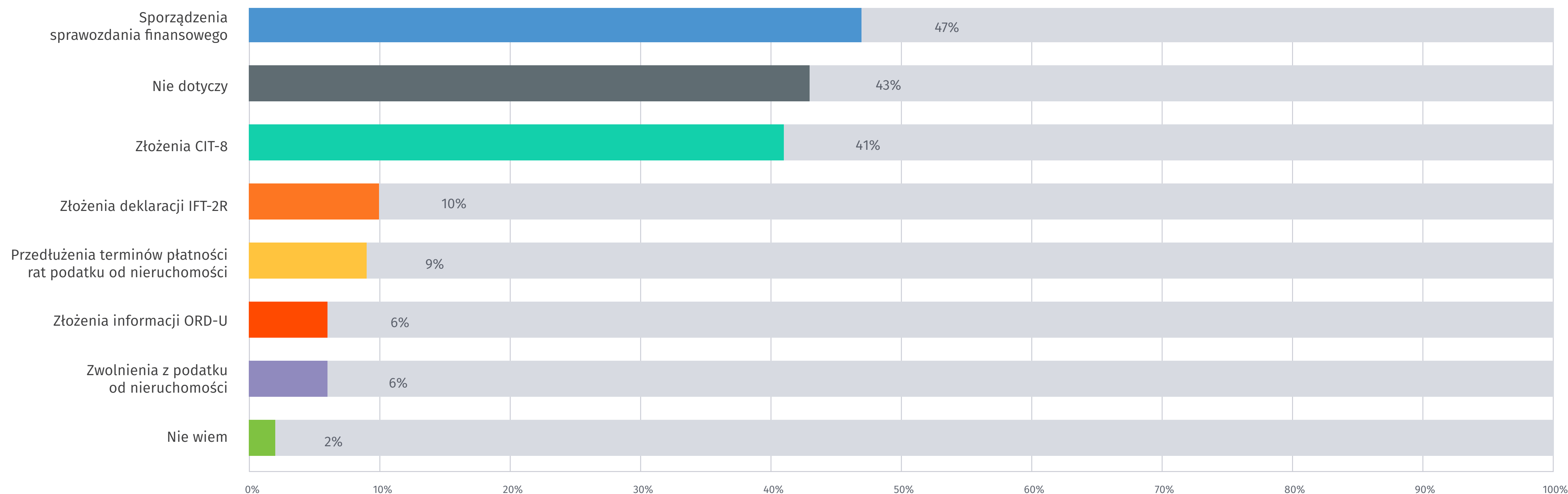
13. Jakich ułatwień podatkowych zabrakło w Tarczy antykryzysowej?

⤵ Aż **67%** sugeruje odblokowanie środków na rachunkach VAT, **57%** przyspieszony zwrot VAT, **46%** odroczenie terminów złożenia deklaracji VAT i tyle samo zwolnienia ze składek ZUS firm zatrudniających powyżej 50 pracowników, **35%** odroczenie zapłaty zaliczek na podatek dochodowy od wynagrodzeń pracowników, **29%** odejście od obowiązkowego split paymentu, **25%** przesunięcie obowiązku wprowadzenia kas fiskalnych on-line, **19%** zawieszenie obowiązku stosowania przez dłużników przepisów o uldze na złe długi w VAT w stosunku do dłużników.

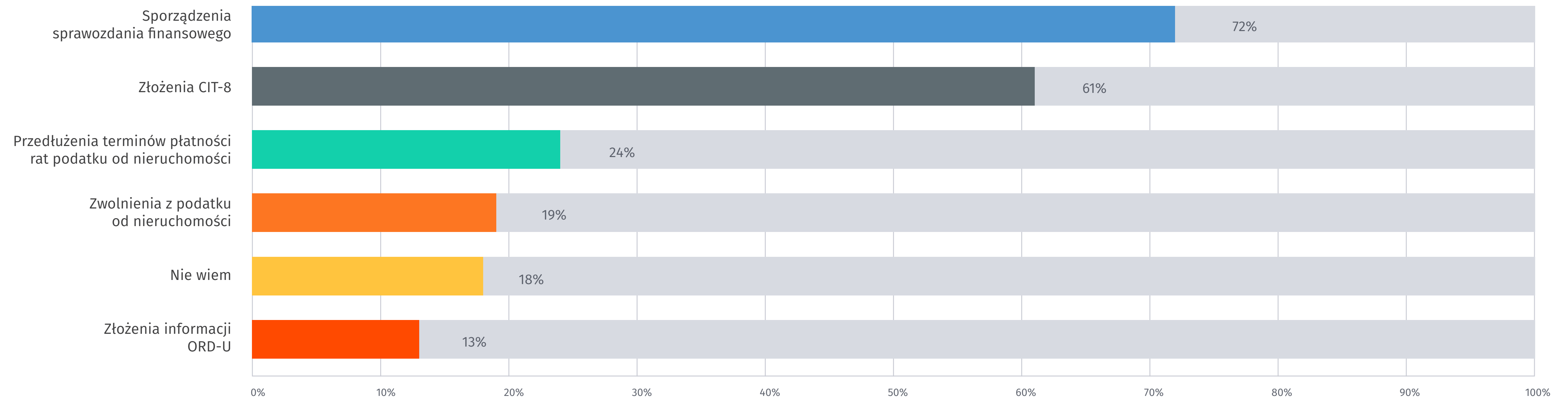
⤵ Dwie pierwsze odpowiedzi świadczą o tym, że przedsiębiorcy obawiają się utraty płynności finansowej i każdy „zastrzyk” środków w obrocie podnosi pewność tego obrotu we wzajemnych rozliczeniach z kontrahentami. Odzyskanie „zablokowanych” na rachunkach VAT środków plus możliwość szybszego sięgnięcia po kwoty zwrotu VAT są postrzegane jako istotne czynniki wpływające na płynność finansową prowadzonych przedsiębiorstw. Z pewnością wpłynęłoby to też na ograniczenie zatorów płatniczych i zmniejszyło skalę płatności nierealizowanych w terminach.

14. Z odroczenia których terminów skorzystała Pani/Pana firma?

👉 Firmy naszych respondentów najczęściej korzystają z odroczenia terminu na złożenie sprawozdania finansowego (**47%**) oraz złożenia CIT-8 (**41%**). Jednak porównując te wybory z preferencjami klientów tych firm, widoczny jest znacznie mniejszy odsetek tych wyborów. Na drugim miejscu plasuje się wybór kategorii „Nie dotyczy” (**43%**). Wynika to ze struktury respondentów badania, wśród których aż 71% to firmy zatrudniające do 9 pracowników. W większości przypadków będą to więc podmioty, których nie dotyczy obowiązek sporządzania sprawozdania finansowego oraz zeznania CIT-8, a także zapłaty podatku od nieruchomości ze względu na prowadzenie działalności w wynajmowanym lokalu.

14a. Z odroczenia których terminów skorzystali Państwa klienci?

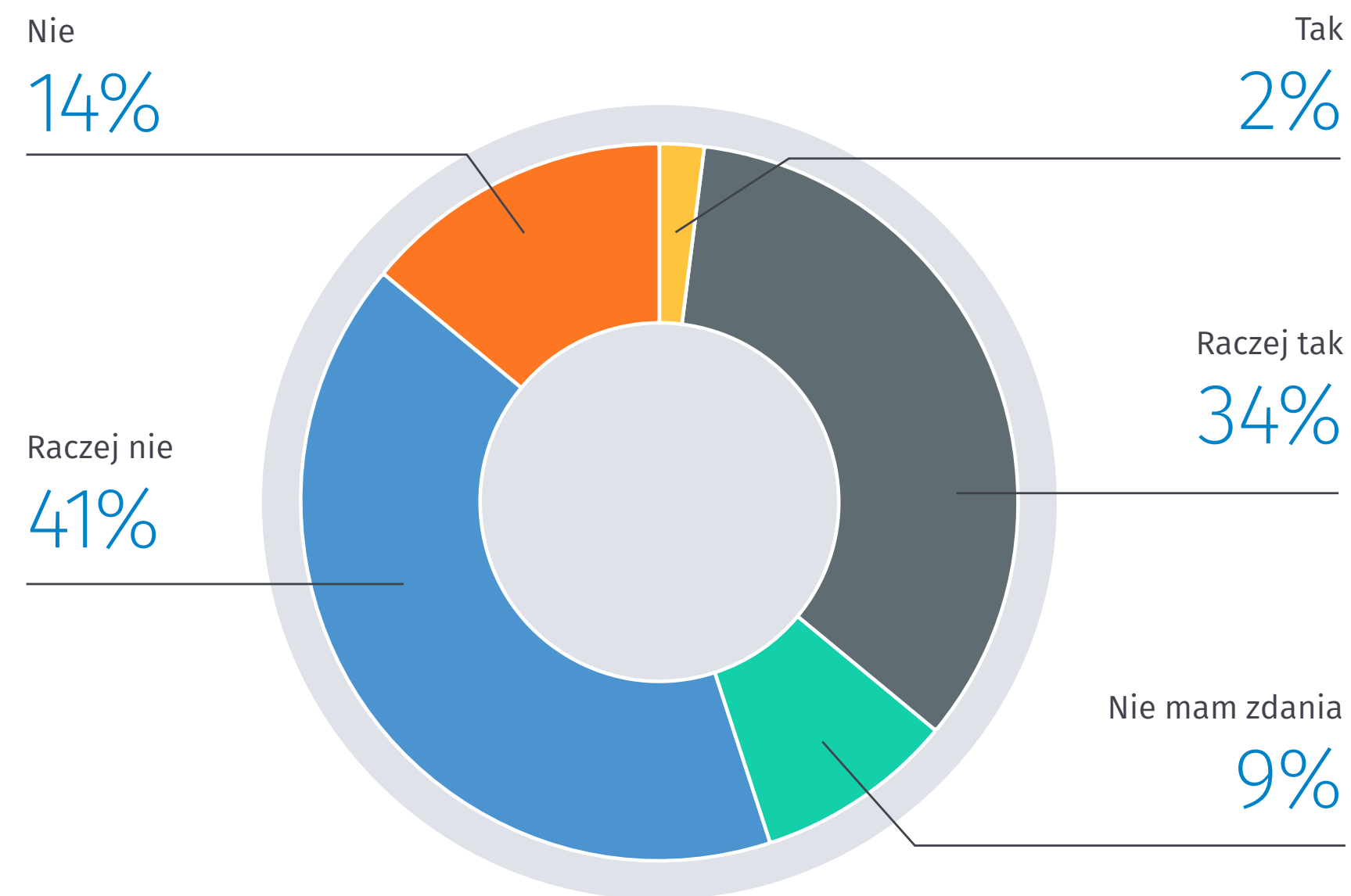
📌 Firmy najczęściej korzystały z odroczenia terminu na złożenie sprawozdania finansowego (**72%**), złożenia CIT-8 (**61%**) czy też przedłużenia terminów płatności rat podatku od nieruchomości (**24%**). To była pomoc ze strony rządu, którą najłatwiej było wykorzystać - nie wiązała się z żadnymi dodatkowymi obciążeniami, a wręcz przeciwnie pomagała w realnych problemach nagłej konieczności przeorganizowania pracy we wszystkich zakładach pracy, działach księgowych oraz firmach, które usługi z zakresu sprawozdawczości świadczą. Koronawirus utrudnił pracę w wielu działach księgowych, wpływając zarówno na niedobory kadrowe, jak i konieczność zorganizowania pracy zdalnej. Wiele firm nie było przygotowanych do prowadzenia księgowości w formie on-line (brak elektronicznego obiegu dokumentów, digitalizacji umów itp.), co przełożyło się na brak możliwości dotrzymania ustawowych terminów zamknięcia roku.

📌 Firmy korzystały również z odroczenia płatności podatku od nieruchomości, ale już w mniejszym stopniu. O skorzystaniu z tej formy wsparcia decydowało nie obciążenie działu księgowego tym obowiązkiem, ale raczej sytuacja finansowa firm.

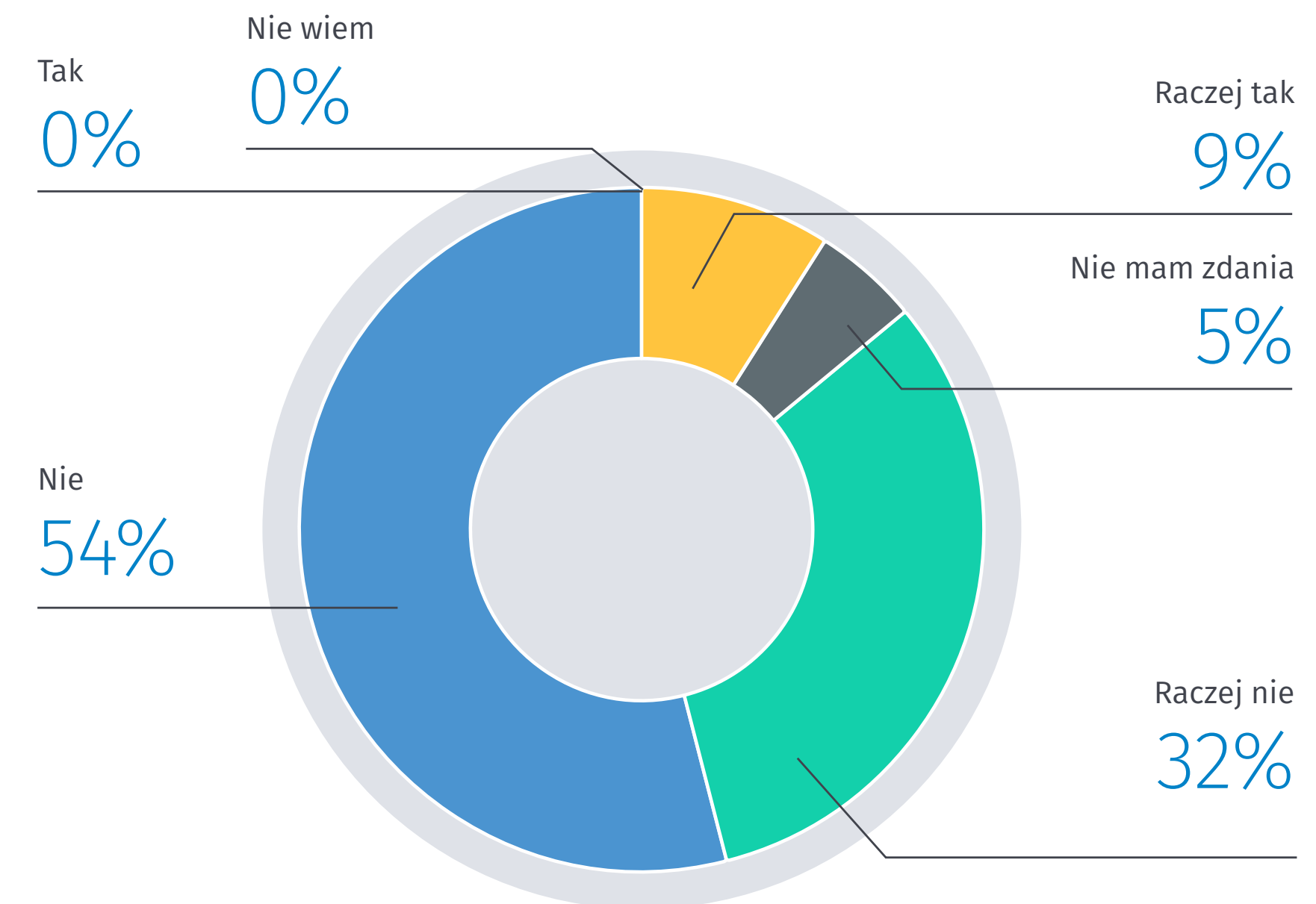
📌 **18%** respondentów z biur rachunkowych i kancelarii, nie wie z jakich odroczeń terminów skorzystali ich klienci.

15. Czy sposób sformułowania przepisów Tarczy antykryzysowej jest czytelny i pozwala samodzielnie ustalić sposób uzyskania pomocy oraz jej zakres?

przez specjalistów księgowo-podatkowych

przez innych przedsiębiorców, klientów biur i kancelarii

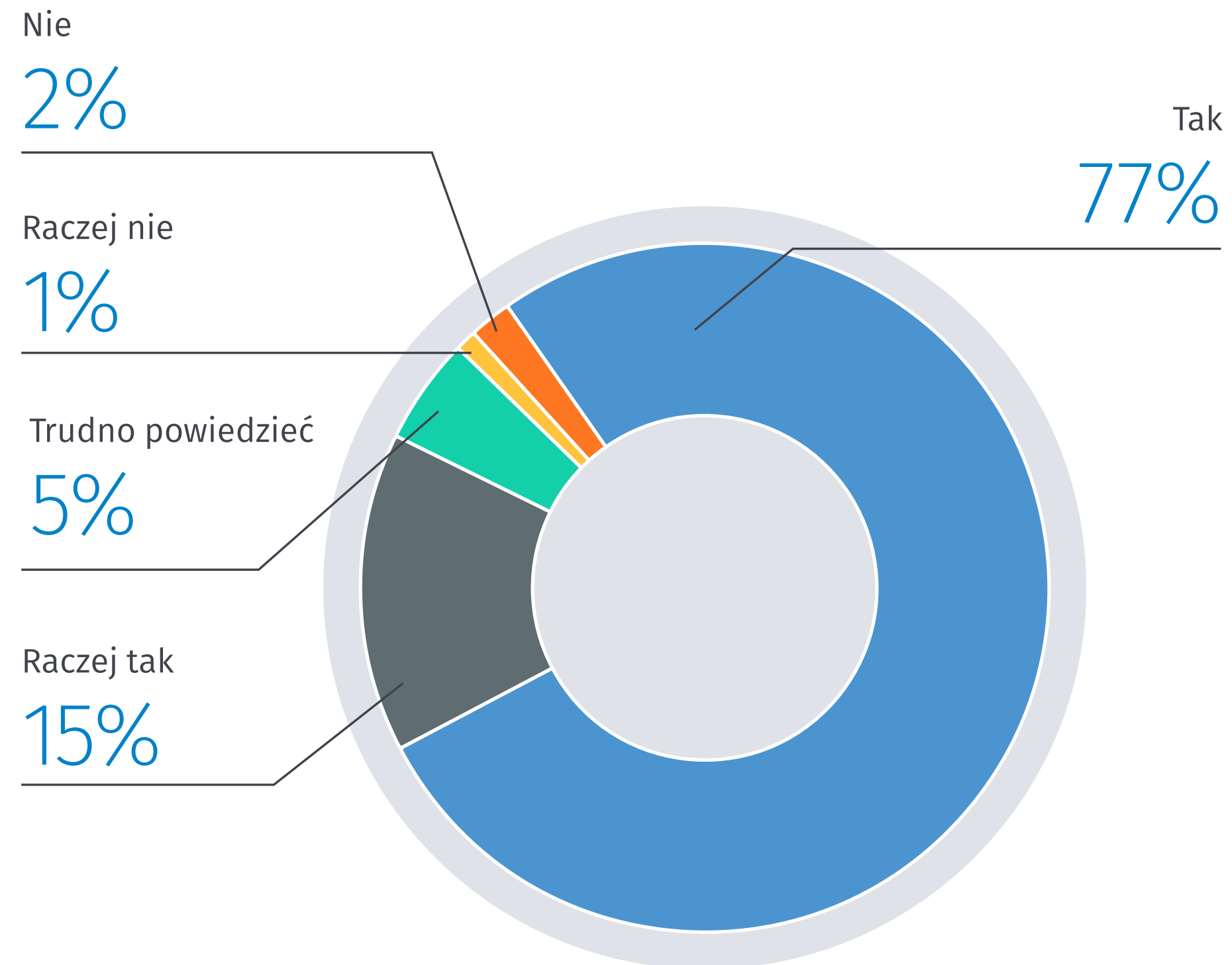
- Dla **36%** sposób sformułowania przepisów Tarczy antykryzysowej jest czytelny.
- Jeśli aż dla **55%** przedstawicieli branży biur i kancelarii księgowo-podatkowych sposób sformułowania przepisów Tarczy antykryzysowej jest nieczytelny, to jak duży odsetek przedsiębiorców będzie miało z tym problem?

- Aż **86%** respondentów spośród biur i kancelarii księgowo-podatkowych uważa, że przepisy Tarczy antykryzysowej są nieczytelne dla ich klientów, co oznacza, że przedsiębiorcy nie są w stanie sami zinterpretować przepisów i zastosować ich w praktyce. Przepisy Tarczy antykryzysowej są bardzo zawiłe i wymagają szerokiej analizy pod kątem prawnym i księgowym.
- Państwo na branżę księgowo-podatkową przerzuciło ciężar informowania i wyjaśniania warunków skorzystania z pomocy Tarczy.

Ocena kondycji biznesowej firmy w perspektywie II kwartału i roku

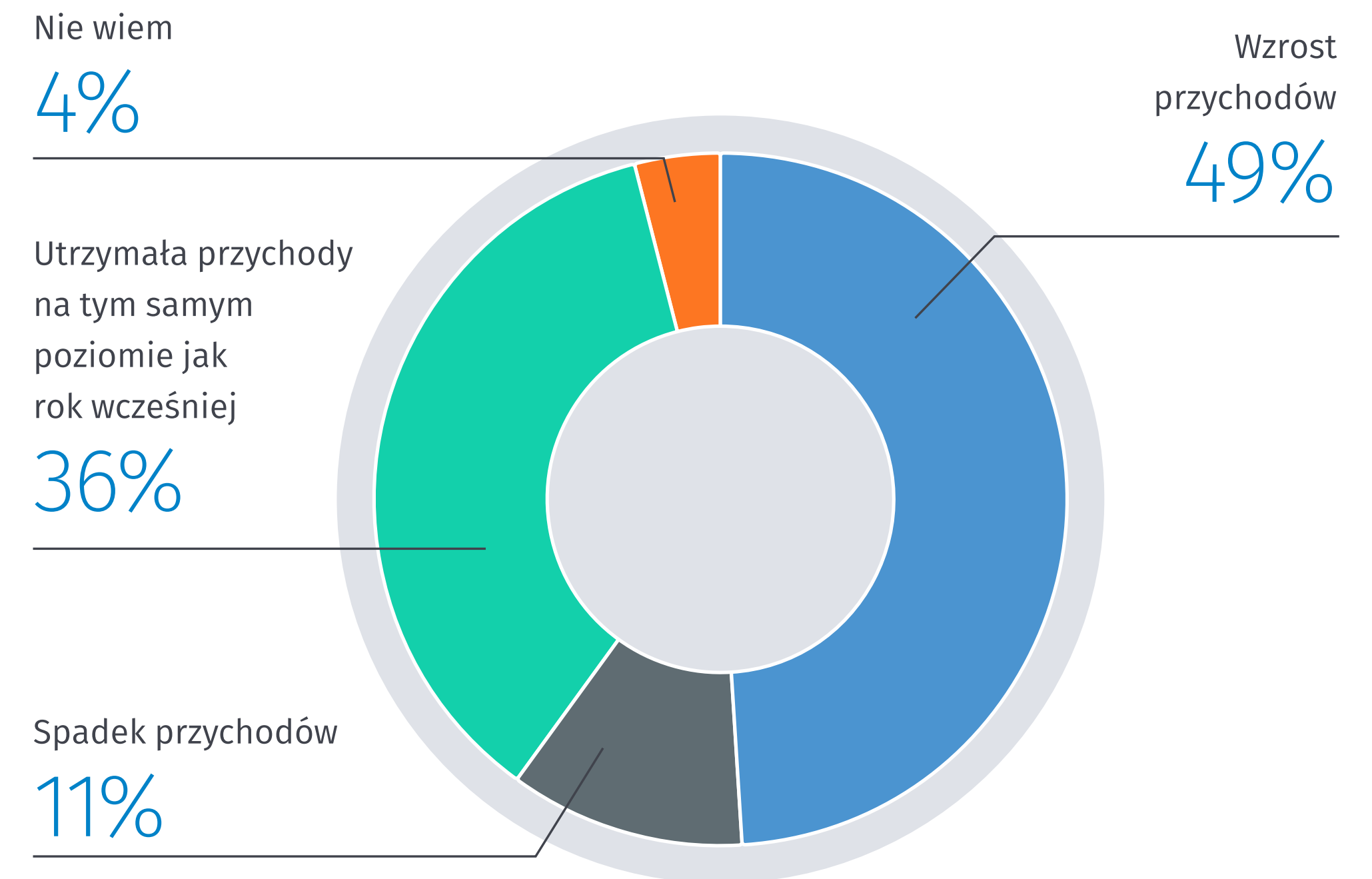
16. Sytuacja biznesowa firmy

Znajomość sytuacji biznesowej firmy

ⓘ Aż **92%** respondentów zadeklarowało, że zna sytuację biznesową swojej firmy. Te osoby brały udział w części pytań o charakterze biznesowym i organizacyjnym.

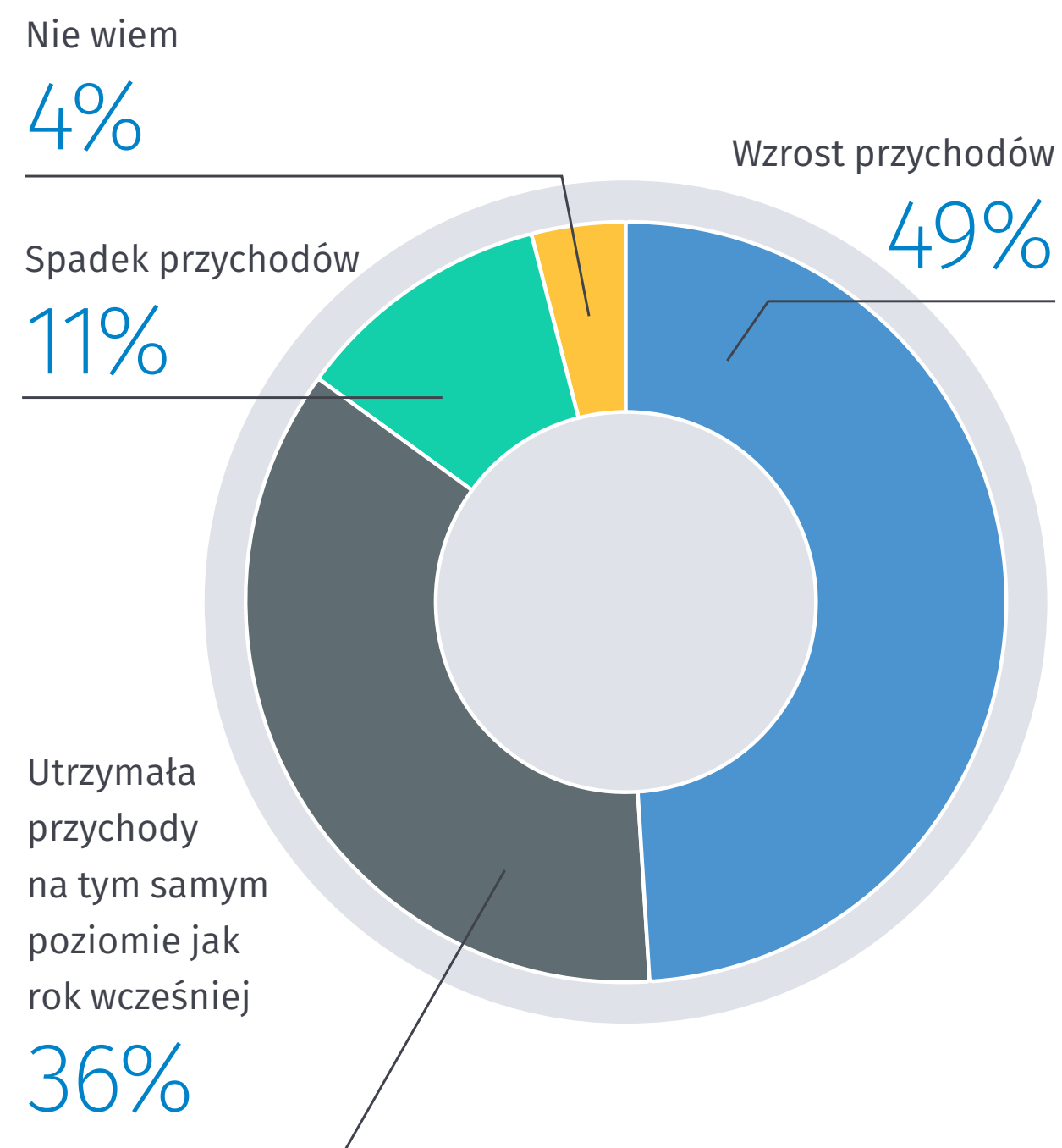
Czy w 2019 r. Pani/Pana firma odnotowała rozwój?

ⓘ Poprzedni rok (2019) był korzystny finansowo dla prawie połowy respondentów. **36%** utrzymało przychody na poziomie roku wcześniejszego (2018).

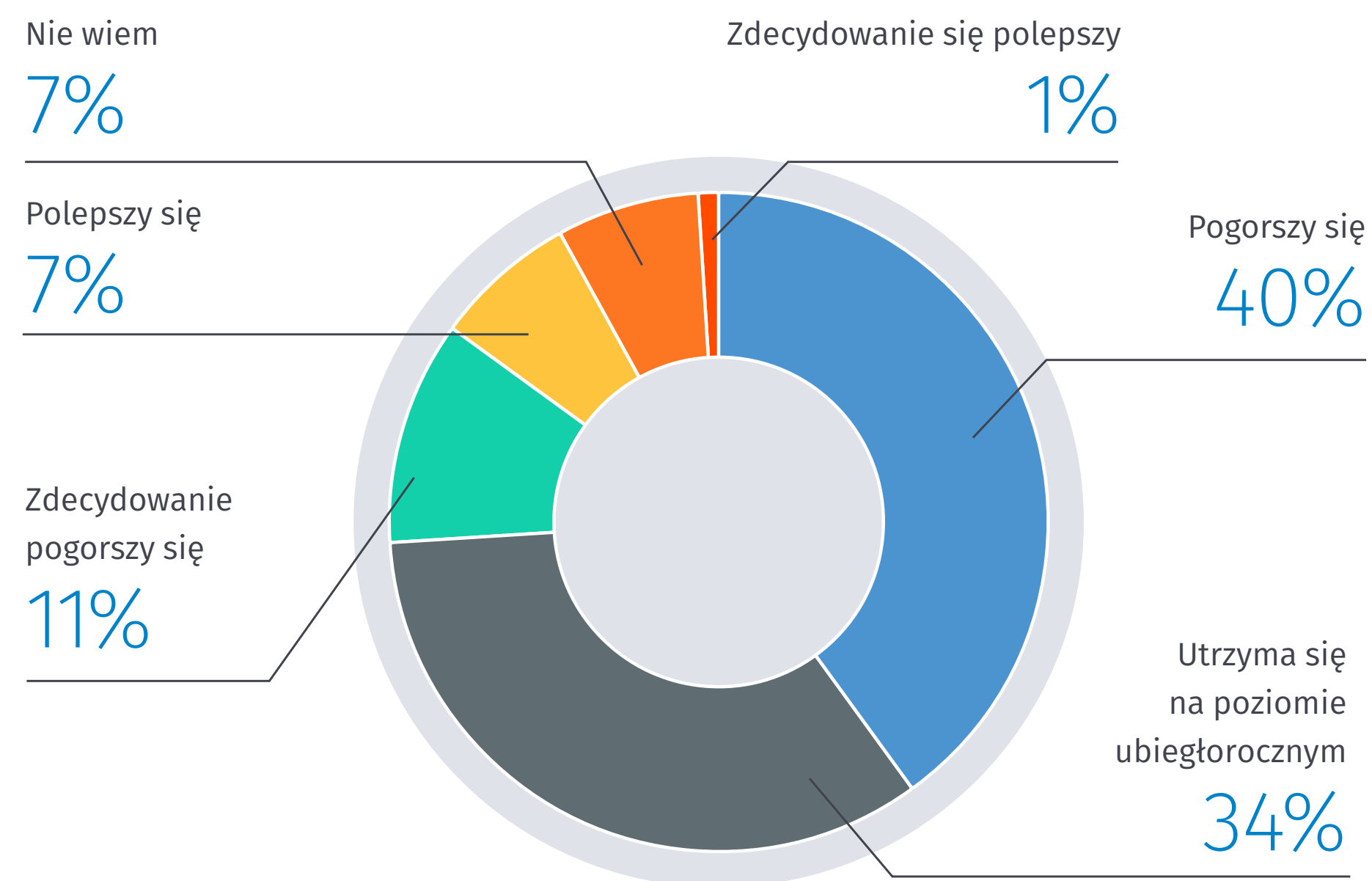
17. Jaka będzie kondycja biznesowa firmy w II kwartale?

Czy w 2019 r. firma odnotowała rozwój?

➤ Poprzedni rok (2019) był korzystny finansowo dla prawie połowy respondentów. **36%** utrzymało przychody na poziomie roku wcześniejszego (2018).

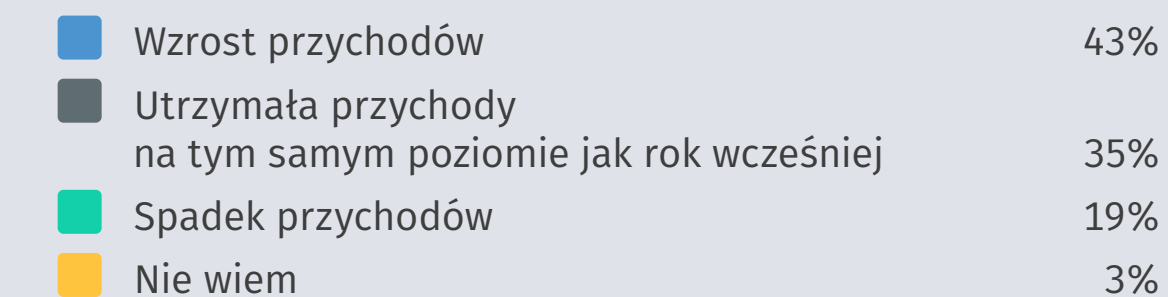
Kondycja biznesowa w II kwartale 2020 r.

- Kryzys w II kwartale uderzy nie tylko w firmy słabe.
- Aż połowa (**51%**) firm spodziewa się pogorszenia kondycji finansowej w II kwartale, co nie napawa optymizmem. Wśród tych respondentów są w większości osoby, których firmy nie odnotowały spadku przychodów w 2019 r. (**43%**) lub utrzymały poziom przychodów z poprzedniego roku (**35%**). Stanowią one **41%** całej grupy badawczej. Co oznacza, że sytuacji kryzysu w II kwartale nie oprą się nawet firmy najdynamiczniejsze.
- **35%** firm spodziewa się utrzymać przychody na poziomie ubiegłorocznym, co nie oznacza rozwoju.
- Zaledwie **7%** osób z całej grupy badawczej przewiduje polepszenie sytuacji finansowej i ta grupa rekrutuje się tylko z grupy firm, które wykazały się rozwojem w 2019 r.

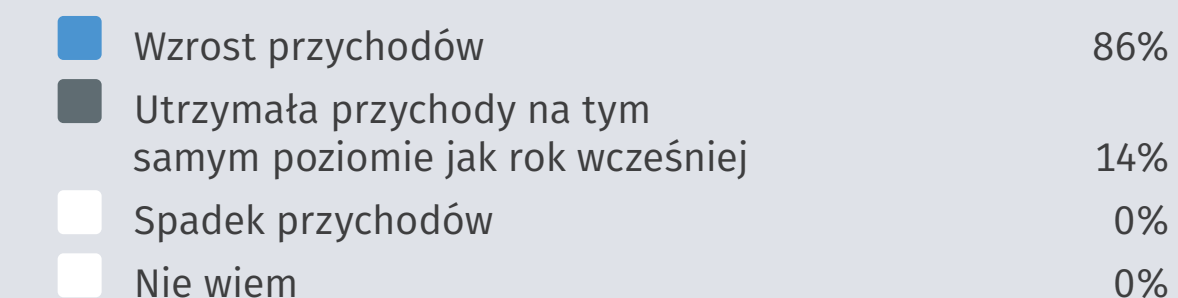
➤ **41%** osób z całej grupy badawczej, którzy obawiają się pogorszenia kondycji finansowej firmy w II kwartale, reprezentowało grupę, która w ubiegłym roku odnotowała wzrost lub utrzymanie na tym samym poziomie przychodów.

Czy w 2019 r. Pani/Pana firma odnotowała rozwój?

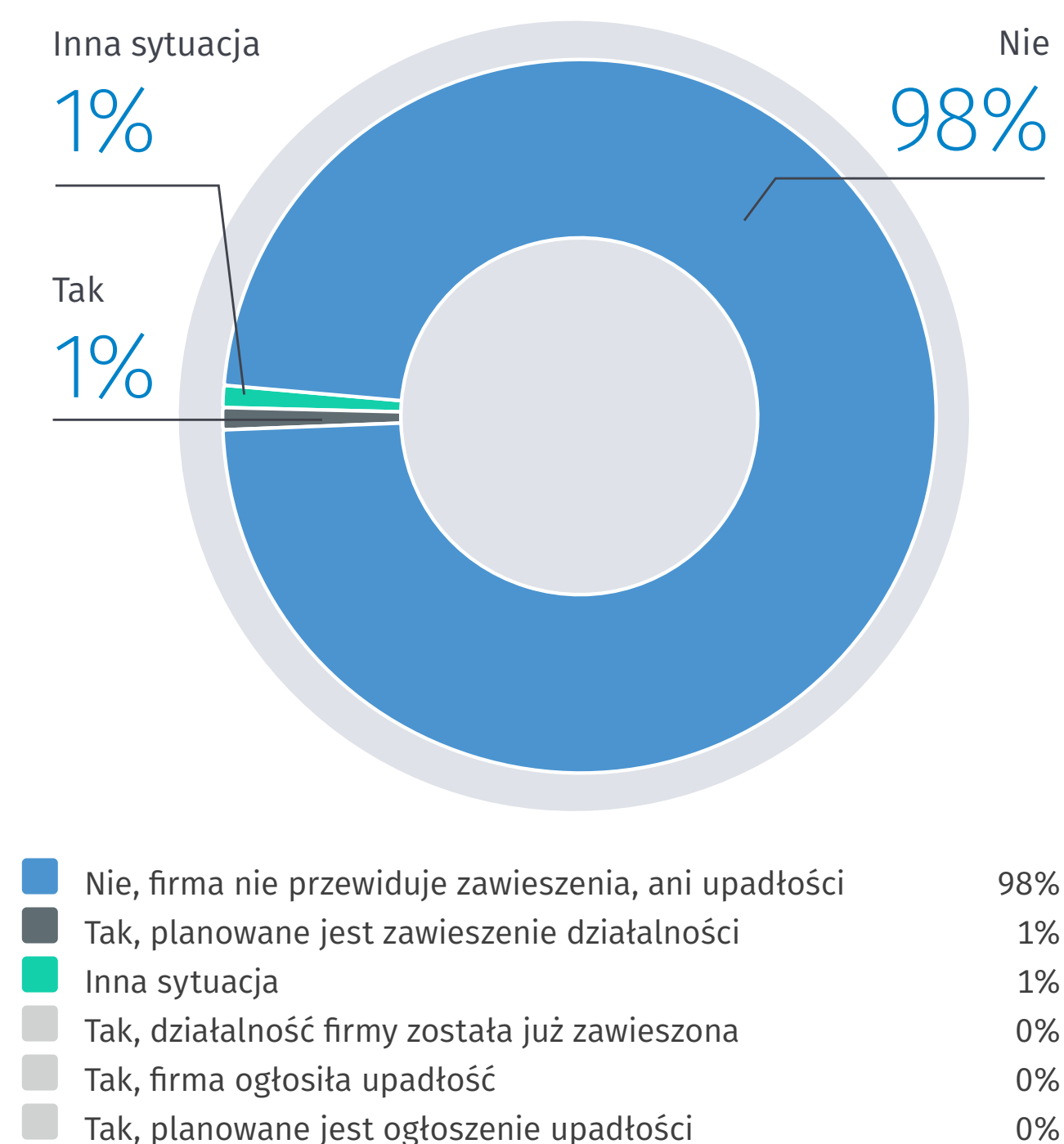
➤ **86%** osób, którzy przewidują polepszenie sytuacji w II kwartale, reprezentowało grupę, która odnotowała wzrost przychodów w 2019 r.

Czy w 2019 r. Pani/Pana firma odnotowała rozwój?

18. Czy przewidują Państwo zawieszenie działalności lub upadłość firmy z powodu epidemii?

Czy przewiduje Pani/Pan zawieszenie działalności lub upadłość firmy z powodu pandemii koronawirusa?

**To optymistyczna wiadomość dla branży.
98% nie planuje zawieszenia. 2% jest zagrożona.**

Dlaczego firma zawiesiła lub planuje zawieszenie działalności albo upadłość?

Firma utraciła klientów z powodu ograniczenia, zawieszenia lub zamknięcia ich działalności

Klienci renegocjują warunki umów

Klienci nie regulują lub odraczają należności za wystawione faktury

Nie mamy możliwości przestawienia się na pracę zdalną

Zmniejszenie rozmiarów działalności

Utrata płynności finansowej u klientów

Szukanie oszczędności, jako odpowiedź na brak możliwości zarobkowania

Inne

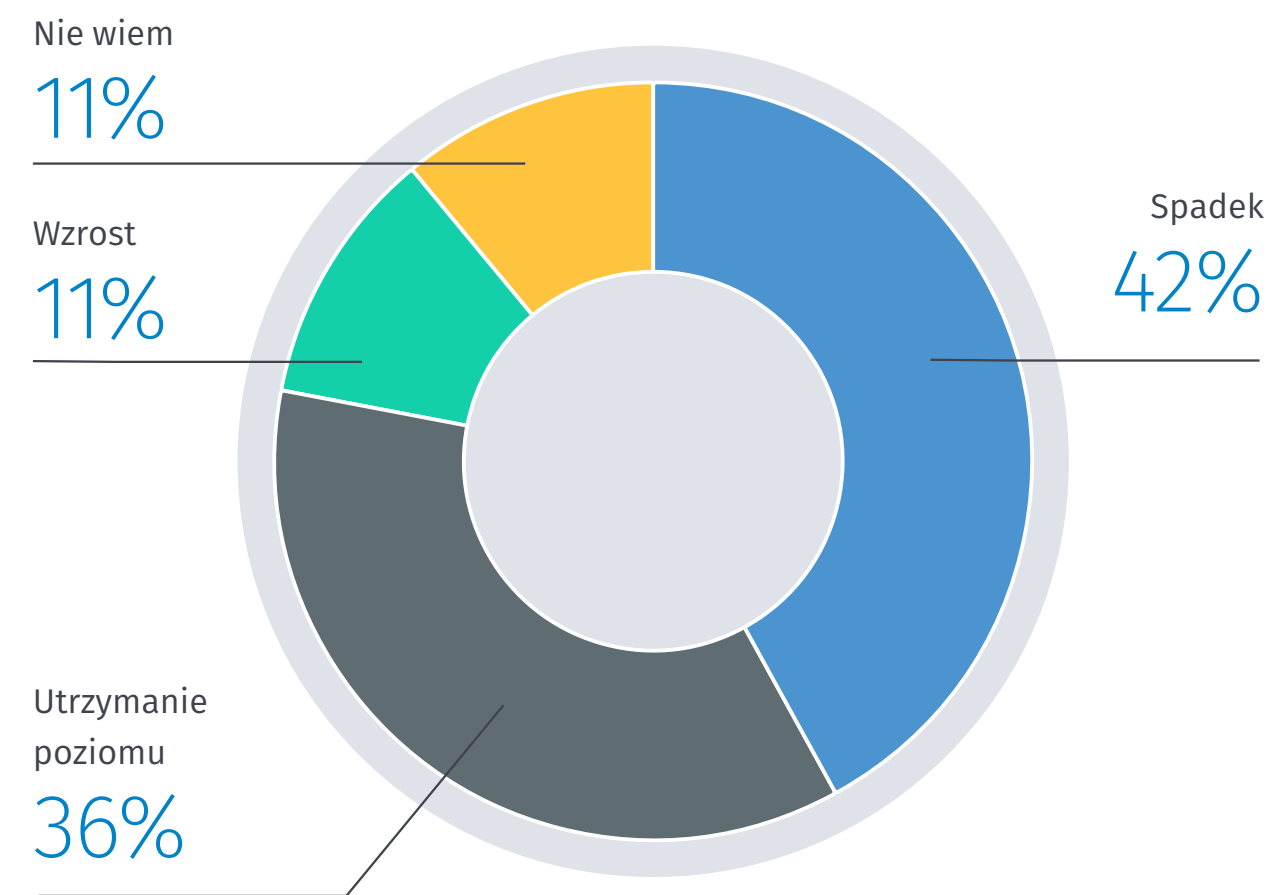
Wśród najczęściej wymienianych powodów zawieszenia działalności lub upadłości wymieniane są: utrata klientów z powodu ich problemów z funkcjonowaniem, renegocjacja warunków umów z powodu ograniczenia działalności, oszczędności lub braków przychodów u klientów oraz brak lub odroczeniach płatności od klientów, spowodowane utratą płynności i niemożliwością zarabiania przez klientów.

Inne przyczyny wymieniane pojedynczo to: zmniejszenie rozmiarów działalności, szukanie oszczędności, utrata płynności finansowej klientów, brak możliwości zarobkowania.

Powodami zawieszenia działalności lub upadłości nie były: niemożliwość przestawienia się na pracę zdalną, choroba lub kwarantanna, brak personelu z innych powodów.

19. Przewidywania dotyczące przychodów w II kwartale 2020 r.

Czy przewiduje Pan/i spadek czy wzrost przychodów w II kwartale 2020 r. w porównaniu z I kwartałem?

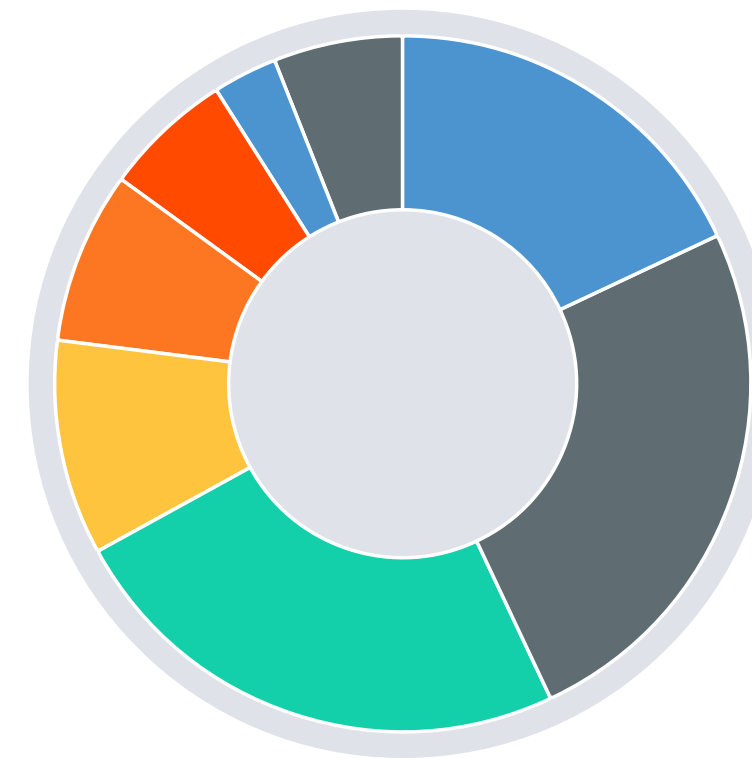

➤ Aż **42%** respondentów przewiduje spadek przychodów ich firm w II kwartale. Nie dziwi ta ilość, biorąc pod uwagę, że aż **91%** odnotowało utratę klientów z powodu koronawirusa.

➤ **11%** przewiduje wzrost.

➤ Utrzymanie poziomu przychodów w II kwartale deklaruje **36%**, to o jest odsetek zbliżony do odsetka firm, które w odnotowały utrzymanie przychodów w 2019 r. Jednak po głębszej analizie w tej grupie znajduje się **51%** firm, które odnotowały wzrost przychodów w 2019, a 47, które utrzymały przychody na tym samym poziomie.

Jak duży spadek przychodów przewiduje Pani/Pan w II kwartale 2020 r. w porównaniu z I kwartałem?

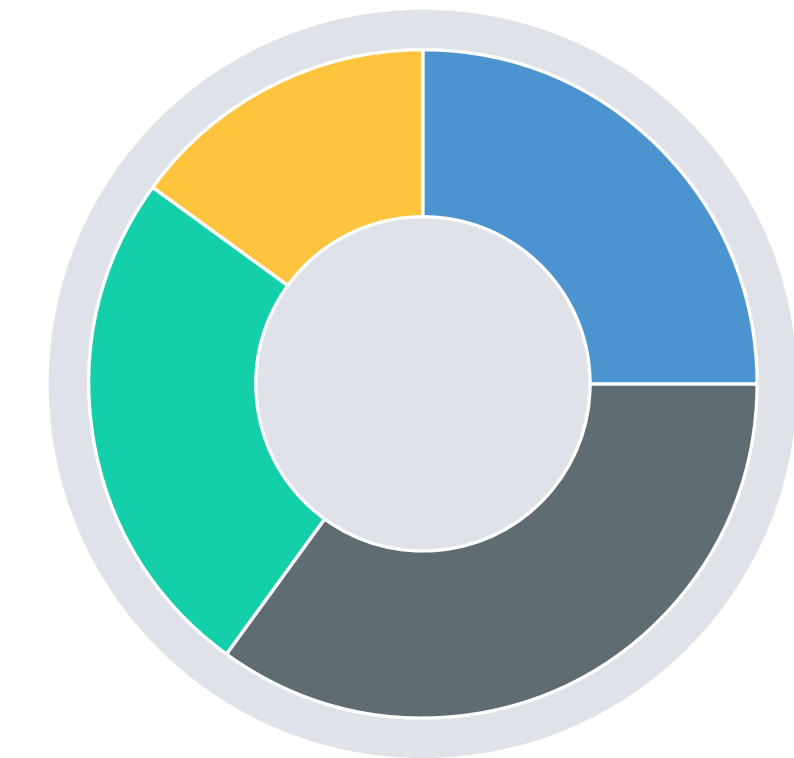

Do 10%	18%	41% - 50%	8%
11% - 20%	25%	51% - 80%	6%
21% - 30%	24%	81% - 100%	3%
31% - 40%	10%	Nie wiem	6%

➤ Najwięcej osób deklaruje spadek przychodów w przedziale 11-20%, oraz 21-30%. Żeby zachować płynność finansową, firmy będą musiały ograniczyć koszty lub zwiększyć wartość usług. Ale jak zwiększyć wartość usług, kiedy upadają firmy/klienci i zmniejsza się ilość zamówień.

➤ Niepokojące jest, że spadek powyżej 30% przewiduje aż **26%** respondentów. Niestety przewidywania gospodarcze nie są pomyślne i eksperci przewidują, że negatywne zjawiska jeszcze mocniej dadzą o sobie znać najwcześniej w lipcu, kiedy skończą się obecne formy pomocy, a zatrudnienie stracą pracownicy, którzy korzystali z najdłuższych okresów wypowiedzenia.

Jak duży wzrost przychodów przewiduje Pani/Pan w II kwartale 2020 r. w porównaniu z I kwartałem?

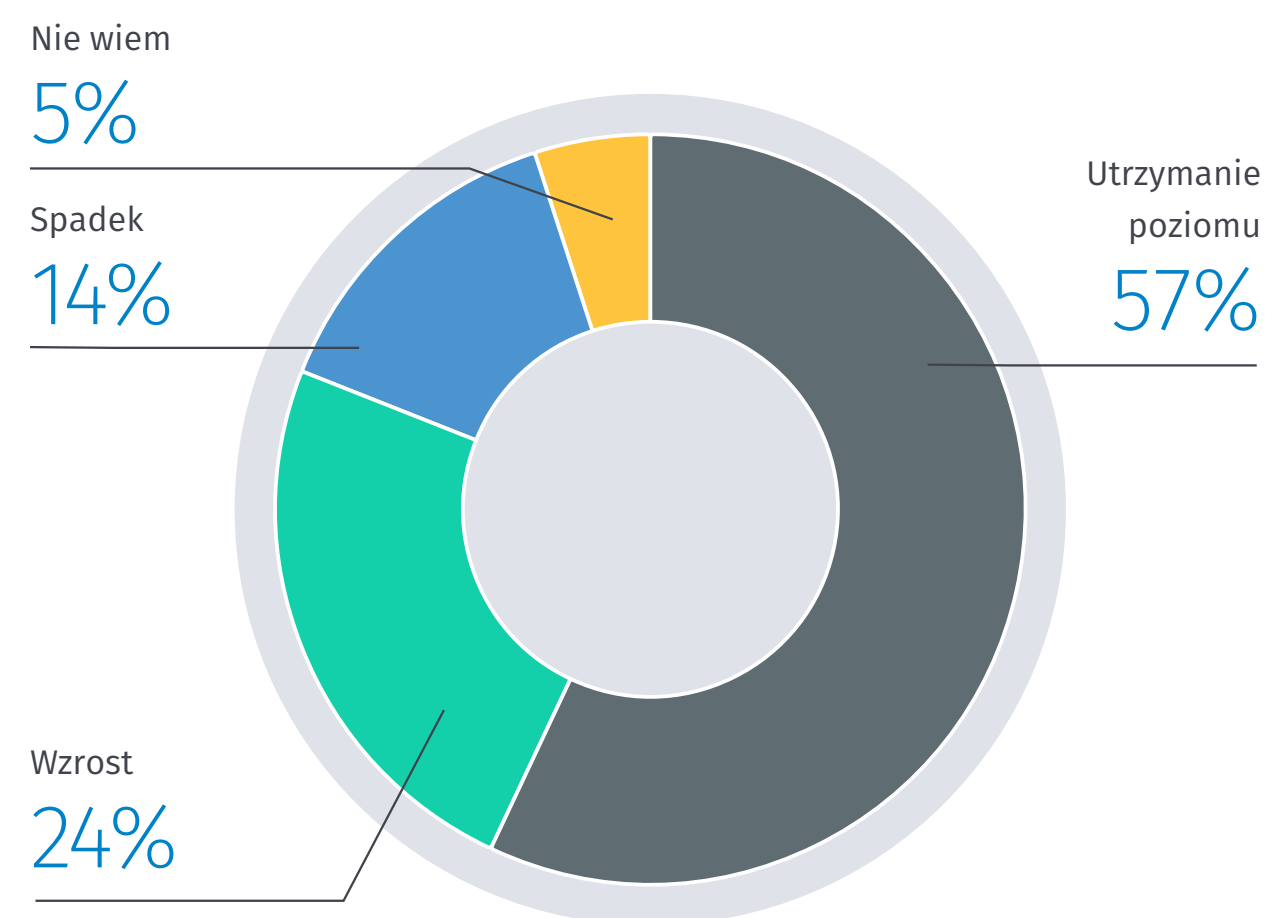
Do 10%	25.0%	41% - 50%	0%
11% - 20%	35.0%	51% - 80%	0%
21% - 30%	25.0%	81% - 100%	0%
31% - 40%	15.0%	Powyżej 100%	0%
		Nie wiem	0%

➤ Wzrost przychodów w drugim kwartale przewiduje **11%** respondentów i jest to spadek w odniesieniu do odsetka firm, które odnotowały wzrost przychodów ubiegłym roku na poziomie **49%**. Oczywiście sytuacja do końca roku mogłaby się poprawić, ale do tego musiałyby być stworzone warunki do przetrwania firm i rozwoju gospodarki. To są główne czynniki warunkujące pomyślność branży księgowo-podatkowej, która w głównej mierze zależy od kondycji klientów korzystających z usług.

➤ Respondenci nie przewidują wyższego wzrostu przychodów. Pomyślność, ale także byt branży księgowo-podatkowej zależy w dużej mierze od kondycji klientów korzystających z ich usług.

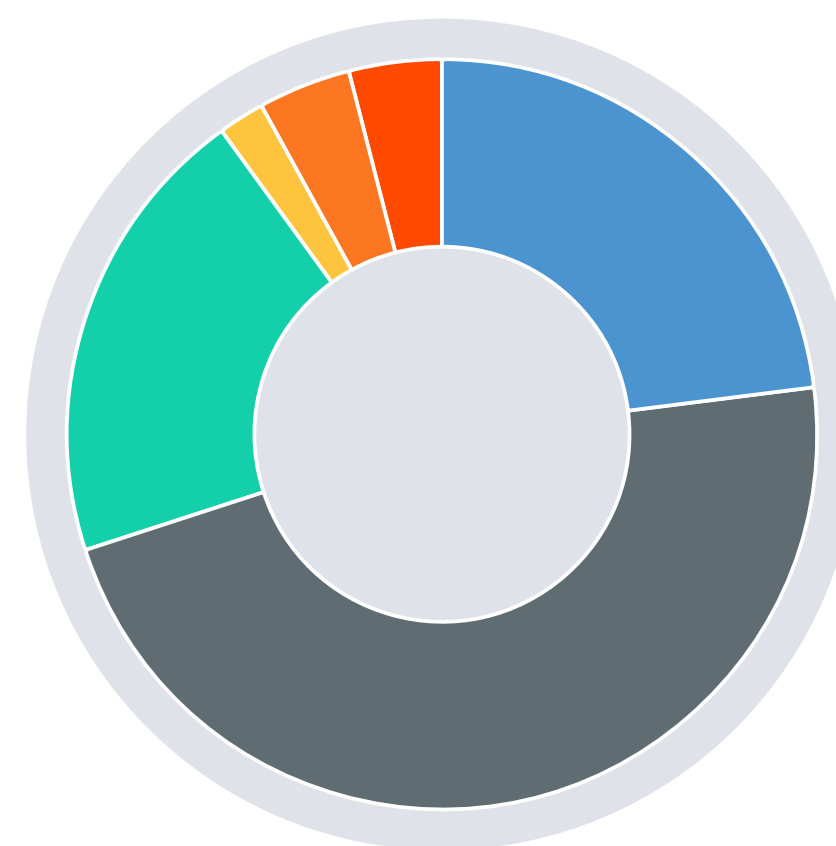
20. Przewidywania dotyczące kosztów w II kwartale 2020 r.

Czy przewiduje Pani/Pan spadek czy wzrost kosztów w II kwartale 2020 r. w porównaniu z I kwartałem?

📌 **57%** ankietowanych przewiduje utrzymanie poziomu kosztów, co może świadczyć o dojrzałości ekonomicznej przedsiębiorstw, które w nadzwyczajnej sytuacji rynkowej skutkującej zachwianiem poziomu przychodów, koncentrują się na dyscyplinie kosztowej, tak by zachować możliwie satysfakcjonującą rentowność – to może być również przejaw swoistej strategii „na przetrwanie” obecnego trudnego okresu na rynku.

Jak duży wzrost kosztów przewiduje Pani/Pan w II kwartale 2020 r. w porównaniu do I kwartału?

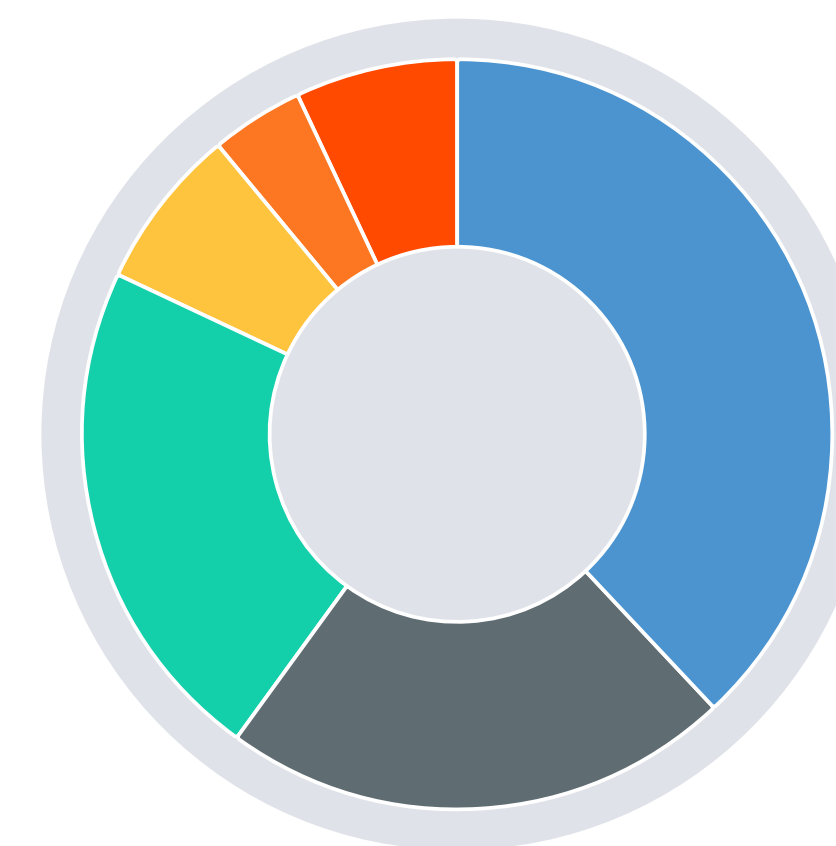

Do 10%	23%	51% - 80%	0%
11% - 20%	47%	81% - 100%	0%
21% - 30%	20%	Powyżej 100%	0%
31% - 40%	2%	Nie wiem	4%
41% - 50%	4%		

📌 Blisko połowa (**47%**) spośród **24%** respondentów deklarujących wzrost kosztów w II kwartale roku przewiduje, że będzie to znaczny wzrost pomiędzy **11** a **20%**, a aż **20%** uważa, że będzie to wzrost kosztów w granicach **21-30%**. Jeśli wzrost ten nie będzie zbilansowany przychodami, co będzie trudne, dlatego, że nadal funkcjonują znaczne ograniczenia działalności gospodarczej wielu przedsiębiorstw, los firm naszych respondentów jest zagrożony.

📌 Wzrost kosztów przewidują przede wszystkim przedstawiciele małych biur i kancelarii, zatrudniających do 9 pracowników.

Jak duży spadek kosztów przewiduje Pani/Pan w II kwartale 2020 r. w porównaniu do I kwartału?

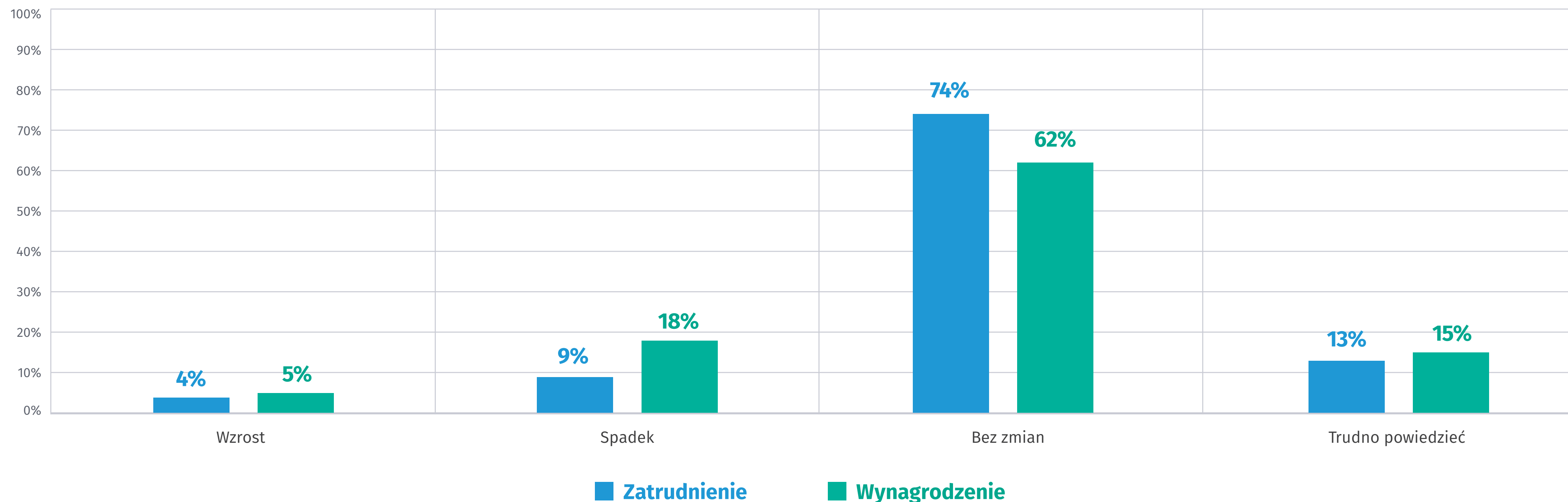

Do 10%	38%	41% - 50%	0%
11% - 20%	22%	51% - 80%	4%
21% - 30%	22%	81% - 100%	0%
31% - 40%	7%	Nie wiem	7%

📌 Rozwój firm z branży księgowo-podatkowej wymaga inwestycji zarówno w wyspecjalizowany personel, znający skomplikowane zagadnienia księgowo-podatkowe, jak i rozwiązania programistyczne przyspieszające wykonywanie powtarzalnych czynności oraz wymuszone przez zmiany prawa rozwiązania technologiczne do obsługi zadań. Ograniczenia i zamrażanie kosztów uniemożliwią rozwój i tylko w krótkiej perspektywie „ratują życie”.

21. Przewidywania dotyczące zatrudnienia i wynagrodzenia

Jakie inne zmiany przewiduje Pani/Pan w firmie/dziale księgowym w związku z epidemią koronawirusa w II kwartale roku?

Większość respondentów nie przewiduje zmian w wielkości zatrudnienia i wynagrodzeniu. Jednak większy odsetek osób przewiduje spadek wynagrodzeń niż wielkości zatrudnienia, co może oznaczać próbę ratowania stabilności finansowej raczej poprzez obniżenie wynagrodzeń niż redukcję etatów. Wysoko wykwalifikowani pracownicy na bardzo wymagającym rynku są dla biura i kancelarii niezbędnym warunkiem zachowania jakości pracy.

Mimo że tylko **9%** respondentów przewiduje spadek zatrudnienia, to lęk o zachowanie własnej pracy wyraża znacznie więcej osób, bo aż **39%** (patrz Raport strona 41).

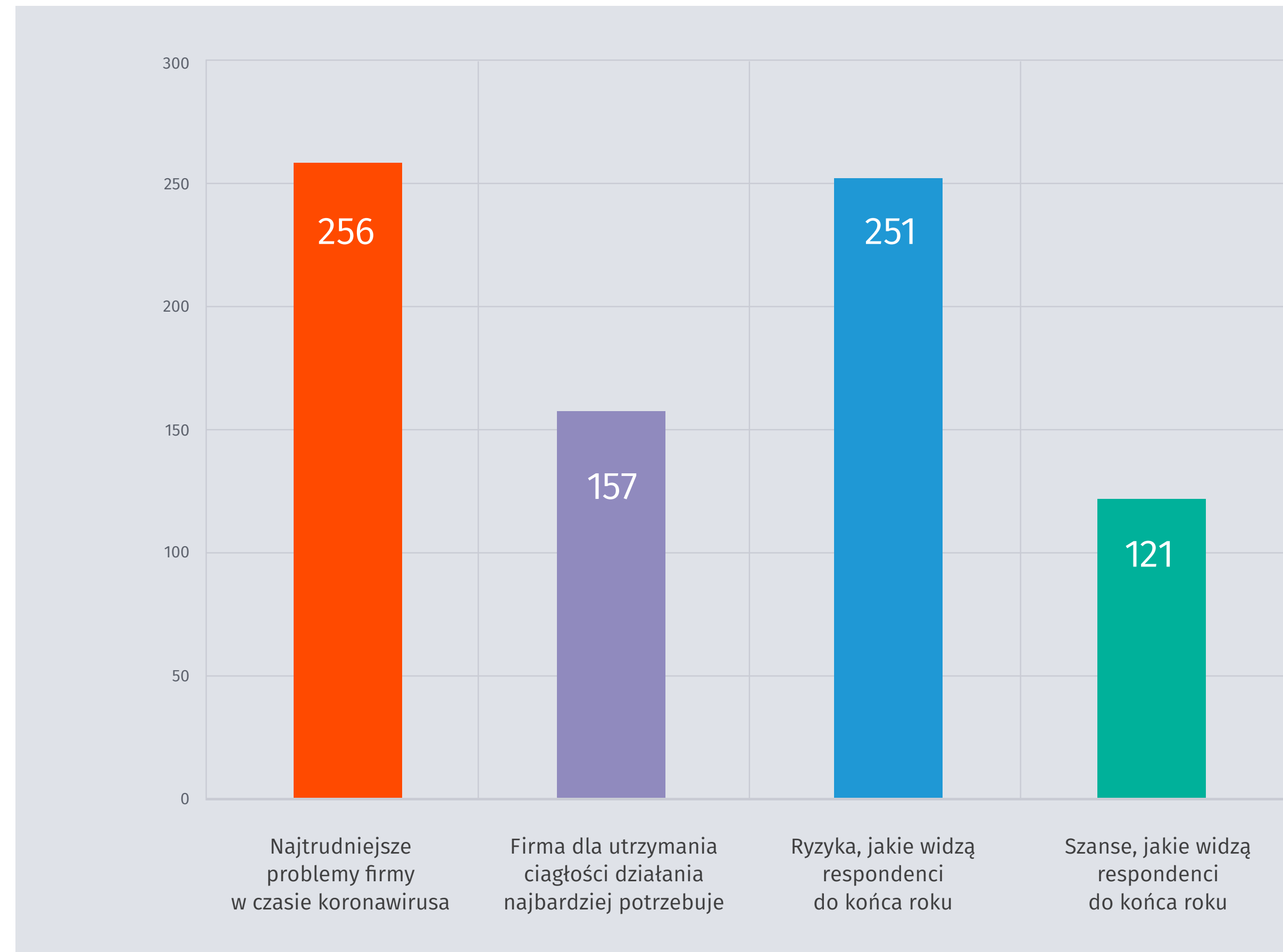
18% respondentów przewiduje natomiast spadek wynagrodzenia.

Potrzeby, problemy, ryzyka, szanse

22. Najtrudniejsze problemy, potrzeby, ryzyka i szanse branży księgowo-podatkowej w czasach koronawirusa

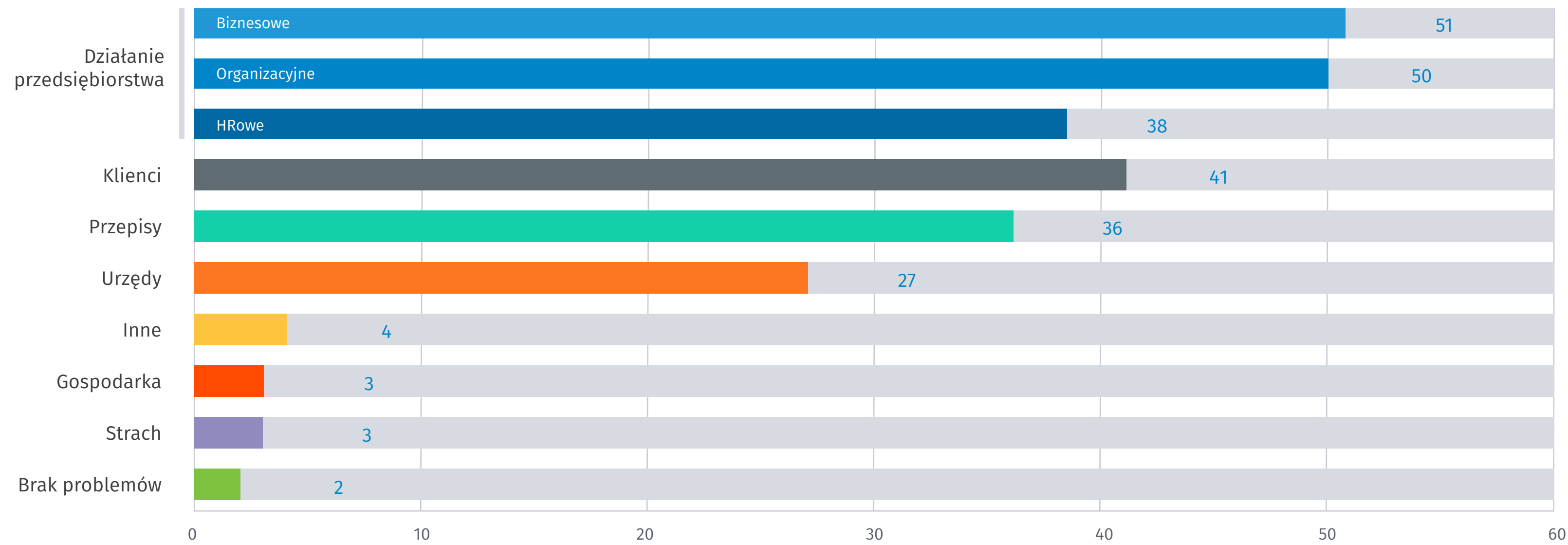
W odpowiedziach do pytań otwartych respondenci wskazali bardzo dużo problemów, potrzeb, ryzyk i szans, jakie widzą do końca 2020 r.

Charakterystycznym jest fakt, że badanym łatwiej było formułować listy najtrudniejszych problemów i ryzyk związanych z obecną sytuacją niż szans, a nawet potrzeb. W analizach wypowiedzi wyodrębniliśmy 256 zgłoszonych problemów, 251 ryzyk oraz 157 potrzeb związanych z zachowaniem ciągłości działania i 121 szans.

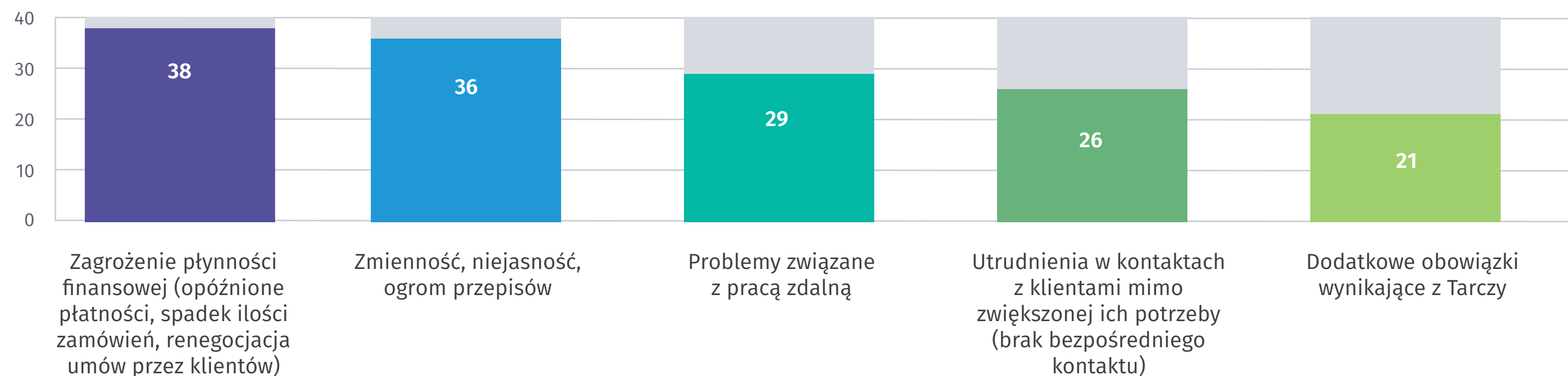

23. Jakie są największe problemy funkcjonowania Pani/Pana firmy w czasie koronawirusa?

Struktura problemów

Najczęściej wskazywane problemy

- Problemy z płynnością finansową
- Brak pomocy ze strony urzędów
- Praca zdalna
- Utrudniony kontakt
- Ogrom przepisów**
- Nie można się dodzwonić
- Spadek zamówień
- Niedziałanie szkół i konieczność opieki
- Zmienność i niejasność przepisów
- Za mało czasu**
- Ciągłe pytania o Tarczę
- Koszty zapewnienia środków ochrony osobistej
- Opóźnienia w dostarczaniu dokumentów
- Dodatkowe obowiązki
- Ochrona pracowników przed COVID

„... brak bezpośredniego kontaktu z klientami”

„niepewność spływu pieniędzy za usługi”

„dużo niejasnych zmian w przepisach...”

„brak konkretnych informacji dot. wniosków, bardzo dużo niejasności ws. przyznawania pomocy...”

Jakie są największe problemy funkcjonowania Pani/Pana firmy w czasie koronawirusa?

„... brak odpowiedzi na najważniejsze pytania, brak współpracy ze strony MF, fatalny stan płatności”

„brak możliwości konsultacji z urzędnikami; nigdzie nie można się dodzwonić...”

„klienci coraz częściej zasłaniają się koronawirusem i nie regulują zobowiązań wobec biura”

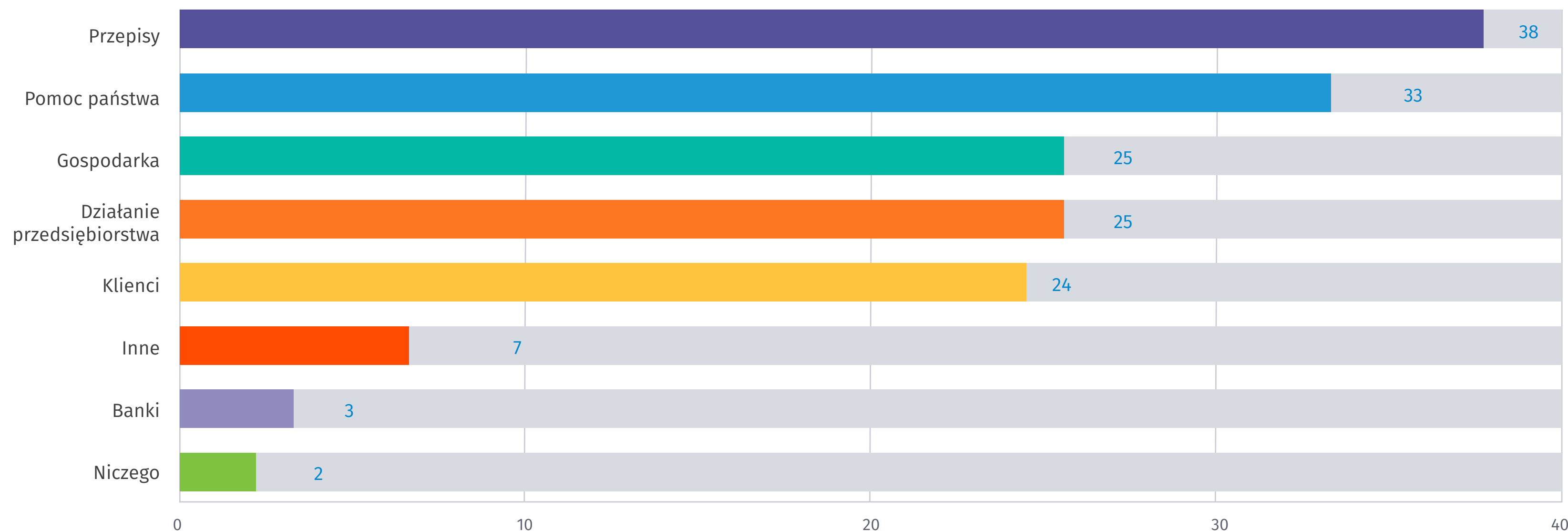
„wzrost kosztów działalności, przy jednoczesnym nacisku ze strony klientów o obniżenie ceny usług”

„praca zdalna, brak dostępu do dokumentów, brak ciągłej komunikacji z pracownikami...”

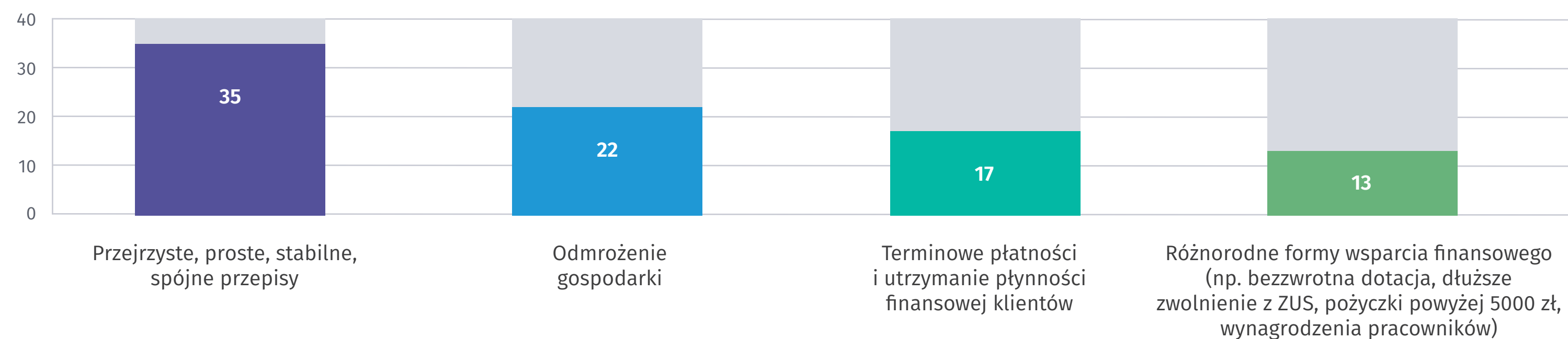
„zdenerwowanie i wzrost roszczeniowości klientów; plus podejście klientów «biorę co dają, bo mi się należy»...”

24. Czego najbardziej potrzebuje Pani/Pana firma dla utrzymania ciągłości działania?

Struktura potrzeb

Najczęściej wskazywane potrzeby

Stabilność przepisów

Przejrzystość przepisów
(jasne, proste, przejrzyste)

Odmrożenie gospodarki

Terminowe płatności od klientów

Utrzymanie płynności
finansowej klientów

Powrót normalnego funkcjonowania

Odroczenie terminów zapłaty VAT, PIT/CIT

Różnorodne formy wsparcia finansowego

Wyeliminowanie pułapek

Szybka pomoc

Bardziej elastyczne
podejście banków

Powrót pracowników

Płynność finansowa

„utrzymania ciągłości nie tyle przychodów, co płatności od aktualnych Klientów,...
... to są naczynia połączone ... żeby moi Klienci mogli «żyć» wielokrotnie potrzebują szybkich decyzji z US i ZUS - oporność urzędników w tym przeszkadza”

„dofinansowania na oprogramowanie pozwalające na obsługę on-line”

„wznowienia działalności przez klientów, którzy z powodu epidemii byli zmuszeni przestać wykonywać swoje usługi, oraz powrót ich klientów...”

„stabilności prawa, odmrożenia gospodarki”

„funkcjonowania całej gospodarki, zamówień, spójności przepisów”

Czego najbardziej potrzebuje Pani/Pana firma dla utrzymania ciągłości działania?

„...pomoc jest jedynie wirtualna w wielu przypadkach, brak faktycznych wypłat”

„szybkiego wsparcia, do tej pory nie otrzymałam mikropożyczki; klienci też czekają...”

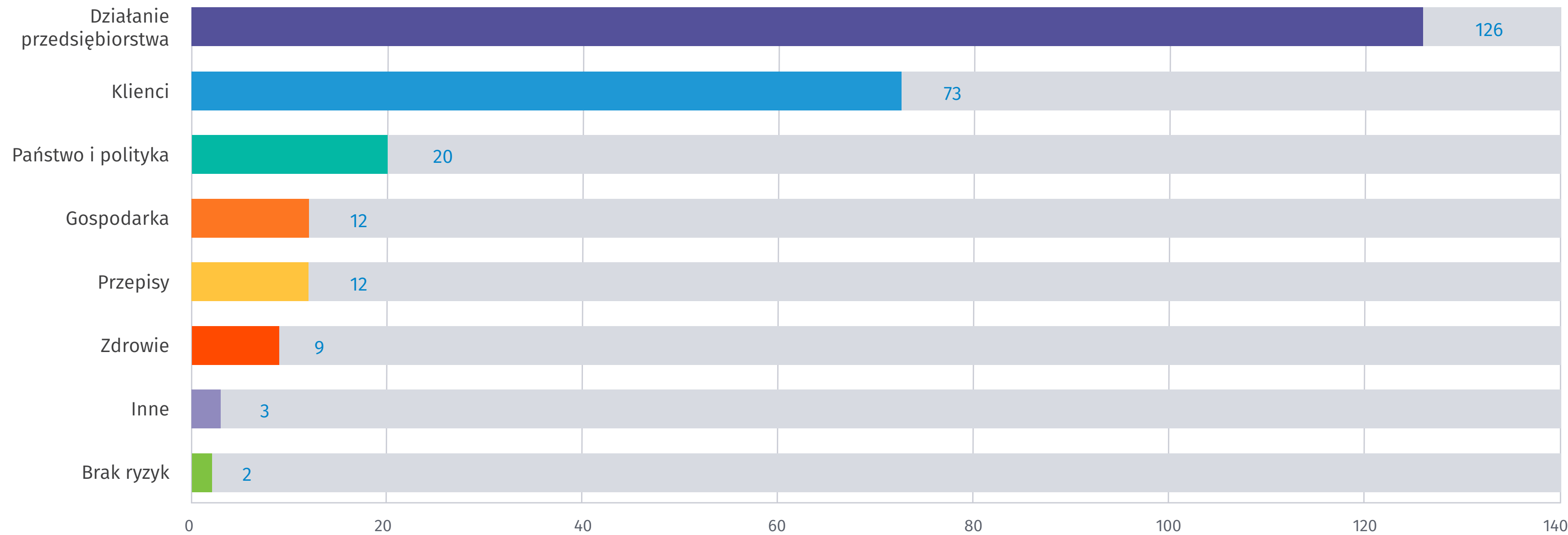
„finansowania, cash flow”

„jasnych wytycznych. Jeżeli coś należy robić - jasno to powiedzieć, zaprezentować, podawać konkretne daty”

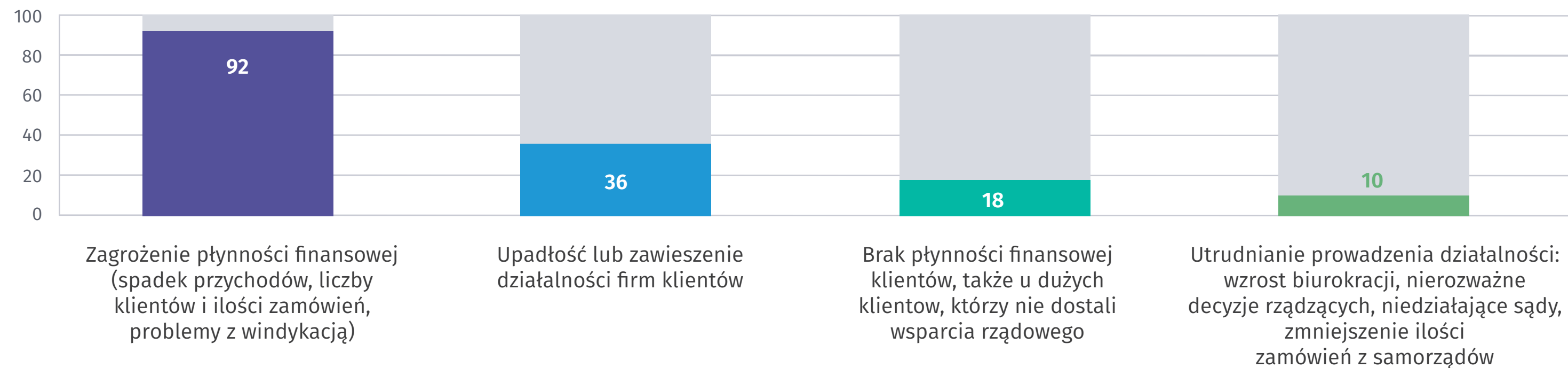
„informacje nie mogą pojawiać się w doniesieniach medialnych jako plotka... to wprowadza totalny chaos”

25. Jakie ryzyka dla firmy widzi Pani/Pan do końca roku?

Struktura ryzyk

Najczęściej wskazywane ryzyka

- Wzrost cen, inflacja
- Utrata płynności
- Szybkie zmiany w prawie
- Spadek zamówień
- Zmniejszenie/utrata liczby klientów
- Zmniejszenie zatrudnienia/zwolnienia
- Praca detektywistyczna przy rozliczeniach
- Nawrót pandemii
- Upadłość lub zawieszenie działalności
- Utrudnianie prowadzenia działalności
- Wzmoczone kontrole u klientów
- Niewydolność służby zdrowia
- Strach przed powrotem do działania

„zmniejszenie liczby klientów
= zmniejszenie moich przychodów
= problemy finansowe”

„możliwe do popełnienia błędy przy
zbyt szybko zmieniających się przepisach,
za którymi nie da się nadążyć”

„upadłość klientów i konieczność
zmniejszenia zatrudnienia w firmie”

„... wzrost biurokracji w wyniku
zapowiedzianych zmian i konieczność
«bawienia się w detektywa» przy
rozliczeniach podatkowych...”

„płynność klientów”

**Jakie ryzyka
dla firmy widzi Pani/Pan
do końca roku?**

„...lawina kontroli u klientów
korzystających z pomocy...”

„znaczna utrata dochodów
spowodowana pogarszającą się
kondycją obsługiwanych firm”

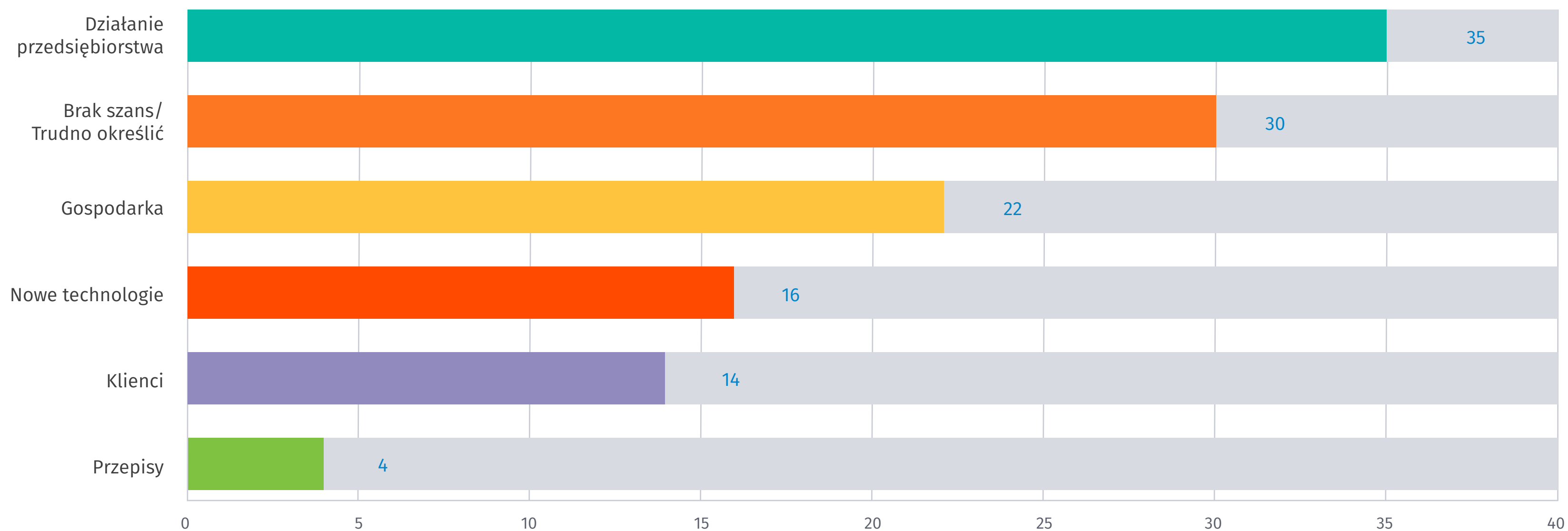
„podstawowe ryzyko to utrata
płynności finansowej, niedziałające
sądy, dramatycznie długie
oczekiwania na nakazy zapłaty!!!”

„zamieszanie z wprowadzeniem
jpk_vdek, kontrole z ZUS po zniesieniu
stanu epidemicznego”

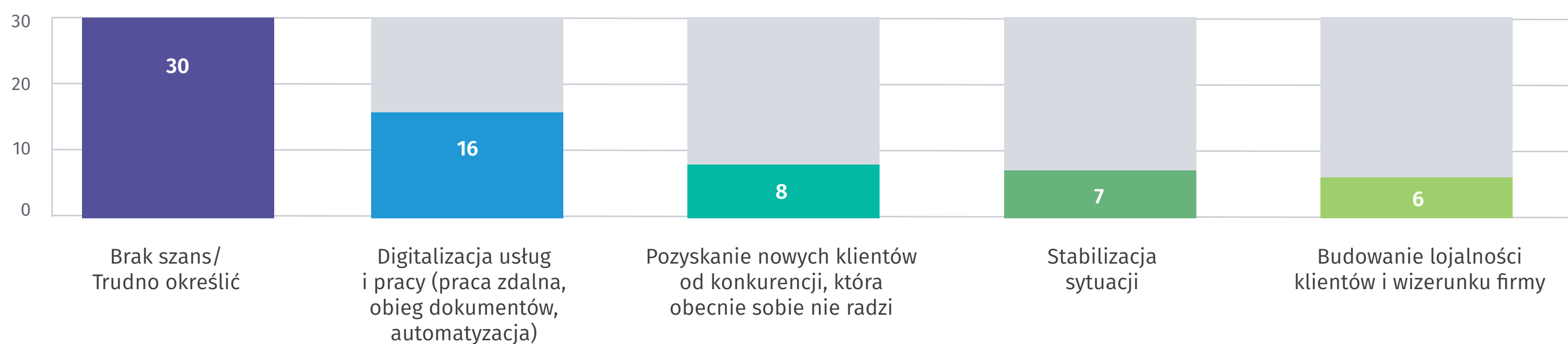
„ewentualne zakażenia pracowników
i konieczność zamknięcia firmy”

26. Jakie szanse widzi Pani/Pan dla firmy do końca roku?

Struktura szans

Najczęściej wskazywane szanse

Optymalizacja kosztów

Wyprzedzenie konkurencji
w zakresie oferowanych usług

Stabilizacja sytuacji

Poszerzenie działalności o nowe usługi

Nowe sposoby współpracy z klientem

Budowanie lojalności klientów

Wzrost przychodów

Budowanie wizerunku firmy

Pozyskanie nowych klientów od konkurencji

Brak/Żadne

Rozwój usług internetowych

Wprowadzenie zmian, zwłaszcza informatycznych

„przetaskowania na rynku spowodują wyeliminowanie konkurencji cenowej działającej przy (a właściwie to mocno poniżej) minimalnej jakości”

„załamanie na rynkach w sposób naturalny wprowadzają selekcję - eliminacja przedsiębiorstw najmniej rentownych, słabo zarządzanych”

„lojalność obecnych Klientów z powodu wsparcia, jakie otrzymali od nas w tym trudnym czasie...”

„zwiększenie udziału technologii w pracy biura...”

„spadek konkurencji”

**Jakie szanse
widzi Pani/Pan
dla firmy
do końca roku?**

„łatwiejsze znalezienie pracowników”

„możliwy wzrost obrotów po odbiciu się rynku”

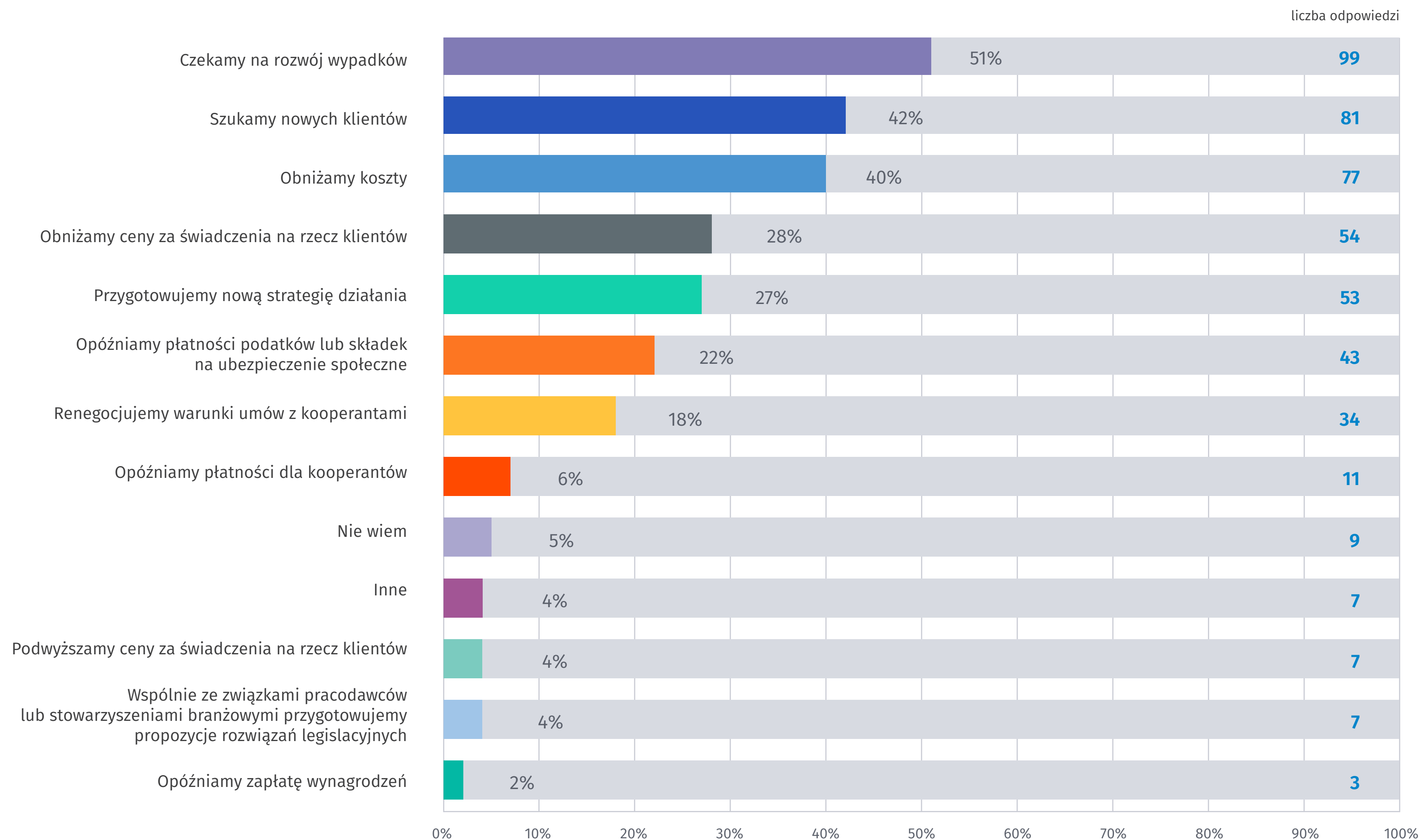
„szybsze wybudzanie gospodarki”

„powrót zamkniętych klientów”

„raczej nie widzę szans, bo nowych firm, które będą potrzebować księgowych, raczej nie będzie”

Działania podejmowane przez biura i kancelarie w okresie izolacji po ogłoszeniu stanu epidemii

27. Jakie działania biznesowe podejmuje firma w związku z kryzysem?

⤵ Kryzys dotknął branżę księgowo-podatkową. Nie dziwi, że aż połowa respondentów (**51%**) czeka na rozwój wypadków. Respondenci koncentrują się na bardzo konkretnych działaniach typowych dla sytuacji kryzysowej zagrażającej stabilności firmy. Raczej nie należy tego wskazania interpretować jako swoistej strategii na przeczekanie, tylko sytuacja jest na tyle dynamiczna, że należy obserwować ją, żeby w razie zagrożenia podjąć działania ratujące. Dla części firm kryzys jest także szansą na rozwój. Ponadto, to właśnie branża księgowo-podatkowa jest w tych czasach wsparciem dla innych przedsiębiorców przy skorzystaniu z działań pomocowych państwa.

⤵ Ponad **42%** respondentów przyjęło strategię szukania nowych klientów. I to nie dziwi biorąc pod uwagę, że aż **61%** respondentów utraciło klientów, w tym aż **40%** w przedziale 1-10% oraz **12%** w przedziale 11-20%.

⤵ Kolejnym najbardziej popularnym działaniem jest dążenie do obniżenia kosztów (**40%**), co jest zrozumiałe w kontekście bilansowania strat przychodów i konieczności utrzymania płynności finansowej.

⤵ Prawie **30%** firm przygotowuje nową strategię działania - sytuacja wymusiła gwałtowną zmianę działania - wykorzystania narzędzi zdalnej komunikacji. Dodatkowo zapowiedź przedłużającego się kryzysu nawet do dwóch lat zmusza firmy do szukania nowych sposobów działania.

„szkolenia on-line, należy dzielić się z innymi zdobytą wiedzą”

„wprowadzam nową formę zapłaty za usługę - płatność z góry”

„nie wpadamy w (ogólną) panikę”

„zwiększam środki na lokacie”

**Jakie działania
biznesowe
podejmuje firma?
*Inne wskazania.***

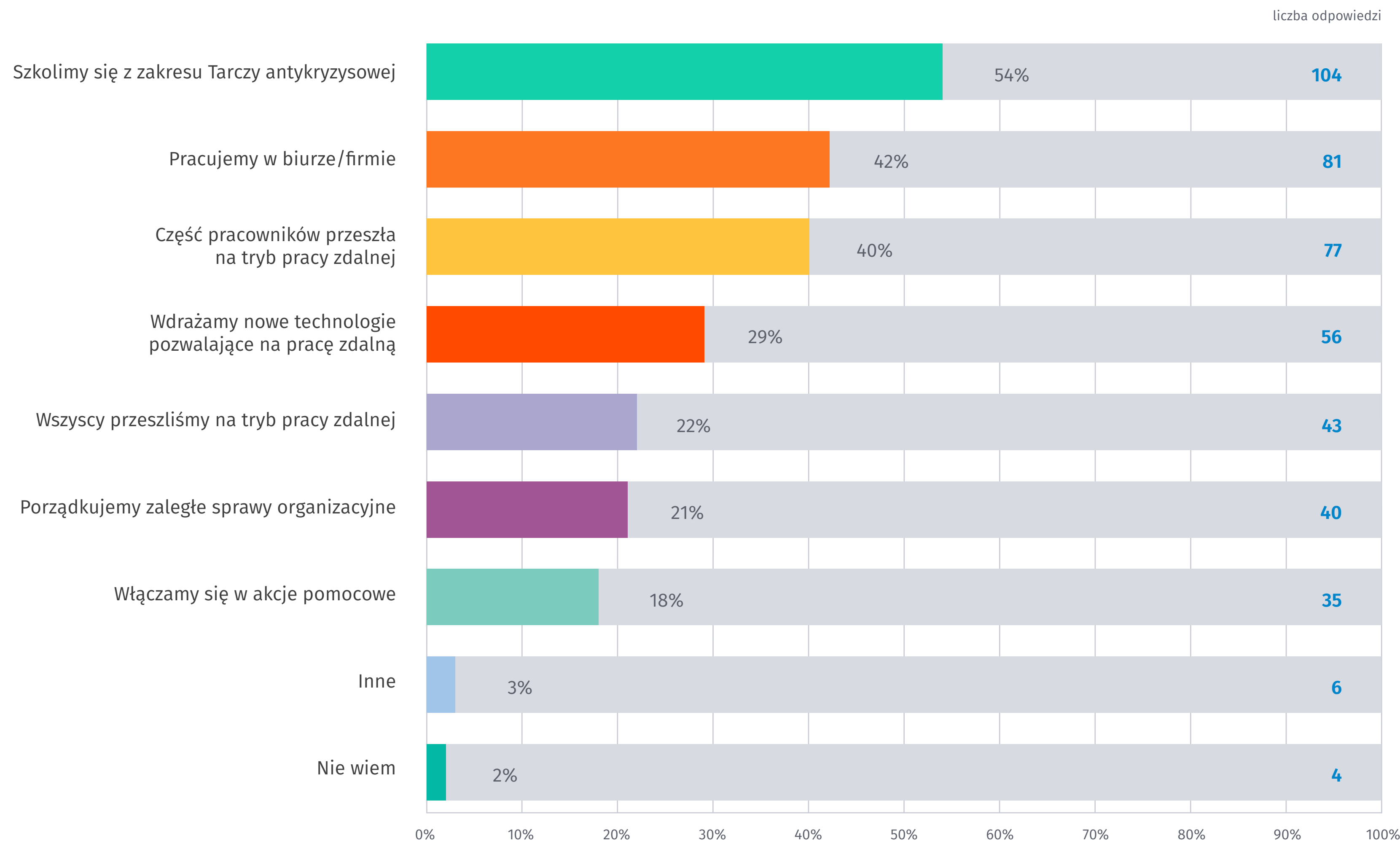
„robimy zapasy środków ochrony osobistej dla pracowników, klientów i kooperantów zwiększamy zakres usług wliczonych w cenę stałej obsługi, obniżamy cenę dla klientów dotkniętych skutkami pandemii”

„prace będą wykonywane po zapłacie proformy”

„próbuję uzyskać wsparcie z Tarcz, na razie bezskutecznie”

„przeniesienie części działalności do internetu”

28. Jakie działania organizacyjne podejmuje firma w związku z kryzysem?

➤ Najbardziej istotną zmianą w organizacji pracy jest przejście na pracę zdalną. Aż **62%** zdecydowało się na taką zmianę, w tym w **42%** firm część pracowników, a w **22%** firm wszyscy pracownicy przeszli na pracę zdalną. Jednak **42%** respondentów stwierdziło, że pracują w biurze.

➤ Wprowadzenie Tarczy antykryzysowej spowodowało konieczność zapoznania się z nowymi przepisami, które jak wykazały wcześniejsze pytania ankiety okazały się niejasne, nieprecyzyjne, trudne. A przecież głównym zadaniem tej grupy zawodowej jest umiejętność wytłumaczenia i rekomendacji rozwiązań dla swoich klientów. Nie dziwi więc, że aż **54%** respondentów szkoli się z zakresu przepisów Tarczy antykryzysowej.

➤ Czas epidemii sprzyja robieniu porządków w zaległych sprawach organizacyjnych oraz włączaniu się w akcje pomocowe.

➤ Charakterystyczne dla wszystkich wymienionych działań są wypowiedzi respondentów w kategorii „Inne, jakie?”. Są tu stwierdzenia o izolacji, chęci pomocy klientom, podejmowaniu działań komunikacyjnych z klientami, w oparciu o technologie informatyczne, szkoleniach oraz – co wynika z wcześniejszych pytań – w walce z urzędami i przepisami Tarczy.

„bardzo aktywnie pomagamy naszym Klientom w możliwości skorzystania z Tarczy, żeby mogli przeżyć, a co z tym związane, żebyśmy i my mogli przeżyć cały ten kryzys”

„zwiększamy dostępność dla klienta poprzez social media, komunikatory, udostępniamy e-skrzynkę dedykowaną klientowi”

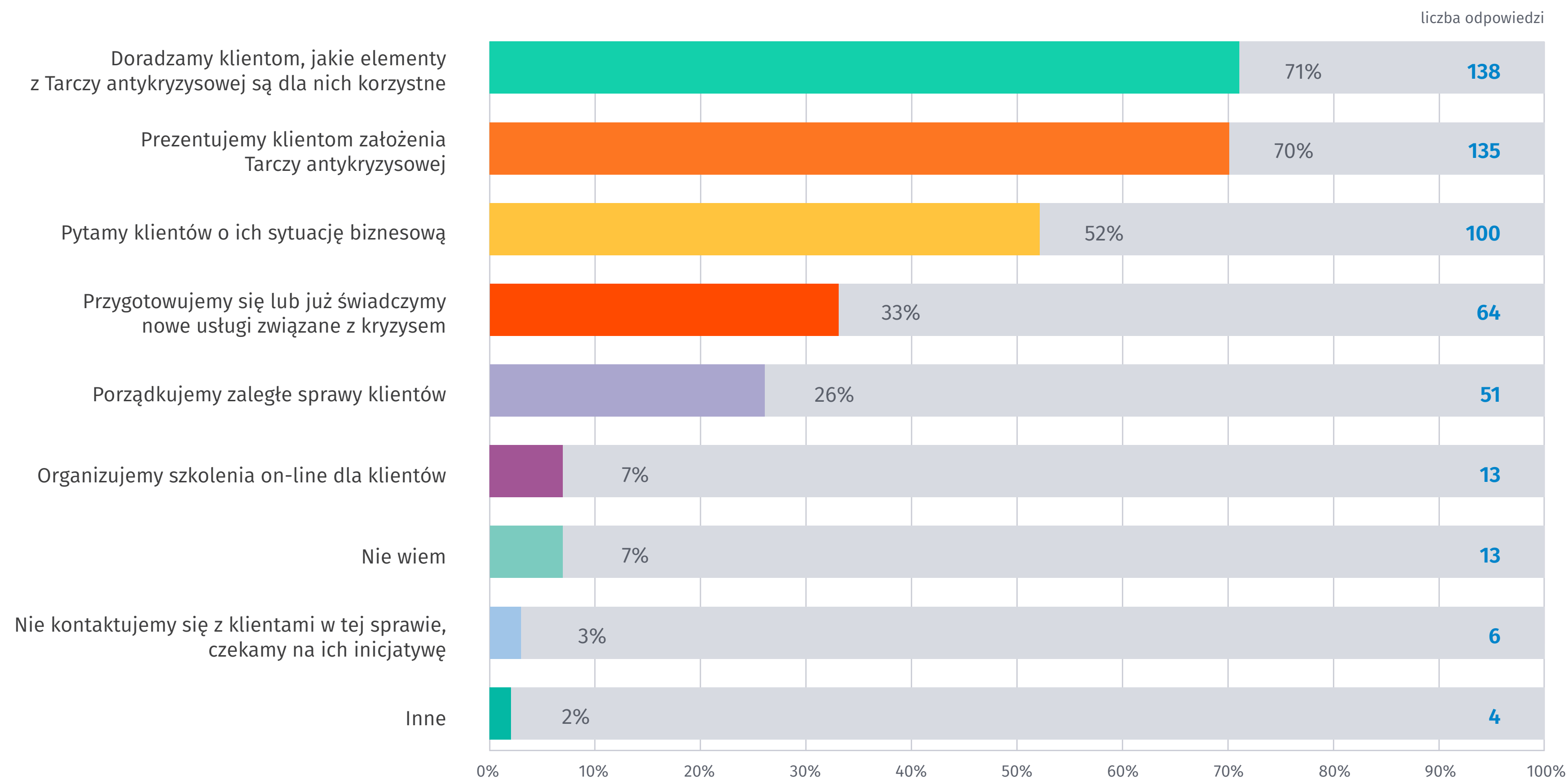
Jakie działania organizacyjne podejmuje firma?
Inne wskazania.

„praca w ściśle określonym gronie, zakaz gości, przyjazdu osób innych niezatrudnionych”

„walczymy z urzędami, z ZUS, z US, z Tarczami, skutek mierny”

„szkolenia”

29. Jakie działania w stosunku do klientów podejmuje firma w związku z kryzysem?

📌 Zaledwie **3%** przyjmuje bierną postawę w kontaktach z klientami. Ponadto **70%** firm z branży księgowo-podatkowej bardzo aktywnie pomaga w zrozumieniu złożoności Tarczy antykryzysowej, nie poprzestając na prezentacjach i szkoleniach, doradza klientom, jakie rozwiązania są dla nich korzystne. Bardzo wyraźnie akurat w tej branży widoczna jest świadomość współzależności kondycji biur i kancelarii od sukcesu lub porażki biznesowej ich klientów.

📌 **33%** przygotowuje się lub świadczy nowe usługi związane z kryzysem.

📌 Dla **26%** biur i kancelarii jest to też czas na porządkowanie zaległych spraw klientów.

📌 Inne wskazania:

Proponujemy klientom przesyłanie dokumentacji elektronicznie - skany

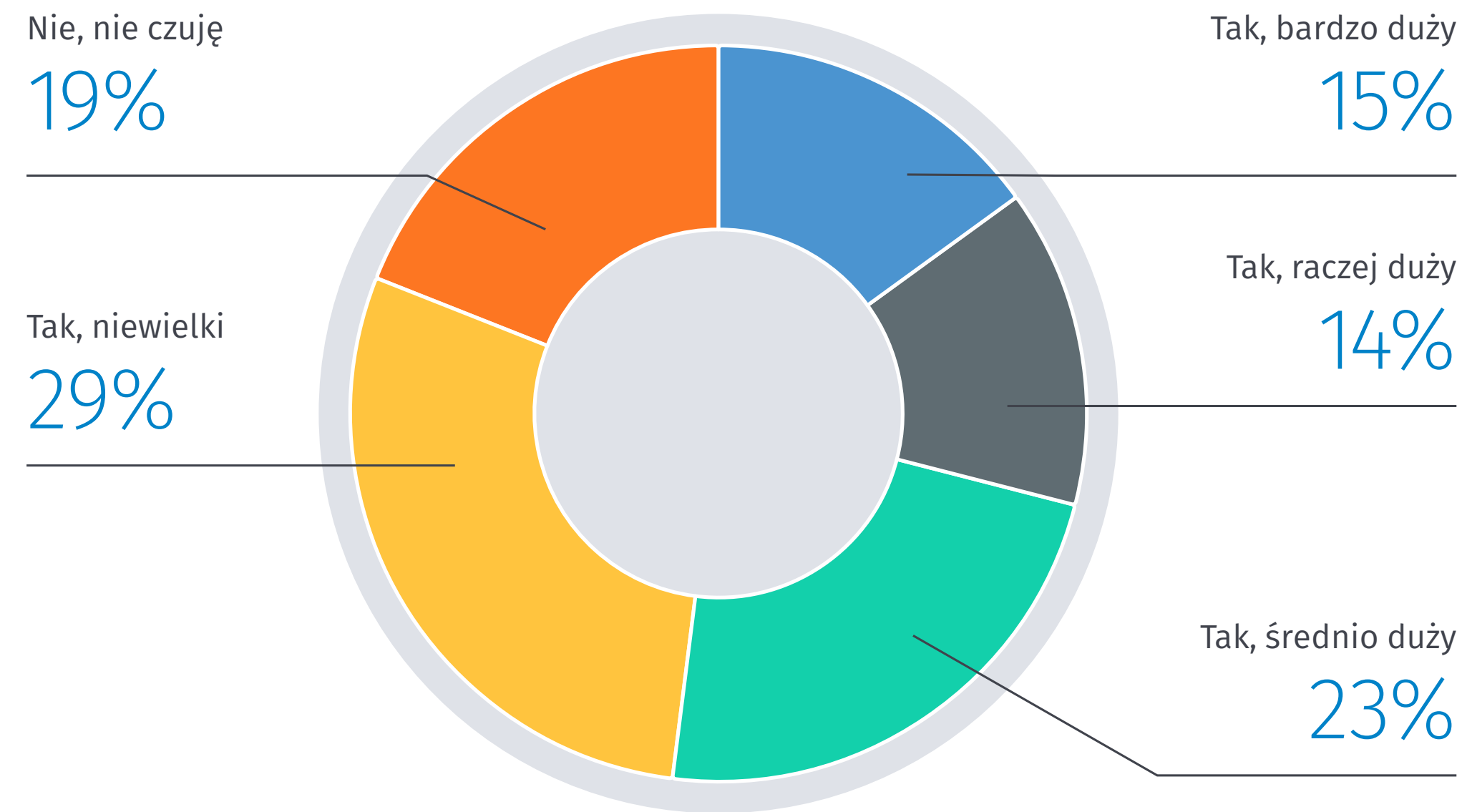
Udzielamy niezbędnych danych i analiz potrzebnych do samodzielnego wypełnienia wniosku przez klienta

Przygotowujemy na bieżąco i udostępniamy zbiory danych finansowych naszym klientom w celu umożliwienia im podejmowania na bieżąco decyzji biznesowych

Ocena kondycji psychicznej

30. Poczucie lęku

Czy czuje Pani/Pan lęk przed utratą zdrowia spowodowany koronawirusem?

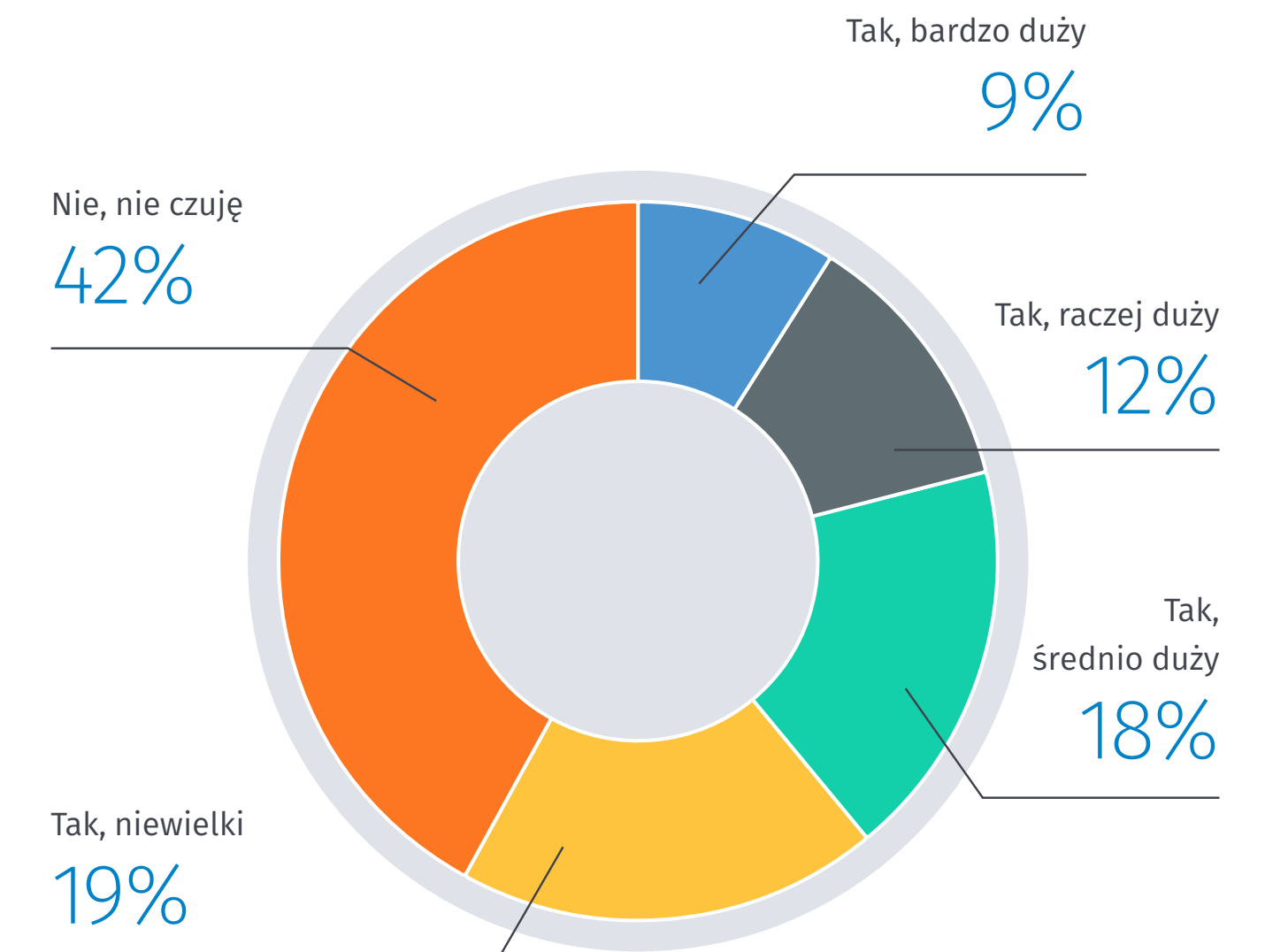
ⓘ Aż **81%** badanych osób odczuwa w różnym natężeniu lęk przed utratą zdrowia spowodowaną przez koronawirusa. Dodając do tego masę problemów oraz poczucie odpowiedzialności za właściwe pokierowanie swoimi klientami, aby Ci nie upadli, widzimy, że osoby reprezentujące branżę księgowo-podatkową mogą być w dobie epidemii szczególnie narażone na stres.

ⓘ Powołując się na badania przeprowadzone przez doktorantów z Instytutu Psychologii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie - „Objawy lęku przed koronawirusem wśród uczestników badania przejawiały się przede wszystkim zawrotami głowy, problemami ze snem, uczuciem niepokoju, obniżonym apetytem, a także problemami żołądkowymi”.

(„Co piąty Polak odczuwa lęk przed koronawirusem”, Gazeta.pl, 3 maja 2020 r.)

ⓘ Problemy z koronawirusem może pogłębiać też fakt, że branża ta jest wysoce sfeminizowana, w związku z tym dochodzi kolejny nadzwyczajny problem pogodzenia pracy z opieką nad dziećmi, kiedy szkoły i przedszkola zostały zamknięte.

Czy czuje Pani/Pan lęk przed utratą pracy?

ⓘ Zadaliśmy też pytanie o poczucie zagrożenia utratą pracy. W tym przypadku jest lepiej niż z lękiem o zdrowie. Bowiem **42%** nie czuje, a **19%** czuje niewielki lęk przed utratą pracy. Obawy te nie są jednak obce **39%** respondentów, w tym w stopniu dużym **22%** respondentów.

Komentarze eksperckie do raportu

Komentarze ekspertów do raportu z badania pt. LEXOMETR Prawno-Gospodarczy. Koronawirus a branża księgowo-podatkowa

Bożena Wilk

Skarbnik Zarządu Głównego
Stowarzyszenia Księgowych w Polsce,
biegły rewident

Leszek Lewandowicz

Sekretarz Zarządu Głównego
Stowarzyszenia Księgowych w Polsce,
doradca podatkowy

Piotr Witek

Prezes Regionalnej Rady Polskiej
Izby Biegłych Rewidentów
w Gdańsku

Jerzy Martini

Przewodniczący Grupy VAT
Rady Podatkowej
Konfederacji Lewiatan

Monika Nowecka

Partner, wiceprezes zarządu,
Mazars Polska

Roman Namysłowski

Doradca podatkowy,
partner zarządzający w CRIDO

Arkadiusz Łagowski

Doradca podatkowy, partner
w Kancelarii Martini i Wspólnicy,
ekspert Rady Podatkowej
Konfederacji Lewiatan

Magdalena Stankiewicz

Redaktor Naczelna
LEX Księgowość

Iwona Kaczorowska

Redaktor Naczelna
„Przeglądu Podatkowego”

Eksperci odnoszą się do konkretnych pytań, na które odpowiadali respondenci

Bożena Wilk
Skarbnik Zarządu
Głównego
Stowarzyszenia
Księgowych w Polsce,
biegły rewident

Wyniki przeprowadzonej ankiety wyraźnie wskazują, jak bardzo branża księgowa jest zależna od kondycji finansowej klientów.

Na pytanie, **czego najbardziej potrzebują firmy księgowe dla utrzymania ciągłości działania**, najczęściej pada odpowiedź – utrzymania płynności finansowej przedsiębiorstw, które obsługują biura rachunkowe. Stabilna sytuacja finansowa klientów przełoży się na sytuację biur rachunkowych.

Uczestnicy ankiety zwracają także uwagę na potrzebę otrzymywania jasnych i czytelnych przepisów, zarówno tych antykryzysowych, jak i ogólnie przepisów podatkowych, które nie będą wymagały interpretacji i nie będą wzbudzały wątpliwości.

Ankietowani zwracają uwagę na konieczność szybszego rozpatrywania wniosków o dofinansowanie, gdyż to zagwarantuje utrzymanie się na rynku wielu klientów biur rachunkowych.

Jakie szanse widzą ankietowani dla swoich firm księgowych? Jest oczywiście pewna grupa, która odpowiedziała, że nie widzi żadnych szans. Są jednak i tacy, którzy liczą, że wzrost bezrobocia i zwiększenie środków na aktywizację bezrobotnych przyczyni się do powstania na rynku nowych klientów biur rachunkowych.

Uczestnicy ankiety wskazują, że dla księgowych to czas wyťažonej pracy przy wspieraniu przedsiębiorców w pozyskiwaniu środków pomocowych. Mają oni nadzieję, że klienci docenią czas oraz zaangażowanie biur i przełożą się to na lojalność dotychczasowych klientów, a także pozyskanie nowych.

Czas pandemii „wymusił” na niektórych biurach rachunkowych automatyzację procedur, wykorzystanie pracy zdalnej i e-dokumentów. Ankietowani mają nadzieję, że to również pozwoli na zmniejszenie kosztów obsługi klientów, a zarazem podniesie jakość tej obsługi.

Część biur rachunkowych nie przetrwa tego trudnego czasu, zatem będą przedsiębiorcy szukający nowych partnerów, na rynku pojawią się też wykształceni pracownicy biur rachunkowych. To także szansa dla części podmiotów.

Wyniki przeprowadzonej ankiety wyraźnie wskazują, jak bardzo branża księgowa jest zależna od kondycji finansowej klientów.

Leszek Lewandowicz
Sekretarz Zarządu
Głównego
Stowarzyszenia
Księgowych w Polsce,
doradca podatkowy

Komentarz ogólny do całości

Pomyślność, ale także byt branży księgowo-podatkowej zależy w dużej mierze od kondycji klientów korzystających z ich usług. Nadzwyczajne okoliczności, w jakich przyszło nam funkcjonować, spowodują bardzo duże zaburzenia w gospodarce. Nieliczne branże korzystają na pandemii, ale zdecydowana większość odczuwa jej negatywne skutki.

Moim zdaniem najgorsze dopiero przed nami. Negatywne zjawiska jeszcze mocniej dadzą o sobie znać najwcześniej w lipcu, kiedy skończą się obecne formy pomocy, a zatrudnienie stracą pracownicy, którzy korzystali z najdłuższych okresów wypowiedzenia.

Odpowiedzi udzielone w ankiecie nie są dla mnie zaskoczeniem.

Czego najbardziej potrzebuje Pani/Pana Firma dla utrzymania ciągłości działania?

Niemal wszyscy przedsiębiorcy potrzebują „odmrożenia” gospodarki. Nie chodzi tu wyłącznie o samą możliwość prowadzenia danej działalności z zachowaniem wielu dodatkowych rygorów, ale przede wszystkim o możliwość i skłonność konsumentów oraz firm do wydawania pieniędzy. Odmrożeniu musi ulec popyt, by ponownie napędzić gospodarkę. Na razie trudno w tym zakresie o powody do optymizmu. Przeciwnie, widać coraz większe problemy z płynnością wielu firm,

Nieliczne branże korzystają na pandemii, ale zdecydowana większość odczuwa jej negatywne skutki.

co będzie powodować, iż branża księgowo-podatkowa zacznie tracić klientów, a także będzie miała problem z uzyskaniem od nich zapłaty.

Branża podatkowo-księgowa znalazła się na pierwszej linii walki o byt swoich klientów. Od sprawności księgowych w dużej mierze zależy szybkie i skuteczne skorzystanie przez przedsiębiorców z różnych form pomocy. Nie dziwi więc wyrażany w ankiecie apel o jasne, przemyślane i proste przepisy. Jak na razie uproszczeń jednak nie widać, a w najbliższym czasie pojawią się nowe kosztowne i uciążliwe obowiązki, jak choćby nowe zasady raportowania VAT.

Jakie są najtrudniejsze problemy funkcjonowania Pani/Pana Firmy w czasie koronawirusa?

Branża księgowo-podatkowa jeszcze w pełni nie odczuwa skutków epidemii. Na razie do wykonania jest wiele dodatkowej pracy związanej np. z przygotowaniem odpowiednich wniosków pomocowych. Praca ta odbywa się pod presją czasu, w warunkach niejasnych

i niestabilnych przepisów, przy utrudnionym bezpośrednim kontakcie z klientami oraz mocno utrudnionym kontakcie z urzędami skarbowymi, ZUS, urzędami pracy itd. Firmy księgowo-podatkowe także zostały zmuszone w pewnym zakresie do pracy zdalnej, choć obecna sytuacja przeczy pogłoskom o szybkim zastąpieniu księgowych przez roboty. Przeciwnie, przedsiębiorca najlepszą pomoc i obsługę uzyskuje, gdy może porozmawiać z inną osobą i w ten sposób wyjaśnić różne problemy lub wątpliwości.

Niestety, klienci branży księgowo-podatkowej próbują jeszcze ratować się, ale coraz wyraźniej rysuje się utrata części klientów oraz problemy z utrzymaniem własnej płynności.

Jakie ryzyka dla Firmy widzi Pani/Pan do końca roku?

Branża księgowo-podatkowa trafnie obawia się przede wszystkim o kondycję swoich klientów. Najbliższe miesiące prawdopodobnie przyniosą wiele rozczarowań, a gospodarka długo nie wróci do normalnego rytmu. Firmy księgowo-podatkowe odczują kryzys z niewielkim opóźnieniem, dopiero gdy część ich klientów straci możliwość regulowania swoich zobowiązań i prowadzenia działalności.

Zgadzam się, że najbliższe miesiące będą bardzo trudne także dla branży księgowo-podatkowej...

Jakie szanse widzi Pani/Pan dla Firmy do końca roku?

Zgadzam się, że najbliższe miesiące będą bardzo trudne także dla branży księgowo-podatkowej, wiele firm skupi się przede wszystkim na przetrwaniu, a część – niestety – upadnie. Łatwiej poradzą sobie firmy obsługujące wielu mniejszych klientów (większa dywersyfikacja ryzyka i mniejsza specjalizacja) lub takie, których klienci nie odczuwają negatywnych skutków epidemii.

Optymistyczne jest jednak dopatrywanie się w tej trudnej sytuacji szans na rozwój. Na pewno łatwiej będzie pozyskać wartościowych pracowników. W jakimś stopniu dojdzie też do swoistej selekcji firm z branży księgowo-podatkowej, a nawet likwidacji słabszych lub mających mniej szczęścia. Ktoś więc będzie musiał zagospodarować ich klientów.

Piotr Witek
Prezes Regionalnej
Rady Polskiej
Izby Biegłych
Rewidentów
w Gdańsku

Czego najbardziej potrzebuje Pani/Pana Firma dla utrzymania ciągłości działania?

Biegli rewidenci, jako środowisko, aktywnie uczestniczą w procesie wsparcia polskich przedsiębiorców w uzyskaniu pomocy w czasie epidemii COVID-19.

Dlatego obserwując wyniki ankiety możemy potwierdzić, że firmy przede wszystkim potrzebują wsparcia w utrzymaniu płynności oraz możliwości powrotu do wolumenu działalności gwarantującego bieżące sprawne funkcjonowanie, czyli otwarcia tych sektorów gospodarki, które ciągle pozostają zamknięte. Bez możliwości prowadzenia działalności, żadne systemy wsparcia nie będą skuteczne, gdyż nie zastąpią rynku i środków wydawanych przez klientów.

Dodatkowo środowiska biegłych rewidentów i profesjonalnych księgowych od wielu lat wytykają również brak jasności w przepisach i odpowiedniego *vacatio legis*, które pomogłoby właściwie przygotować się na zmiany. Przykładem tego co nas czeka są nowe wymogi w zakresie JPK VAT, znów przygotowywane w pośpiechu i bez gwarancji możliwości odpowiedniego przygotowania się i przetestowania.

Z drugiej strony biegli rewidenci, podobnie jak inne zawody, musieli przestawić się na pracę zdalną.

Jakie są najtrudniejsze problemy funkcjonowania Pani/Pana Firmy w czasie koronawirusa?

Poza bieżącą pracą na wielu biegłych rewidentów i profesjonalnych księgowych spadły obowiązki związane z pomocą w obsłudze instrumentów tzw. Tarczy antykryzysowej. Biegli rewidenci i księgowi stanęli na wysokości zadania i często w pocie czoła przygotowywali wnioski, nawet w długi weekend majowy. To spowodowało, że inne obowiązki musiały zostać odłożone na bok i inne prace musiały zostać przełożone na pewien czas.

Z drugiej strony biegli rewidenci, podobnie jak inne zawody, musieli przestawić się na pracę zdalną. Choć mogło się wydawać, że podniesie to efektywność pracy, to nie zawsze tak się stało. Doszły wymogi dotyczące skanowania dokumentów, kontaktu zdalnego, braku możliwości wyjaśnienia pewnych spraw osobiście. Część firm audytorskich była na te wyzwania gotowa, część niestety musiała szybko się doksztąpić, ale wydaje się, że większość zdała ten egzamin na piątkę.

Pozostały problemy podobne jak u innych przedsiębiorców: zarządzanie zespołem i wynikami prac, dobra komunikacja, braki informacyjne, ze względu na fakt, iż nie wszyscy klienci przeszli na kontakt zdalny. Umiejętność pogodzenia życia domowego z firmowym w świetle pracy zdalnej stanowiły i stanowią problem dla rodziców dzieci w wieku szkolnym, którzy mają dodatkowe obowiązki związane z zarządzaniem domem, wspieraniem dzieci w pracach domowych i nauce zdalnej.

Jakie ryzyka dla Firmy widzi Pani/Pan do końca roku?

Wielu biegłych rewidentów postrzega wśród największych ryzyk pogorszenie się sytuacji płatniczej klientów oraz ryzyko ich upadłości. Wielu klientów zanotowało znaczące lub całkowite spadki obrotów, nie generują żadnych przepływów pieniężnych, a pomoc z tarczy PFR wesprze ich działalność w krótkim okresie. Jest zatem ryzyko, że brak realizacji sprzedaży na odpowiednim poziomie spowoduje niewydolność płatniczą i w konsekwencji upadłość. Spowolnienie gospodarcze spowoduje presję na ceny usług profesjonalnych, być może likwidację lub upadek niektórych firm audytorskich i księgowych, choć wydaje się, że powinny to być wyjątki. Niepewność gospodarcza odegra istotną rolę w dalszym kontynuowaniu działalności i ci, którzy będą na nią odporni, przetrwają bez szwanku. Wielu profesjonalistów już dostrzega ryzyko utraty zleceń i klientów.

Jakie szanse widzi Pani/Pan dla Firmy do końca roku?

Wiele firm rozpoznało okres epidemii jako szansę. Wprowadziły do swojej oferty webinary, poszerzyły zakres usług o obsługę dotacji, wniosków, analiz kredytowych czy doradztwo biznesowe. Dla wielu biegłych rewidentów i księgowych zmiany na rynku spowodują, że łatwiej będzie pozyskać pracowników do pracy w audycie czy księgowości, skończy się tzw. rynek pracownika. W końcu część firm widzi szansę w pozyskaniu nowych klientów do outsourcingu, ze względu na fakt, iż ciągle w Polsce procent firm, które zlecają zewnętrznym firmom

Spowolnienie gospodarcze spowoduje presję na ceny usług profesjonalnych...

prowadzenie obowiązków podatkowo-księgowych, jest mniejszy niż w innych rozwiniętych krajach Europy. Audytorzy i księgowi są twórczy, wielu z nich zamierza szukać aktywnie nowych form usług, produktów, które mogą wprowadzić na rynek, w celu poszerzenia swojej oferty. To pokazuje, że środowisko nie zasypia gruszek w popiele, lecz aktywnie poszukuje możliwości dalszego wzrostu.

Jerzy Martini
Przewodniczący
Grupy VAT Rady
Podatkowej
Konfederacji
Lewiatan

Czego najbardziej potrzebuje Pani/Pana Firma dla utrzymania ciągłości działania?

Większość odpowiedzi koncentrowała się na stabilności prawa, płynności finansowej kontrahentów czy odmrożeniu gospodarki. Konkretnie postulaty dotyczące pomocy czy ułatwień w funkcjonowaniu przedsiębiorstw były zdecydowanie rzadsze. Wskazuje to m.in., że przedsiębiorcy z branży księgowej w mniejszym stopniu oczekują wsparcia od państwa, lecz przede wszystkim zależy im na tym, aby państwo jak najmniej przeszkadzało w prowadzeniu działalności gospodarczej.

Postulat stabilności przepisów, formułowany niezmiennie przez większość przedsiębiorców w różnych badaniach czy ankietach, jest niestety równie niezmiennie ignorowany przez rządzących. Choć dotyczy to w zasadzie wszystkich rządów w Polsce, to jednak ostatnie lata były pod względem niestabilności prawa szczególnie niefortunne. Wprowadzenie większej liczby zmian w przepisach (co jest zrozumiałe zważywszy na okoliczności) i krótki termin ich przygotowania w trudnym okresie pandemii byłoby bardziej uzasadnione, gdyby nie to, że taki stan „gorączki legislacyjnej” trwa już od kilku lat i istniał długo zanim wybuchł koronawirus.

Przedsiębiorcy z branży oczekują też wsparcia w zakresie finansowania (poprawa płynności). W tym zakresie faktycznie państwo mogłoby udzielić realnego wsparcia przedsiębiorcom (i kroki w tym kierunku są podejmowane). Potrzeba „odmrożenia” gospodarki

jest oczywista – trudno marzyć o sprawnym funkcjonowaniu gospodarki w przypadku „odcięcia” niektórych ważnych branż od klientów. W tym zakresie państwo dobrze odpowiedziało na oczekiwania przedsiębiorców i ograniczyło do minimum restrykcje wynikające ze względów epidemiologicznych, a związane z prowadzeniem działalności gospodarczej.

Jakie są najtrudniejsze problemy funkcjonowania Pani/Pana Firmy w czasie koronawirusa?

Największe wyzwania dla przedsiębiorców rynku usług księgowych to problemy z organizacją pracy, spadkiem popytu na usługi wynikające z pogarszającej się sytuacji finansowej klientów, utrudnionym kontaktem z klientami. Również często wskazywane były problemy z kontaktem z administracją podatkową oraz po raz kolejny niestabilność przepisów. Niewątpliwie społeczna kwarantanna zrewolucjonizowała sposób prowadzenia działalności gospodarczej – zarówno jeśli chodzi o współpracę z pracownikami, jak i klientami. Brak możliwości bieżącego, osobistego kontaktu okazał się dużym problemem. Dotyczy to również kontaktów z administracją skarbową. Te problemy raczej będą się zmniejszać w związku ze stopniową liberalizacją ograniczeń związanych z kontaktami międzyludzkimi. Niewątpliwie trudniej będzie uniknąć problemów wynikających z trudnej sytuacji finansowej kontrahentów. Odbudowanie w gospodarce negatywnych skutków kryzysu zajmie zapewne dłuższy czas.

Jakie ryzyka dla Firmy widzi Pani/Pan do końca roku?

Jako główne ryzyka wskazywane są przede wszystkim kwestie związane z pogarszającą się sytuacją gospodarczą. Przedsiębiorcy obawiają się upadku wielu firm spośród swoich dotychczasowych klientów. Oprócz mniejszego popytu akcentowane jest też ryzyko presji na cenę świadczonych usług. Przedsiębiorcy trafnie przewidują, że obecna sytuacja przełoży się na popyt na usługi księgowe. Zauważalny spadek aktywności gospodarczej części podmiotów, zwłaszcza tych mniejszych, którzy stanowią zasadniczą bazę kliencką biur rachunkowych, musi przełożyć się na wielkość popytu na usługi księgowe. Całkiem naturalne jest również to, że w poszukiwaniu klientów niektóre biura rachunkowe obniżą ceny świadczenia usług, co zapewne doprowadzi do obniżek na całym rynku.

Jakie szanse widzi Pani/Pan dla Firmy do końca roku?

Choć porównanie odpowiedzi dotyczących szans z odpowiedziami przedsiębiorców dotyczących ryzyk wynikających z kryzysu wskazuje na ograniczony optymizm przedsiębiorców z branży, to jednak część z nich dostrzega nowe możliwości dla rozwoju swojego biznesu.

Jako szanse wynikające z kryzysu wskazywane były przede wszystkim poprawa (z perspektywy pracodawcy) na rynku pracy, osiągnięcie przewagi dzięki nowym rozwiązaniom informatycznym i organizacyjnym oraz zwiększenie lojalności klientów, którzy wspólnie z biurem

rachunkowym przeszli przez burzliwy okres kryzysu. Akcentowane było również to, iż bardzo trudna sytuacja finansów publicznych przełoży się na liczbę i poziom agresji kontroli dokonywanych przez administrację skarbową, co pobudzi rynek doradztwa. Spowolnienie gospodarcze już spowodowało wzrost bezrobocia, a prawdopodobnie ta tendencja będzie się umacniała. Dla wielu przedsiębiorców brak dobrego zaplecza kadrowego było istotną barierą dla sprawnego funkcjonowania i rozwoju. Trudna sytuacja na rynku pracy z perspektywy pracownika jest więc poniekąd cenna dla przedsiębiorców.

Warto pokreślić też cenne głosy wskazujące na możliwość poprawy sytuacji konkurencyjnej dzięki wdrożeniu nowych rozwiązań organizacyjnych czy informatycznych. W niektórych obszarach działalności okazało się, że praca zdalna jest efektywna. Prawdopodobnie przełoży się to na zapotrzebowanie na przestrzeń biurową, a więc ograniczenie kosztów prowadzenia działalności gospodarczej.

Spowolnienie na rynku usług księgowych może zostać też wykorzystane do implementacji nowych rozwiązań informatycznych wspierających obsługę klienta. Wreszcie „nadzieją” dla tej części przedsiębiorców, którzy świadczą usługi doradcze, jest spodziewany wzrost poziomu agresji administracji skarbowej zdeterminowanej, aby dziurę budżetową w możliwie skuteczny sposób zapełnić pieniędzmi przedsiębiorców.

Monika Nowecka
Partner,
wiceprezes zarządu,
Mazars Polska

Rynek usług księgowych w Polsce jest trudny do skategoryzowania, ponieważ mamy biura rachunkowe zajmujące się prowadzeniem ksiąg rachunkowych, rozliczeniami podatkowymi oraz kadrowo-płacowymi, ale mamy też bardzo duży segment podmiotów typu Centra Usług Wspólnych (SSC) czy outsourcing. Jeśli ograniczymy się tylko do tej pierwszej grupy, to wśród nich znajdziemy specjalistów księgowych, biegłych rewidentów czy doradców podatkowych. Klientami tej grupy są przeważnie mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa. Wartość rynku tego segmentu usług jest szacowana na około 5 miliardów złotych, przy czym liczba aktywnych biur rachunkowych na ponad 40 000 podmiotów i wciąż rośnie. Statystycznie każde z tych biur średnio obsługuje ponad 50 firm, jednak duże biura rachunkowe mogą obsługiwać setki firm i zatrudniać kilkadziesiąt osób.

Ostatnie lata wymagają od właścicieli tych biur bardzo dużych nakładów finansowych oraz organizacyjnych w celu zapewnienia kontynuacji działalności z zachowaniem poziomu jakości świadczonych usług. Wynika to z liczby zmian prawa podatkowego oraz deficytu zasobów ludzkich z odpowiednimi kompetencjami. Przekrój kompetencji pracowników niezbędnych do prowadzenia biura rachunkowego mającego ambicje oferować swoje usługi klientom a różnymi struk-

Odpowiedzią na te wyzwania jest rozwijająca się robotyka...

turami prawnymi jest bardzo duży. Permanentny wzrost wynagrodzeń oraz zmiany prawa wymuszające konieczność implementowania coraz nowszych technologii stanowią duże wyzwanie przed tym segmentem rynku. Ponadto feminizacja zawodu księgowego powoduje dodatkowe ryzyko dla zarządzających biurami ze względu na liczne absencje związane z planami rodzinnymi.

Odpowiedzią na te wyzwania jest rozwijająca się robotyka, która niezależnie od wielkości biura jest możliwa do zastosowania.

W mojej ocenie niedocenianą częścią, pod względem cenowym, tego rynku są rozliczenia podatkowe oparte o PKPiR, ponieważ są tu potrzebne głównie kompetencje podatkowe obejmujące wiele obszarów tego segmentu prawa, a nasze prawo podatkowe do prostych nie należy, dodatkowo modele biznesowe klientów niezależnie od ich wielkości obejmują szeroki wachlarz transakcji.

Mając na uwadze wszystkie przytoczone powyżej kwestie pokuszę się o stwierdzenie, że jest to rozwojowy segment usług, ale wymagający permanentnych nakładów. Uwidocznia to tegoroczna pandemia, bowiem stopień zaawansowania technologicznego był kryterium determinującym o możliwości kontynuowania biznesu bez podejmowania ryzyka narażenia swoich pracowników.

Czas po pandemii może być dla tego rynku początkiem zmian w kierunku konsolidacji.

Roman Namysłowski
Doradca podatkowy,
partner zarządzający
w CRIDO

Po owocach ich poznacie. Realna ocena działań rządu w związku z ratowaniem gospodarki i przedsiębiorstw dopiero nastąpi, jak zobaczymy o ile spadnie PKB, jaki wiele firm zniknie z rynku, jaki poziom bezrobocia osiągniemy, jak wypadniemy na tle innych krajów i w końcu jak długo z tego kryzysu będziemy wychodzili. Przy czym należy pamiętać, że niezależnie od podjętych działań, zawsze potrzeby są większe, a przyjęte instrumenty wsparcia niewystarczające. Nie jest tak, co oczywiste, że jako państwo dysponujemy nieograniczonymi środkami i możemy sobie pozwolić na każde działania.

Oczywiście przy wprowadzaniu obecnych rozwiązań wspierających biznes, przede wszystkim w wymiarze płynnościowym, można było zrobić to lepiej. Ogrom przepisów, trudne w interpretacji, wewnętrznie sprzeczne, niespójne, wielokrotnie nowelizowane, wprowadzane zbyt późno czy bojaźliwie. To wszystko z całą pewnością przeszkadzało biznesowi odnaleźć się w nowej rzeczywistości. I okoliczności w jakich się znaleźliśmy nie stanowią wytłumaczenia dla wszystkich niedociągnięć. Jakość stanowionego prawa jest podnoszona, jako słabość polskiego państwa, od dłuższego czasu. Kluczowe jest jednak, żeby z tej sytuacji wyciągnąć wnioski – drugiego zamknięcia gospodarki nie przeżyjemy.

Arkadiusz Łagowski
Doradca podatkowy,
partner w Kancelarii
Martini i Wspólnicy,
ekspert Rady
Podatkowej
Konfederacji Lewiatan

Biorąc pod uwagę liczbę mikrofirm w Polsce, nie dziwi to, że największą popularnością cieszą się rozwiązania finansowe przeznaczone dla najmniejszych, szczególnie że dość łatwo je uzyskać. Należą do nich zwolnienia ze składek ZUS, jednorazowe pożyczki i świadczenia postojowe. Jest to bardzo duża pomoc, nie tylko dla tych, którzy z dnia na dzień stracili możliwość zarobkowania. Pozostałe finansowe środki pomocowe obarczone są już trudniejszymi do spełnienia warunkami, takim jak istotny spadek obrotów gospodarczych w wyniku epidemii, zmniejszenie wymiaru czasu pracy pracowników czy też utrzymanie zatrudnienia przez określony czas. Wiele firm zamierza również skorzystać ze środków z PFR (tzw. tarcza finansowa). O ile w przypadku przedsiębiorców z sektora MŚP przewidziano pewne uproszczenia i automatyzm przyznawania wsparcia, to w przypadku dużych podmiotów warto się solidnie przygotować, ponieważ wartość uzyskanej pomocy będzie przedmiotem negocjacji z PFR.

Z ankiety wynika, że kryzys dotknął też branżę księgowo-podatkową. Co drugi ankietowany wskazuje, że czeka na rozwój wypadków. Pozostali podejmują aktywne działania, polegające m.in. na opracowywaniu nowych strategii, optymalizacji kosztów oraz podejmowaniu starań w celu pozyskania nowych klientów. Widać to chociażby po liczbie organizowanych webinarów. Należy jednak pamiętać o tym, żeby działalność marketingowa nie przerodziła się w wykonywanie pracy za darmo.

Magdalena Stankiewicz
Redaktor Naczelna
LEX Księgowość,
Wolters Kluwer Polska

Epidemia koronawirusa wpłynęła na działalność większości firm, niezależnie od ich wielkości. W tym niełatwym dla przedsiębiorców czasie jeszcze bardziej widać, jak duże znaczenie dla ich funkcjonowania mają zarówno działy księgowe, jak i prowadzące ich rozliczenia podatkowe biura rachunkowe i kancelarie doradztwa podatkowego.

Z jednej strony księgowi musieli sprostać swoim standardowym obowiązkom związanym z zamknięciem roku, przygotowaniem sprawozdań finansowych oraz prawidłowym rozliczeniem wszystkich transakcji gospodarczych i zapłatą podatków. Było to zadanie wyjątkowo trudne, gdyż epidemia spowodowała niedobory kadrowe w działach księgowych i wymusiła pracę w formie zdalnej, do której wiele firm nie było przygotowanych. Przełożyło się to na trudności w dotrzymaniu ustawowych terminów zamknięcia roku, a niestety ustawodawca nie spieszył się z ich przesunięciem.

Dla wielu klientów biura rachunkowe stanowiły nieocenioną pomoc w uzyskaniu wsparcia finansowego...

Z drugiej strony, to od księgowych właściciele firm oczekiwali rozwiązań zapewniających płynność finansową, a czasami ratujących przed

zamknięciem działalności. Dla wielu klientów biura rachunkowe stanowiły nieocenioną pomoc w uzyskaniu wsparcia finansowego, nie tylko wyjaśniając zagmatwane przepisy kolejnych wersji Tarczy antykryzysowej, ale również wypełniając za nich wnioski.

Pozostaje mieć nadzieję, że przedsiębiorcy docenią rolę księgowych i ich wpływ na działalność firmy nie tylko w tych trudnych czasach, ale również w tych spokojniejszych. Czego wszystkim księgowym życzę.

Iwona Kaczorowska
Redaktor Naczelna
„Przeglądu
Podatkowego”,
Wolters Kluwer Polska

Pakiet osłony dla przedsiębiorców nazywany Tarczą antykryzysową jest aktem prawnym bardzo rozbudowanym i skomplikowanym w konstrukcji. Dodatkowo ustawa przyjęta pierwotnie kompletnie nie przystawała do sytuacji, z jaką mieliśmy do czynienia w kolejnych tygodniach pandemii. Stąd konieczność jej kolejnych nowelizacji. Incydentalna pomoc państwa związana z próbami łagodzenia skutków pandemii COVID-19 słusznie jest oceniana jako niewystarczająca. Pomoc dla przedsiębiorców, którzy niespodziewanie znaleźli się w kryzysie, jest uznaniowa, ułatwienia niewielkie i niewystarczające, a do tego dochodzą utrudnienia o charakterze proceduralnym. Nie brak również obaw dotyczących przyszłych weryfikacji dzisiejszych wniosków w zakresie przyznanej pomocy, odsetek czy kar oraz poziomu agresji kontroli podejmowanych przez administrację skarbową.

Przyglądając się wynikom ankiety w zakresie zmian w przepisach podatkowych wprowadzonych przez Tarczę antykryzysową wydaje się oczywiste, dlaczego najwięcej (prawie 35% wskazań) klientów biur rachunkowych i kancelarii skorzystało z opcji zawieszenia restrykcji związanej ze złymi długami w podatkach dochodowych. Przedsiębiorcy mają świadomość trudności z uzyskaniem zapłaty za swoje faktury, więc zdają sobie sprawę, że ich kontrahenci również nie płacą im z jakiegoś powodu. Regulacje tarcz antykryzysowych 1.0 i 2.0 wymagają dużego nakładu dokumentacyjnego i nie są chętnie stosowane właśnie z tego względu.

Popularną odpowiedzią (31% wskazań) jest także przedłużenie terminu do dokonywania zawiadomień o dokonaniu płatności na rachunek spoza tzw. „białej listy”. To wskazanie również wydaje się dość oczywiste. Przepisy dotyczące przekazywania środków na rachunki znajdujące się na białej liście Ministerstwa Finansów są traktowane przez większość przedsiębiorców jako nadmiernie represyjne i nieznające realnych podstaw. Nie chcemy władzom podatkowym pomagać w kontrolowaniu innych.

Ankietowani podkreślają, że ogrom nowych regulacji spowodował, że nieustannie zapoznając się z nimi, nie mają już czasu na wykonywanie codziennej pracy.

Popularną odpowiedzią (ponad 22% wskazań) jest także wsteczne odliczanie straty podatkowej wywołanej pandemią COVID-19. Łagodzi ono nieco utratę dochodów - a co najważniejsze jest gwarantowane ustawowo, nie zależy od uznania administracji. Stratę powstałą w związku ze spowolnieniem gospodarczym wywołanym pandemią można odliczyć wstecznie, nie od dochodu w którymś z następujących pięciu lat, ale od dochodu osiągniętego w roku poprzednim. Obniżenie będzie dokonane poprzez złożenie korekty zeznania za 2019 r. Zatem rok 2020 musi zakończyć się stratą.

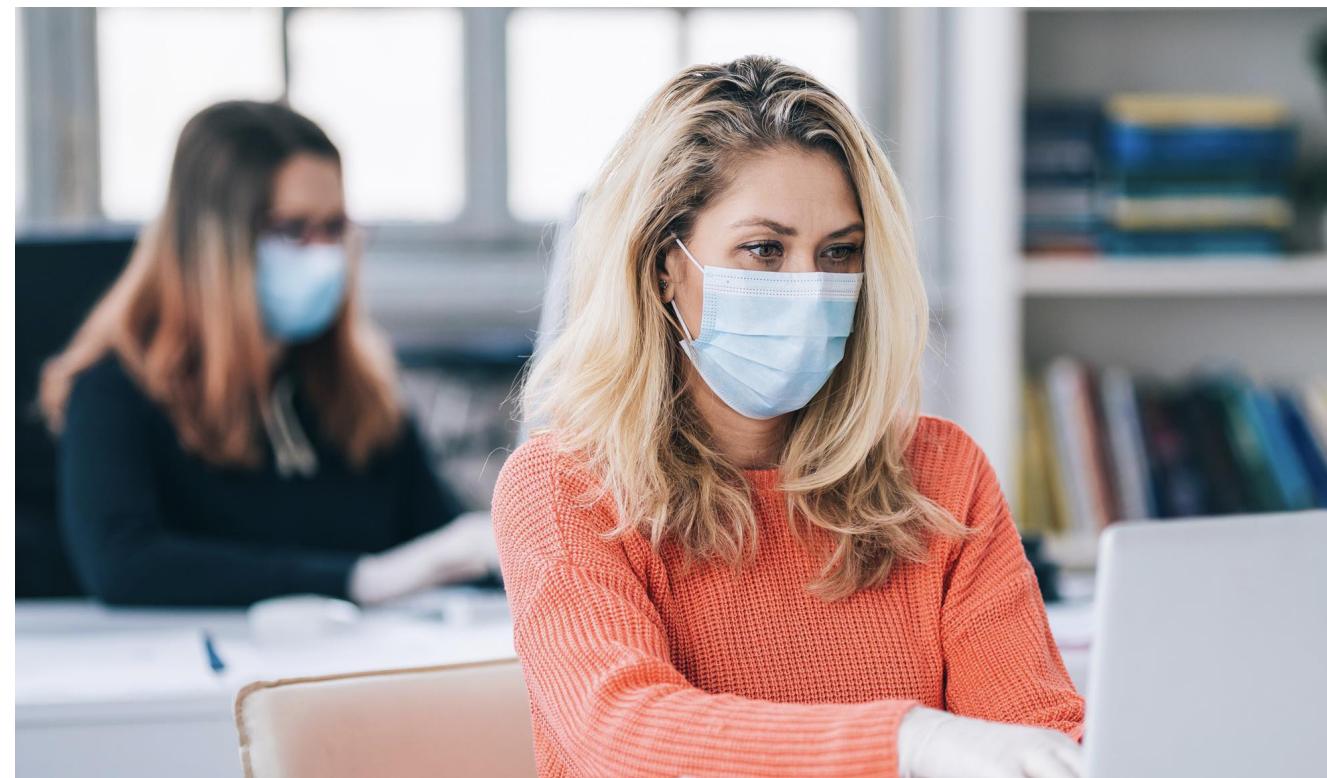
Ta szczególna możliwość dotyczy strat o wartości nieprzekraczającej 5 mln zł. Jeśli strata byłaby większa, to wówczas wstecznie można rozliczyć jedynie kwotę 5 mln zł, zaś reszta straty byłaby rozliczana na zasadach ogólnych. Z pewnością to rozwiązanie jest korzystne dla przedsiębiorców, ale jego realny efekt wystąpi dopiero w połowie 2021 r. - dopiero bowiem po zakończeniu 2020 r. przedsiębiorca będzie w stanie określić czy poniósł stratę, złożyć korektę zeznania za 2019 r. i ewentualnie odzyskać nadpłatę w podatku za 2019 r.

W dniu 9 czerwca świętujemy Dzień Księgowego. Zawód księgowego tworzą osoby, które zajmują się rachunkowością, ale także rozumieją biznes i są zdolne do wpływania na przedsiębiorców i komunikowania się z nimi. Od lat podkreśla się, iż rolą współczesnego księgowego nie jest już tylko księgowanie dokumentów, ale także takie ujmowanie księgowo i podatkowo zdarzeń gospodarczych, by w miarę precyzyjnie określać efekt podjętych działań.

Analizując ankietę, wyraźnie widać, że w czasach pandemii trudno wykonywać zawód księgowego interdyscyplinarnie. Być na bieżąco ze zmianami i być partnerem przedsiębiorcy, być w stanie ostrzec go i wspomóc w podejmowaniu decyzji przy dynamicznie zmieniających się przepisach. Ankietowani podkreślają, że ogrom nowych regulacji spowodował, że nieustannie zapoznając się z nimi, nie mają już czasu na wykonywanie codziennej pracy. Doświadczają natłoku wniosków i interpretacji, a to wszystko dzieje się w cieniu zagrożenia płynności przedsiębiorstwa. Z badania wynika, że ryzyko utraty płynności finansowej i konieczności ogłoszenia upadłości rozwija się w miarę rozwoju pandemii. W tej sytuacji prawie niemożliwym jest bycie księgowym, który przedstawi klientowi wiarygodne prognozy odnoszące się do przyszłości, tak aby przedsiębiorca był w stanie zabezpieczyć się przed ryzykiem i czuł się bezpiecznie.

Dziękujemy za zainteresowanie raportem **LEXOMETR Prawno-Gospodarczy. Koronawirus a branża księgowo-podatkowa**. W razie pytań zapraszamy do kontaktu na adres email.

research@wolterskluwer.pl

Elżbieta Piotrowska-Albin

Dyrektor Działu Badań i Analiz

oraz Zespół realizacji badania w składzie:

Iwona Kaczorowska

Redaktor Naczelna „Przeglądu Podatkowego”

Anna Kojtych

Z-ca Dyrektora Działu Badań i Analiz w Dziale Strategii i Rozwoju

Maciej Krajewski

Dyrektor Segmentu Duże Przedsiębiorstwa w Dziale Strategii i Rozwoju

Anna Niedźwiedzka

Dyrektor Segmentu Małe Przedsiębiorstwa w Dziale Strategii i Rozwoju

Magdalena Stankiewicz

Redaktor Naczelna LEX Księgowość

Ewa Usowicz

Dyrektor Serwisów Informacyjnych w Dziale Strategii i Rozwoju.

Wsparcie marketingowe: **Roksana Tyszkowska, Elżbieta Licbarska**

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

ul. Przyokopowa 33

01-208 Warszawa

Infolinia 801 04 45 45 • 22 535 88 00

email: PL-poczta@wolterskluwer.com

www.wolterskluwer.pl